Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פּרייז 30 גראָשען

הייַנט 16 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש - געזעלשאַפטליכע טאָג - צייטונג

Nr. 133 (1138) | Łódź, Piątek 10 Czerwca 1927 | פינפטער יאָהרגאַנג | לאָדז פרייטאָג י' סיון תרפ"ז. | Nr. 138 1138

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 24-71.

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24,71.

די דיסקאָנטאָ-באַנק
פּעטריקאָווער 43

די האַנדווערקער-באַנק
פּאָלודניאָווא 4

די קליינהענדלער-באַנק
אַנגראַדאָווא 10

מאַכען בעקאַנט דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג: ווי: סוחרים, האַנדווערקער און קליינהענדלער, אַז צוליב דעם

קאָאָפּעראַטיוועָן יום-טוב

וואָס קומט פאָר זונטאָג דעם 12-טען יוני ד. י. ווערט איינגעאָרדענט אין זאַל פון צענטר. האַנדווערקער-פערבאַנד פּאָלודניאָווא 4 פּינקטליך 7 אין אָוונט

א גראַנדיעזער מיטינג

מיט אויפטרעטונגען פון די בעדייטענדע פירער פון דער קאָאָפּעראַציע וועלען אַרויסטרעטען:

ד"ר טאַרטאַקאָווער, לאַוניק אלעקסאַנדער יאָעל, דיר. פּערעלשטיין, ל. ראָזענבערג, נ. וואָלמאַן, אַדוו. ציטערמאַן, ב. אָרדינאַנס, דאָזאָר ראובן האָפּמאַן א. אַנד.

צוליב דער וויכטיגקייט פון קאָאָפּעראַציע, בעטען מיר אַלע צאָהלרייך צו ערשיינען און אַנטייל צו נעהמען אין דעם יום-טוב.

פעראייניגטער קאָמיטעט פון קאָאָפּעראַטיוועָן-טאָג.

530

שלומי וצעירי
אגודת ישראל
לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 11.

לכבוד דעם 15-יעהריגען יובל פון אגודת ישראל

קומט פאָר אי"ה מיטוואָך פ' שלח, ט"ו סיון (דעם 15. יוני), פּינקטליך 7.30 אַ זייגער אָוונט
אין פילהאַרמאָניע-זאַל, נאַרוטאָוויטשאַ 20

זאַל פילהאַרמאָניע
נאַרוטאָוויטשאַ 20.

א גראַנדיעזע יובילעאום-פייערונג

מיט דער בעטייליגונג פון די פיהרענדע אגודה - פּערזענליכקייטען, הרב הגאון מוה"ר ר' אהרן לעווין שליט"א אבד"ק רזישא, פריהער סאָמבאָר (סיים-דעפּוטאַט און פרעזידענט פון דער אַלוועלטליכע אגודת ישראל). אלי' קירשברויז פּרעזעס פון וואַרשאַווער קהלה-ראַט און דעפּוטאַט.

בילעטען בעקומט מען אין דער אגודה, נאַרוטאָוויטש 11, אין בוך-געשעפט ביי מיטלער, פּעטריקאָווער 46, אין שיך-געשעפט „רעקאָרד", פּעטריקאָווער 7, ביי נייפעלד, פּולנאָצנאַ 13, אין וויין געשעפט ביי מ. אַלטער, פּאָלודניאָווא 5, ביי קעמפּינסקי, צעגעלניאַנאַ 49, און אין טאָג פון יובילעאום-ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע-זאַל.

529

בעזאָרגט אייך מיט בילעטען, די פּלעצער זענען בעגרענעצט.

הגמנסיה העברית „יבנה" בלודז

מתקבלים תלמידים לכל המחלקות VI – A1 בכל יום בלשכת הגמנסיה רחוב ציגלנינה 75.

בשנת הלמודים הבאה תפתח גם מכינה A^0 בשביל ילדים בני 6 בלי כל הכנה.

המנהל.

עס ווערען אָנגענומען תלמידים אין אַלע קלאַסען (VI – A) יעדען טאָג אין דער קאַנצעלאַריע פון דער גימנאַזיע ציגעלנאַם 75.

צום נייעם שול-יאָהר ווערט ערעפענט אַ מכינה A^0 פאַר קינדער פון 6 יאָהר אָהן שום פאָרבערייטונג.

דער דירעקטאָר.

995

נעזעלשאַפט צו פערהיטען דאָס געזונד פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פּוילען
„ט.א.ז." — אָפּטיילונג אין לאָדז —
אַנדזשעיאַ 1, טעלעפאָן 27-99

TOZ

געזונדהייטס-וואָך

זונטאָג, ד. 12 יוני 11,30 פאַרט. ווערט פאָרקומען אין זאַל פילהאַרמאָניע (נאַרוטאָוויטש 20)

א פייערליכע אקאַדעמיע

עס וועלען אַרויסטרעטען: ד"ר א. גאָלדמאַן, אַדוו. פ. ראָזענטאַל, דעפּוטאַט ד"ר י. שיפּער, ד"ר ל. שיפּמאַן, ד"ר ש. י. שוויג.

וואָקאַל-מוזיקאַלישער טייל. – (איינצעלהייטען אין די פּראָגראַמען).

איבונגען פון די ספּאָרט-גימנאַסטישע גרופּען ביי „ט.א.ז."

בילעטען צום פּרייז פון 50 גר. ביז 3 זל. צו בעקומען אין קאַנצעלאַריע פון „ט.א.ז." און אין טאָג פון דער אקאַדעמיע פון 9 אַ זייגער אין דער פריה ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע זאַל.

531

די פערוואַלטונג פון דער יוד. גמינע אין אלעקסאַנדער - ביי לאָדז

מאַכט בעקאַנט, אַז אין הסכם מיט'ן רעסקריפּט פון דער לאָדזער סטאַראָסטווע פון 31-טען מאַי ד. י. נומר 898/27, זענען אויפ'ן שטח פון דער גמינע אלעקסאַנדער (קאָאָנובקאַ, קאָלי, כוואַסט, ציגאַנקאַ, ראָמאַנאָוו א. אַז. וו.) בערעכטיגט צו שחט'ען נאָר די שוחטים, וועלכע זענען פערזעהען מיט

א לעגיטימאַציע פון דער אלעקסאַנדערער קהלה

און אונטערגעשריבען דורכ'ן רב שליט"א, ר' יצחק מאיר נ"י זינגער, אב"ד ק"ק אלכסנדר.

די שוחטים, וועלכע וועלען שחט'ען אויפ'ן שטח פון דער גמינע אלעקסאַנדער אָהן דער אויבענדערמאָנטער לעגיטימאַציע, וועלען צוגעצויגען ווערען צו גערינטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

זיי זענען אויך אָהן יעדער השגחה, ווייל דער לאָדזער ראַבינאַט האָט קיין ערלויבניש נישט געגעבען און האָט אויך גישט אַרויסגעגעבען קיין שום שוחט צו שחט'ען אויף דער טעריטאָריע פון דער קהלה אלעקסאַנדער.

הועד הקהלה באלכסנדר.

פּרעזעס: (–)
סעקרעטאַר: (–)
) אונטערשריפטען.

997

ערקלערונג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אַנאָנס אין „נ. פ." דעם 5 טען יוני ד. י. פון אַ געוויסען חיים בארד צו קומען צו אַ דין תורה, ערקלער איך, אַז זיינע טענות זענען נישט קיין בערעכטיגטע, נאָר כדי דעם ענין צו ערלעדיגען פאָדער איך אויף דעם ה' ווייסבארד צו אַ שיורים-געריכט. מיט אַכטונג

ה. שוואַרצאָווסקי.

619

פּראַקטישע מעבעל פאַר בילוגע פרייזען

פּראַמעסטירטע וועקסלען צו פערקויפען פון דער פירמע סאלאמאָן ראָזען

טוויטער - פאַבריקאַנט וואָוינט נאַרוטאָוויטש 56, (פאַבריק געפינט זיך פאָמאָרסקאַ 73 און דאָס געשעפט קאָנסטאַנטינער 3) אויף אַ גרעסערע סומע.

ערפאָהרען אין אַדמיניסטראַציע פון ד. צ.

666

מזל-טוב!

אונזער געעהרטען פאַרוויַצענדע ה' דוד הענינג און פרוי צום געבורט פון זייער ניי-געבוירענער טאָכטער

ווינשט אַ האַרציגען מזל-טוב און אַ גרינגער ערציהונג

די פערוואַלטונג פון דער שאָכער סעקציע.

613

צו דער פערלאָבונג פון מיין ליבען ברודער נאָטאַן קלאַר מיט פרל. דאָראַ עדעלשטיין

גראַטולירע הערצליך און ווינשען, אַז זייער לעבענס וועג זאָל מיט בלומען בעשטרייט זיין

פישעל קלאַר און פרוי.

266

נייער רומענישער מיניסטארען-קאבינעט

זאגט צו גערעכטיגקייט פאר אלע בירגער אהן אונטערשיד פון נאציאנאליטעט

בוקארעשט, 9 (ספעציעל צום „נייעם פאלקסבלאט"). דער קאבינעט-קריזיס, וועלכער האט געדויערט עטליכע טעג האט זיך פארענדיגט. גענעראל אווארעסקו, האט זיך אבגעזאגט אין דימיסיע.

אלס פרעזידענט מיניסטער איז גערופען געווארען בארבו שטירבעי, א שוואגער פון בראטיאנו, וועלכער האט פארמירט א קאבינעט פון ליבעראלען, 1 צעראניסט (ד"ר לופו), איבערלאזענדיג 2 פלעצער פאר די נאציאנאל צעראניסטען (נאציאנאל-פויערישע), אויב די לעצטע וועלען ווילען אריינגעהן אין דער רעגירונג.

דער צייטווייליגער קאבינעט שטעלט זיך פאר:

1) בארבו שטירבעי, פרעזידענט מיניסטער און אינערן-מיניסטער און צייטווייליג אויסערן- און פינאנץ מיניסטער.
2) ארזשעטאוואנו – אגרער מיניסטער און צייטווייליג אינדוסטריע- און האנדעל-מיניסטער.
3) ד"ר נ. לופו – בילדונגס-מיניסטער און צייטווייליג געזונדהייטס-מיניסטער.
4) סטעפאן פאפעסקו – יוסטיץ מיניסטער.
5) אל. לאפעדאטו – קונסט-מיניסטער, צייטווייליג ארבייטס-מיניסטער.
6) גענ. פ. אנגעלעסקו – קריגס מיניסטער.
7) דימיטרו – קאמוניקאציע און צייטווייליג עפענטליכער ארבייט.
8) קעפיטעניאנו סובסעקרעטאר דע אונטערן.

דער פרעמיער-מיניסטער איז אבגעפאהרען אין טארנאווישטשי צום קעניג, כדי פארצושטעלען דעם נייעם קאבינעט.

יודישער שטאט-ראט-פרעזידענט אין טבריה.

ירושלים, 9 (יט"א טעלעגראפיש) דער נציב העליון האט בעשטימט אלס פרעזידענט פון טבריה'ער שטאט-ראט, דעם יודישען ראטמאן זאקי-האדע. דאס איז דער ערשטער בירגערמייסטער אין א"י א חוץ דעם תל-אביב'ער. זאקי-האדע איז איינער פון די, וואס האבען לעצטענס בעקומען אויסצייכנונגען לכבוד דעם געבורטסטאג פון ענגלישען קעניג.

בוקארעשט, 9 (י.ט.א טעלעגראפיש) די נייע רומענישע רעגירונג האט ארויסגעלאזט א מאניפעסט צו דער בעפעלקערונג, אין וועלכען זי זאגט צו שוץ און גערעכטיגקייט פאר אלע בירגער פון לאנד אהן אונטערשיד פון נאציאנאליטעט און רעליגיע.

תל אביב בויט זיך דאך

ירושלים. (א. י. ק.) טראץ דעם שווערען קריזיס אין תל-אביב, האט די דארטיגע מוניציפאליטעט זייט דעם ערשטען יאנואר ביז ענדע אפריל, ה. י., ראך ארויסגעגעבען, לויט בקשות, 171 ערלויבענישען אויף בויען נייע הייזער.

פאר דער זעלבער צייט זענען אין תל-אביב אויפגעבויט געווארען נייע 81 וואוינונגען און 26 מאגאזינען.

פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל אין צפון-אמעריקא.

דער נאציאנאלער ארבייטער-קאמפיין אין אמעריקא פאר די אינסטיטוציעס פון דער ארץ-ישראלדיגער ארבייטערשאפט ווערט געפיהרט זעהר ענערגיש סוף מאי זענען אנגעקומען קיין א"י ישראל ווייטערע 13 000 דאלאר פון די הכנסות פונ'ם קאמפיין.

– די 25 טויזענד דאלאר-אקציע פאר די ארבייטערינס ווירטשאפטען, וואס די פ"ויען-ארגאניזאציע (געגרינדעט פון די פועלי-ציון אין אמעריקא) פיהרט איצט, מאכט גוטע פארשריטען. סוף מאי האט דער פאלעסטינא ארבייטער-פאנד בעקומען פאר דעם צוועק ווייטערע 2000 דאלאר זייט נאוועמבער 1926 זענען אנגעקומען קנאפע 8000 דאלאר פאר די ארבייטערינס ווירטשאפטען אין א"י-ישראל.

דער וואהל-קאמף אין יפו.

יפו, 9 (י.ט.א. טעלעגראפיש). דער וואהל-קאמף צום שטאט-ראט אין יפו איז געווען זעהר א העפטיגער. ס'האט בעת זעהר שטארק געקעמפט צווישען זיך ביידע אראבישע פארטייען. די פראקווענץ ביי די וואהלען האט דערגרייכט ביז 84 פראצ. געזיגט האט די מעסיגע אראבישע פארטיי, וואס איז געשטיצט-געווארען פון די יודען און האט בעקומען 5 מאנדאטען. די אנהענגער פונ'ם אראבישען עקזעקוטיוו – 5 מאנדאטען. די יודישע קאנדידאטען ליסטע, וועלכע איז געווען אנ'איינהייטליכע איז אויטאמאטיש אנערקענט-געווארען און האט בעקומען 2 מאנדאטען.

„נומערוס קלאוזוס" אין אונגארן

ווערט דערווייל נישט דורכגעפיהרט.

בודאפעשט, 9 (יט"א טעלעגראפיש) דער בילדונגס-מיניסטער גראף קלעבעלסבערג האט אין פארלאמענט ערקלערט, אז כדי צו בעסערען די לאגע פון די אינטעלעקטועלע איז נויטיג צו פערשטארקען דעם „נומערוס קלויזוס" און אפילו פערשפרייטען איהם אויף נישט גייסטיגע פראפעסיעס. צוליב פראקטישע טעמים וועט אבער דער פערברייטעטער „נומערוס קלויזוס" איצט נישט אדורכגעפיהרט ווערען און די לאגע וועט דערווייל בלייבען אהן ענדערונגען.

דער „עמעס" ווענען די נעפלאנטע 2 יודישע אדמיניסטראטיווע ראיאנען אויף אוקראינע.

מאסקווע (י.ט.א.) דער „עמעס" שרייבט, אז די 2 נייע געפלאנטע יודישע ראיאנען אין קריוואראגער קרייז וועלען קענען געשאפען ווערען אין משך פון די נאחענסטע 2 יאהר. איינער פון די ראיאנען וועט איינשליסען א טייל פון די אלטע יודישע קאלאניעס: ניי-וויטעבסק, גיי-זשיטאמיר, איזלוטשיסטע, קאמענקא, ניי-פאדאלסק א.א.וו. און א טייל קאלאניעס, וואס ווערען בעדינט דורכ'ן אגרא-דזשאינט.

דער צווייטער ראיאן וועט בעשטעהן אויסשליסליך פון נייע קאלאניעס, וואס ווערען געשאפען מיט דער פינאנציעלער הילף פון דער מלוכה און בעדינט דורכ'ן אל-אוקראינישען צענטער פון „געזערד". פאר דער ארגאניזירונג פון ערשטען ראיאן זענען שוין איצט געשאפען געווארען גאנץ גינסטיגע בעדינגונגען.

אכטונג! קינא אין גארטען! פון דינסטאג ד. 7 יוני ביז מאנטאג ד. 3 איינשליסליך
שלום פילם! „גרויסע פאראד"
דראמע אין 14 אקטען געשאפען אויפ'ן גרונד פון דער אייראפעאישער מלחמה אין די הויפטראלען
Renee Andree i John Gilbert
רעזשי: קינג ווידאר
אנאנס! הירצליך „אייפערזוכט" (Zazdrość)
אנאנס! הירצליך „אייפערזוכט" (Zazdrość)

קינא ביים קאאפעראטיוו פון מלוכה-, קאמונאלע און געזעלשאפטליכע בעאמטע
40 שיענקעוויטשא 40.
אנהויב אין געוו. טעג 5 א זייגער נאכמ.
שבת און זונטאג – 4 נאכמיטאג.
לעצטער סעאנס 9.30 אין אווענט.

DYREKCJA Łódź dnia 9 czerwca 1927 r.
Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi.

Obwieszczenie.

№ 823

W zastosowaniu się do § 22 Ustawy Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi, Dyrekcja podaje do powszechnej wiadomości, że zażądana została dodatkowa pożyczka z przeszacowania na nieruchomość pod Nr. 272c, przy ulicy Cegielnianej przez Serelę Helman zł. 50 000.

Wszelkie zarzuty przeciwko udzieleniu zażądanej pożyczki stowarzyszeni zechcą przedstawić Dyrekcji w przeciągu dni 14 od daty wydrukowania niniejszego obwieszczenia.

נייע-ערעפענטער דאמען- און הערען-סאלאן
BRONISŁAW i HENRYK א. ב.
12 קאנסטאנטינער 12
502
עמפפעהלט זיך דער געעהרטער קונדשאפט.
פרייז-קוראנט פון מענער-סאלאן:
ראזירען מיט קעלניש-וואסער 40 גר. – קאפ-וואשען 50 גר.
שערען 80 „ – עלעקטר. מאסאזש פון געזיכט 1 זל.

8 קל. מעדכען-גימנאזיע
„WIEDZA-ווידזא"
62 ul. WSCHODNIA 62
די עקזאמענס פאר ניי-איינטרעטענדע שילערינס לויט לעקציע-סיסטעם פאנגען זיך אן צום צווייטען טערמין ד. 17 יוני.
B. JUDELEWICZ (-) דער דירעקטאר

עלטערן!
פאר 3 זלאטים א וואך ווערט געלערנט מיט קינדער וואס לערנען אין פאלקס-שולען: חומש, רש"י נ"ך, משניות, גמרא, יהדות, היסטאריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריוו זעלבסט צוזאמענשטעלען, דורכ'ן בעוואוסטען ארטאדאקסישען העברעאישען לעהרער י. ד. ראזענפעלד, פלאץ וואלנאשטשי 6 קווער אפ. רעכטס 2 שט.
נעמ.: סוערען אויך אנגענומען אנפענגער פון 5 יאהר אן.
א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ערפאלג גאראנטירט!

Dr. med.
H. Lajchter
קאנסטאנטינער 9.
רוג זאכאדניע טעל. 48-66
צאהן-כירורג.
ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען אין מויל, נעמען, דזשאנסעס, צאהן-פיסטולעס
א.ז.וו. נעמט אן פון 1½—5 און זונטאג פון 9—11.

הילפעדאגאגישע קורסען
פאר שוואכבעגאבטע און שווערערציהבארע קינדער.
שפראכשטערונגען (שטאמלען, מויטשטומהייט)
Dr. med. A. Szmirgeld
נערווען-ארצט.
עלעקטריזאציעס, ליכטהיילמעטאדען.
CEGIELNIANA 6,
tel. 51-89
עמפפאנגט פון 5 — 7 אבענד.

Dr. med.
Różaner
ספעציאל-ארצט פאר וועגערישע, הויט-קראנקהייטען און מענער-שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קינסטליכע בערג-זאנע.
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5 ביז 8 א זייגער אבענד.
נארוטאוויטש 9 .1. שטאק
טעלעפאן 28-98.
א ספעציעל-איינגעארדנעטער ווארטע-זאל פאר דאמען.

Dr. med.
BRAUN
פאלודניאווא 28
טעלעפאן 40-26
ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)
נעמט אן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אבענד

Dr. med
STUPEL
Szkolna 12
ספעציאליסט פאר הויט, האר און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, רענטגען-שטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.
נעמט אן פון 6—9 און אבענד.

Szkoła Przemysłowa
T-WA SZERZ. OŚWIATY i WIEDZY TECHN. WŚRÓD ŻYDÓW
916 ŁÓDŹ, POMORSKA 46/48.
אפטיילונגען: מעכאנישע, עלעקטראטעכנישע און וועבעריי. איינשרייבונגען פון קאנדידאטען אין דער ערשטע קלאס געהט אן די קאנצעלאריע טעגליך אויסער שבת פון 10—2 מיטאג. איינטריטס-עקזאמענס קומען פאר ד. 29 יוני ד. י.

רעליגיעזע 8-קל. גימנאזיום
מיט רעכט פון רעגירונגס-גימנאזיעס
„בית אלפנא"
60 צעגעלניאנא 60
די עקזאמענס פאר נייע שילער דויערן ווייטער. איינשרייבונגען טעגליך פון 9—1 אין קאנצעלאריע פון גימנאזיום.
797

40 פראצענט ביליגער, ווי איבעראל!
די ניי-ערעפענטע אמעריקאנער כעמישע וועשעריי און פארבעריי פון גארדעראבען גדאנסקא 8, פראנט, 2-טען שטאק
נעהמט אן אויפצופרישען, רייניגען, וואשען און פארבען אלעראט גארדעראבען פאר מענער, ווי אויך פאר דאמען, אויך זיידע, סאמעט, פליוש, וואלענע, האלב-וואלענע, בוימוואלענע קליידער, אויך שטיק סחורה און רעשטען, אלעראט אויסבלאקירטע געמוסטערטע אנציגער ווערען געבראכט צו דער ערשטער פארב. אלע ארבייטען פון מיין פארבעריי ווערען אויסגעפיהרט ערשטקלאסיג לויט די נייעסטע אויסלענדישע מעטאדען. גאראנטירט פאר עכטע פארבען. ביליגע פרייזען!
אלעראט פוטער געהם איך אן צו שטרייכען און פארבען. 912
אמביליגסטע, ווייל עס איז א פריוואט-וואוינונג!

פודער און דייכט
פאר
קינדער
BÉBÉ
J. ZOFMANA
אנערקענט פאר די בעסטע
פודער היילט אלע זאך הויט און פון דעם אונז די הויט-צורייצונגען. רעם „בעבע" בענוצט מען נור דאמאלסט ווען די ווירקזאמקייט פון פודער איז נישט גענוגענד.

„ס'קען אויסברעכן א מלחמה, וועלכע מ'וועט נישט קענען אפשטעלען"— זאגט דער פרעזעס פון פאלקס-קאמיסארען-ראט ריקאוו.

מאסקווע, 9 (ספ. טעל.) אויף דער זיצונג פון מאסקווער סאוויעטען ראט האט דער פרעזעס פון ראט פון די פאלקס-קאמיסארען ריקאוו געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט געזאגט:

„דאס איבעררייסען די דיפלאמאטישע באציהונגען דורך ענגלאנד קען ברענגען צו אזא בעוואפענטען מלחמה-קאנפליקט, וועלכען מ'וועט נישט קענען לאקאליזירען און וועלכער וועט אויפרודערן אלע אייראפעאישע לענדער".

סאוויעטען בעשולדיגען ענגלאנד

אין צוגרייטען אטענטאטען אויף רוסישע בעאמטע.

מאסקווע, 9 (א.ט.ע.) די סאוויעטען-רעגירונג האט ארויסגעלאזט א קאמוניקאט, אין וועלכען זי רעכענט אויס א רייה אטענטאטען, וועלכע זענען צוגעגרייט געווארען דורך ענגלאנד, מיט'ן צוועק צו דער הרג'ענען סאוויעטישע בעאמטע.

אין דעם קאמוניקאט ווערט ערקלערט, אז נאך אין יאהר 1925 איז אויף דער ענגלענדישער גרעניץ ארעסטירט געווארען א סוחר מיט'ן נאמען שטיינבערג. אבער פאקטיש האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס איז אן ענגלענדער מיט'ן נאמען רילעי. ער האט זיך שפעטער מודה-געווען, אז ער האט בעקומען אן אויפטראג פון דעם דעמאלטיגען ענגלישען מיניסטער טשערטשיל צו ארגאניזירען א רייה פאליטישע אטענטאטען אין רוסלאנד.

אויך שפעטער זענען ארעסטירט געווארען א רייה ווייס-גווארדישע אפיצירען פון פעטליורא'ס, קאלטשאק'ס און דעניקינ'ס ארמעען. זיי אלע האבען געהאט ספעציעלע מיסיעס פון ענגלאנד אויסצופיהרען מארדען אין סאוויעטס-רוסלאנד אויבער רעגירענדע פערזענליכקייטען.

א יודישער סטודענט זאל האבען געפלאנט צו דערמארדען ריקאוו'ן,

אזוי ערקלערט אין א קאמוניקאט די סאוו.-רעגירונג.

מאסקווע, 9. (ימ"א טעלעגרא-פיש) אין דעם ארויסגעלאזטען קאמוניקאט פון דער סאוויעטישער רעגירונג אין צוזאמענהאנג מיט דער ערמארדונג פון רוסישען געזאנדטען וואיקאוו, ווערט צוו. אנד. געזאגט, אז אויך אויפ'ן שטח פון דער סאוויעטישער רעגירונג גופא זענען געווען צוגעגרייט פערשידענע פערשווערונגען און טעראריסטישע אקטען.

אינם קאמוניקאט ווערט פארגעווארפען ענגלאנד, אז זי האט צוגעשיקט אגענטען אויסצופיהרען די דאזיגע טעראריסטישע אקטען. צוו. אנד. ווערט דערמאנט, אז דעם 13. מערץ ה. י. האט א יודישער סטודענט גורעוויטש, א זוהן פון א סוחר, צוגעגרייט אין מאסקווע אן אטענטאט אויף ריקאוו'ן סטאלינ'ען און בוכארינען. דער אטענטאט איז אבער נישט אויסגעפיהרט געווארען, ווייל ער איז באצייטענס ענטדעקט געווארען און גורעוויטש איז געווארען ארעסטירט.

נייע ארעסטען פון רוסישע עמיגראנטען

אין צוזאמענהאנג מיט'ן ערמארדען וואיקאוו'ן.

ווארשא, 9 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אויך היינט זענען אין דער סאוויעטישער אמבאסאדע געלעגט געווארען קרענץ. צוו. אנד. זענען אויך געלעגט געווארען קרענץ פון יודישע ארב.-ארגאניזאציעס מיט יוד. אויפשריפטען.

בעת דער לויה וועלען אלס צייכען פון טרויער אויף אלע מלוכה בנינים די ארויסגעהאנגענע פעהנער האלב אראפ געבויגען ווערען. צו דער לויה איז מאביליזירט געווארען די גאנצע פאליציי.

אין עמיגראנטען האטעל און פאוואנזעק איז היינט דורכגעפיהרט געווארען א רעוויזיע. ס'ווערט אדורכגעפיהרט א רעגיסטראציע פון אלע רוסישע סטודענטען.

אויף דער היגיגער אויסשטעלונג איז ארעסטירט געווארען די פירשטין מערעזשקאווסקא און געוועזענע רוסישע גענעראלען און מלוכה-לייט, וואס זענען געווען בעשעפטיגט אויף דער אויסשטעלונג. פון די ארעסטירטע אין ווילנא זענען שוין איבער 20 פערזאן בעפרייט געווארען. צווישען די געבליבענע אין ארעסט געפינט זיך אויך דער רעדאקטאר פון „נאוויע" ראסיא. אויך אין ווארשא איז א גרויסער טייל פון די ארעסטירטע בעפרייט געווארען. אין אווענד האבען זיך פערשפרייט קלאנגען, אז די אלע רוסען, וואס בנוגע זיי איז דא א חשד, אז זיי געהערען צו דער מאנארכיסטישער ארגאניזאציע וועלען ארויסגעשיקט ווערען פון פוילען.

דייטשע מלחמה-אלארמען.

בערלין, 9 (ספ. טעל.) „12-אוהר-בלאט" רעדט ארום די לאגע אין צוזאמענהאנג מיט'ן דערמארדען וואיקאוו'ן און שרייבט, אז נישט קוקענדיג דערויף, וואס ס'רוקט זיך, אז די לאגע איז רוהיג, – קען מען זיך ריכטען אויף ערנסטע פאליטישע קאמפליקאציעס. די צייטונג זעהט פאר, אז די סאוויעטען וועלען צושיקען א שארפע פראטעסט-נאטע צו פוילען, און וועלכער ס'וועלען בעפאדערט ווערען סאטיספאקציעס אדער – ס'וועלען א געוויסע רעפרעסיעס.

דעמאנסטראציעס אין רוסלאנד.

מאסקווע, 9 (פטע) אין מאסקווע און אין א רייה אנדערע שטעט זענען פארגעקומען גרויסע קאמוניסטישע דעמאנסטראציעס געגען ענגלאנד. די רעדנער האבען אנגעוויזען, אז אין פוילען האלטען זיך 200 טויזענד ווייס-גווארדיסטען. אין מאסקווע איז בעת די דעמאנסטראציעס די גאס, וואס פיהרט צום פוילישען קאנסולאט געווען אפגעשלאסען מיט א פאליציי קארדאן.

וואיקאוו און וואראווסקי.

פאריז, 9 (ספ. טעל.) די פראנצויזישע פרעסע מאכט א פאראלעל צווישען דער מארד איבער וואיקאוו'ן און דעם מארד איבער וואראווסקי'ן און לאזאן. די צייטונגען שרייבען אונטער, אז ס'איז נישטא קיין גרונד צו מאכען פעראנטווארטליך פאר'ן מארד פוילען, וועלכע איז אין דעם מארד נישט שולדיג און האט א הם נישט אינספירירט.

ריגער פרעסע וועגען מארד.

ריגא, 9 (א.ט.ע.) די ריגער פרעסע רעדט ארום דעם מארד איבער'ן סאוויעטישען אמבאסאדאר וואיקאוו און ווייזט אן, אז דער מערדער קען נישט זיין פעראנטווארטליך פאר דער גאנצער רוסישער עמיגראציע. לויט די דאזיגע צייטונגען איז דער מארד א רעזולטאט פון די אינערליכע ליידען פון די רוסען אין אויסלאנד.

15-טע מלוכה-לאטעריע

3-טע קל. 1-טער טאג.

60,000 זל. נומער 9169.
25,000 זל. – 94640.
5,000 זל. – 85639.
2,000 זל. – 17213 26814.
1,000 זל. – 97812.
400 זל. – 61552 68189 93674 99774.
300 זל. – 11184 24810 37069 45545 56788 58285 60157 77317 96157 102329.
250 זל. – 3040 7179 7191 13565 23376 29826 33960 36520 39718 40496 41656 41753 42621 74857 78600 80275 81025 96785.

טעקסט פון דער פוילישער ענטפער-נאטע צו די סאוויעטען.

ווארשע, 10 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נאכמיטאג האט די פוילישע רעגירונג איבערגעשיקט דעם פוילישען ענטפער אויף דער סאוויעטישער נאטע. היינט וועט דער פוילישער געזאנדטער פאטעק איבערגעבען די נאטע ליטווינאוו'ן.

די נאטע שרייבט אונטער, אז די פוילישע רעגירונג איז טיף גערירט פון דעם שקלאפענען מארד. די גאנצע רעגירונג פעראייניגט זיך צו דעם בעדויערען, וועלכע דער מלוכה פרעזידענט האט אויסגעדריקט אין זיין דעפעשע צום פרעזידענט פון „וציק" – קאלינין.

די נאטע שרייבט ווייטער אונטער די אויסגעהויבענע פערדינסטען פון וואיקאוו'ן ביים אנטוויקלען די ביגסטיגע רוסיש-פוילישע באציהונגען. ווייטער ווערט אין דער נאטע געזאגט, אז די פוילישע רעגירונג נעמט נישט אן די פעראנטווארט פון די געשעהענישען אין כינא, ווייל זי שטעהען נישט אין קיין שום צוזאמענהאנג מיט דעם מארד אין ווארשא.

וואס שייך דעם פארוואורף, אז די פוילישע רעגירונג אונטערשטיצט די רוסישע עמיגראציע, געהט פוילען אויף דער ריכטיגער ליניע פון א זיל-רעכט. די פוילישע רעגירונג האט אבער נישט געקענט טראכטען, אז עס גרייט זיך א פלאנמעסיגע אקציע געגען א שכנות'דיגע מלוכה. קאווערדא'ס טאט איז געווען א איבערוויזיענער, דערביי איז אויך אנגעווארפען-געווארען דער פארוואורף, אז וואיקאוו איז נישט בעהיט-געווארען, וואיקאוו האט קיין וואך נישט געוואלט. די פוילישע רעגירונג האט אויך נישט געוואוסט, אז ראזענהאלץ דארף פערבייפאהרען דורך ווארשא. די נאטע דריקט אויך אויס די נרייטקייט נאכציקומען אלע פרעטענזיעס, פון וואיקאוו'ס אלמנה, אויב אזעלכע וועלען ארויסגעטראגען-ווערען.

איבערגעגעבען דער פראקוראטור די פראגע וועגען די גנבות אין לאגעוויניק.

פארשלאג וועגען פונאנדערלאזען דעם לאדזשער שטאט-ראט נאך נישט אפגעשטימט.

(–) די נעכטיגע זיצונג פון שטאט-ראט האט זיך אנגעהויבען ערשט 10 א זייגער, ביז דער דאזיגער צייט האבען זיך די פראקציעס בעראטען וועגען דעם פארשלאג פונאנדערצולאזען דעם שטאט ראט, נאך די בעראטונגען האט זיך ארויסגעשטעלט, אז קיין קוואָרום בעת דער אפשטימונג פון פארשלאג וועגען פונאנדערלאזען דעם שטאט-ראט וועט נישט זיין.

די גאנצע זיצונג, וועלכע האט געדויערט ביז האלב 2 אין דער נאכט איז געווען פערנומען מיט דער פראגע פון בעריכט, וועלכען ס'האט אפגעגעבען די שטאט-ראט קאמיסיע וועגען די מיסברויכען אין לאגעווניק די קאמיסיע האט אויפגעוויזען, אז דארט זענען פארגעקומען גנבות און פערשידענע דינסט-מיסברויכען.

די קאמיסיע האלט, אז אין דעם איז אויך שולדיג דער לאגעניק פון דער ווירטשאפטליכער אבטיילונג מושינסקי. ארום דער דאזיגער פראגע ענטוויקעלט זיך א שטורמישע דיסקוסיע, און צום סוף ווערט איינשטימיג בעשלאסען דאס גאנצע אויספארשונגס-מאטעריאל איבערצוגעבען דער פראקוראטור.

דאן רעפערירט ראטמ. האלענדערסקי די פראגע וועגען אפשאפען די נאכט-ארבייט אין די בעקערייען. די ראטמאנער איילען זיך אבער אהיים און צוליב'ן פעהלען פון א קווארום ווערט די זיצונג געשלאסען. די פראגע פון פונאנדערלאזען דעם שטאדט-ראט איז ווידער נישט בעטראכט געווארען.

אויף דער נעכטיגער זיצונג זענען אויך ארייננעטראגען-געווארען 2 דרינגענדע פארשלאגען: וועגען הילף פאר די בעליטענע פון שטורם און רעגען און וועגען בעשטימען 30 טויזענד זלאטיס פאר די לאקאאוטירטע ארבייטער פון בארטשינסקי'ס פאבריק.

צום ערשטען מאל איז געכטען געווען אויף דער זיצונג דער יודישער ראטמאן שטיינהארן, וועלכער איז אריין אין שטאדט-ראט אויפ'ן ארט פון פערשטארבענעם ראטמאן קעניגסבערג.

די ביליגסטע קוועלע
פון פערפומען, זייפען, פודער, געזיכטס-קרעמען, פערשידענע צאהן-פאסטעס פון די בעסטע אויסלענדישע פירמען איז צו בעקומען נור ביי דער האנדעל-פירמע
S.Buchwajc, Łódź
Piotrkowska 22, tel. 31-43.

טאנדיים וועש.
נייטארינ'ס
ווערען פון זאפארט געזוכט ביי שולדינגער
פאלודניאווא 5. 287

צאהן-ארצט
S. LIBERMAN
Konstantyn. 46
נעהמט אן פון 8–10 פריה און פון 4–8 אווענד.

זונטאג, דעם 12-טען יוני קומט פאר די אלגעמיינע יעהרליכע

גענעראל-פערזאמלונג

פון דער „תלמוד-תורה" ע"ש הרה"ג רבנו אליי' חיים מייזל זצ"ל, אין אייגענעם לאקאל שוו.-יאקובא 6, א זייגער 4 נאכמיטאג צום 1-טען טערמין מיט פאלגענדען טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג דורך דעם פרעזעס ר' יחיאל יצחק בערמאן, 2) וואהלען פון א פארזיצענדען און 2 אסעסארען אויך סעקרעטאר, 3) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע, 4) קאסע-בעריכט, 5) בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער פערוואלטונג, 6) בודזשעט אויפ'ן יאהר 1927. 7) ענדערן די סטאטוטען, 8) ערגענצונגס-וואהלען צו דער פערוואלטונג, 9) פרייע פארשלאגען.

אין פאל ווען די פערזאמלונג וועט נישט צושטאנד קומען אין ערשטען טערמין, קומט פאר די פערזאמלונג אין 2-טען טערמין דעם זעלבען טאג 6 א זייגער אין אווענד ביי יעדע צאהל מיטגלידער.

די מיטגלידער ווערען געבעטען פינקטליך און צאהלרייך צו ערשיינען. קיין בעזונדערע איינלאדונגען ווערען נישט געשיקט.

די פערוואלטונג
פון דער „תלמוד-תורה" ע"ש הרב זצ"ל.

511

ווייטערדיגע פרעסע-שטימען

וועגען דער ערמארדונג פון וואיקאוו'ן.

נאכדעם האט זיך אויך דער סאציא-ליסטישער „ראבאטניק" אבגערופען וועגען דעם מארד איבער'ן געזאנדטען וואיקאוו. די צייטונג שרייבט: קיינעם וועט נישט איינפאלען צו בעשולדיגען די רוסישע סאציאליסטען אדער דעמא-קראטען אין אנטייל אינ'ם מארד. דער מארד איז ארגאניזירט געווארען דורך די רוסישע מאנארכיסטען אונטער'ן פאהן פון ניקאלאי ניקאלאיעוויטש. די רוסישע מאנארכיסטען זענען געווארען האפערדיג נאכדעם ווי ענגלאנד האט איבערגעריסען די בעציהונגען מיט די סאוויעטען. די מאנארכיסטען ווילען איצט פערשארפען די בעציהונגען מיט די סאוויעטען, וואו נאר דאס וועט זיך לאזען. קאווערדא'ס שאס איז געווען די טיפישע פראוואקאציע.

דאס אנווארפען פוילען די פעראנט-ווארטליכקייט פאר קאווערדא'ס ברוי-ניגג איז א בעוואוסטזיניגער און אויס-געטראכטער ליגען. דער נאמען-אויס-טויש און די פארשטעהער פון פוילען אין די סאוויעטען דארף נאר האבען איין ציל: פערפעסטיגען דעם שלום.

אפשטעלענדיג זיך אויף דער סאוויע-טישער נאטע צו פוילען שרייבט דער „גלאס פראוודי". אין דער נאטע ווייזט ליטווינאוו אן אויף דער לאגע אין כי-נא, אויפ'ן איבערייסען די דיפלאמאטי-שע בעציהונגען צווישען ענגלאנד און די סאוויעטען א. אז. וו. פוילען איז דאך נישט קיין בריף קאסטען, וואו מען זאל קענען אריינווארפען פרעטענזיעס צו פרעמדע מלוכות.

וואס שייך דעם פארוואורף, אז פוי-לען טאלערירט ביי זיך די רוסישע עמיגראנטען, איז עס נאר אנ'אקט פון גאסטפריינדליכקייט מצד פוילען, וואל-טען די באלשעוויקעס די דאזיגע עמי-גראנטען נישט ארויסגעטריבען פון רוס-לאנד, וואלט מען ממילא פערשפארט צו רעדען וועגען זיי.

אויך דער „קוריער פאראנני" שטעלט זיך אב אויף דער סאוויעטישער נאטע: ס'איז געווען פאראויסצוזעהן, שרייבט די צייטונג, אז די סאוויעטישע רעגירונג וועט זיך נישט קענען איינהאלטען פון דעם צומיש פון דעמאגאגיע ביים פאר-מולירען איהרע פרעטענזיעס. די סא-וויעטישע רעגירונג ווייסט דאך פון אייגענער ערפאהרונג, אז אפילו אין דער אייגענער מלוכה קען מען נישט קאנטראלירען קיין אייגענע רעוואלוציעס אדער קאנטררעוואלוציעס. אויב עס האנדעלט זיך וועגען דער טעטיגקייט פון די רוסישע עמיגראנטען אין פוילען, וואס איז געווענדעט גע-גען דער סאוויעטען רעגירונג, האט די פוילישע רעגירונג זיך גארנישט פאר-צווארפען. די נזכ'יגע ארעסטען בע-ווייזען דאס בולט. די פוילישע רעגי-רונג האט אויך בשעתו אויסגעוויזען א רוסישע צאהל פון די דאזיגע עמיג-ראנטען.

די „דווא-גראשע" שרייבט אויף דער זעלבער טעמע: ווען די סאוויעטען בע-טראכטען אין זייער נאטע אלס שולדי-גע אינ'ם מארד כינא, ענגלאנד א.א.וו. האבען אפילו נישט נויטיג צו ענטפע-רען. די צייטונג האלט, אז די סאוויע-טישע נאטע איז געהאלטען אין א רו-היגען טאן. ס'איז דעריבער נישט פאר-האן קיין שום שטערונג, צו ליקווידירען דעם אונאנגענעהמען קאנפליקט".

דער נײער זיג איבער לופט- און וואסער-סטיכיע.

בערלין קאכט אונטער'ן איינדרוק פון טשעמבערלענ'ס און לעווינ'ס אנקומען פון ניו־יארק.

(קארעספאנדענץ פון בערלין).

אויף דער גאנצער וועלט קאכט איצט ווידער מיט א פליה-רעקארד: דער אמע-ריקאנער לופט-פליהער טשעמבערלין צוזאמען מיט דעם יודישען פאבריקאנט לעווין זענען אין משך פון 42 שעה אריבערגעפלויגען דעם אטלאנטישען אקעאן און דורכגעמאכט אהן א הפסקה דעם וועג פון ניו־יארק קיין קאטבוס (דייטשלאנד).

מ'האט שוין איצט פערגעסען די טראגיש-אומגעקומענע אקעאן-פליהער נזשעסער און קאלי; מ'האט שוין באלד אויך פערגעסען לינדבערג'ן, — איצט יובעלט עס אומעטום און בפרט אין דייטשלאנד מיט'ן אנקום פון טשעמ-בערלינ'ען און לעווינ'ען.

ווי בעוואוסט, האבען די פליהער טשעמבערלין און לעווין זיך געמוזט אראפלאזען אין דעם שטעטעל קאטבוס. נאכדעם, ווי דער עראפלאן איז גע-בראכט געווארען אין ארדנונג, זענען די פליהער דינסטאג 4 בייטאג אפגע-פלויגען קיין בערלין. קיין קאטבוס זע-נען אויך אנגעקומען 15 דייטשע עראפ-לאנען, וועלכע האבען ארומגערינגעלט און בעגלייט טשעמבערלינען און לע-ווינ'ען אויפ'ן גאנצען וועג פון קאט-בוס קיין בערלין.

פאר 6 זענען די פליהער אנגעקומען קיין בערלין אויפ'ן טעמפעלהאפער פליה-פלאץ.

ווי נאר ס'איז בעוואוסט געווארען, אז די אמעריקאנער העלדישע פליהער קומען אן קיין בערלין, האבען טויזענ-דער מענשען אנגעהויבען שטראמען צום פליה-פלאץ, כדי צו קענען זעהן דאס אנקומען פון די עראפלאנען. און נישט קוקענדיג דערויף, וואס דער צוטריט צום פליה פלאץ האט געקאסט 10 גאלד-מארק, האבען זיך דאך פער-זאמעלט העכער 2000 פערזאן, וועלכע האבען, פונקט ווי אין פאריז דורכגע-ריסען דעם 6 פאכיגען פאליצײ-קאר-דאן און זיך כסדר געשטופט צום ארט, וואו דער עראפלאן וועט זיך אראפ-לאזען.

פלוצלינג האט זיך פון דערווייטען דערזעהן א שורה פון עראפלאנען און סאראוויס אין בעגלייטען דער קלענסטער עראפלאן, — דער אפאראט פון טשעמ-בערלין און לעווין.

דער עולם האט ענטוזיאסטיש בע-ווארפען מיט די הוטען און טיכלעך און בעמאלט הורא-אויסגעשרייען. די עראפלאנען האבען צוערשט עטליכע מאל זיך ארומגעדרעהט איבער בער-לין און דערנאך זיך איינצעלווייז ארונטערגעלאזט אויפ'ן טעמפעלהאפער פליה פלאץ.

באלד זענען די 2 העלדישע פליהער אין אויטא'ס אפגעפאהרען אין דער אמעריקאנישער אמבאסאדע און דארט אויפגענומען די פארשטעהער פון דער פרעסע. אויך פאר דער אמבאסאדע האבען זיך פערזאמעלט טויזענטער מענשען, וועלכע האבען געפאדערט, אז די פליהער זאלען זיך בעווייזען אין פענסטער. טשעמבערלין און לע-ווין האבען זיך בעוויזען אין פענסטער און אין קורצע וואַרימע ווערטער גע-דאנקט פאר דער אויפנאהמע.

די פליהער האבען פאר די זשורנא-ליסטען נאר דערצעהלט קורצע, אפגע-האקטע פרטים פון זייער רייזע און איינדרוקען. וועגען דער סיבה פון זייער נישט בערעדעוודיגקייט — וואס איז גאר נישט „אמעריקאניש" — האבען זיך די זשורנאליסטען באלד דער-וואוסט: די פליהער האבען פאר זייער אפפליהען פון ניו־יארק געשלאסען אנ'-אפמאך מיט אנ'אמעריקאנישען פרעסע-קאנסארציום, אז אלע איינדרוקען און פרטים פון דער רייזע זאלען פערע-פענטליכט ווערען נאר דורך אט דעם קאנסארציום.

א האלבע שעה נאכ'ן אנקומען קיין בערלין האט זיך טשעמבערלין פערבונ-דען דורכ'ן ראדיא-טעלעפאן מיט זיין מוטער, וועלכע וואוינט אין אמאהא (אין שטאט נעבראסקא). טשעמבערלין האט זעהר גוט געהערט זיין מוטער און זי פערבעטען צו קומען קיין איי-ראפא.

אויך לעווין האט ארויסגעשיקט א ראדיא דעפעשע צו זיין פרוי און קינ-דער, אין וועלכער ער האט זיי איבער-געבען, פארוואס ער איז אפגעפלויגען אהן זייער וויסען. „איך האב בעוואוסט אז איהר וועט מיר נישט ערלויבען צו פליהען, דעריבער האב איך עס געטון אהן אייער וויסען. זייט-זשע מיר מוחל! ליבע פרוי, קום קיין אייראפא, איך ערווארט דיך אין בערלין. טשארלס לעווין".

אין משך פון די ערשטע שעה'ן, נאך טשעמבערלינ'ס און לעווינ'ס אנקומען קיין בערלין האבען אנגעהויבען אנקו-מען טעלעגראפישע איינלאדונגען פון וויען, פראג און אנדערע שטעט, אז די העלדישע פליהער זאלען קומען א היין צופליהען. טשעמבערלין האט ערקלערט די פארשטעהער פון דער וויענער פרעסע, אז ער וועט קומען קיין וויען, אבער די צייט קען ער נאך נישט פעסטשטעלען.

אנ'איינגענארטיגע מתנה פאר די העלדישע פליהער טשעמבערלין און לעווין האט צוגעשיקט דער טשעכישער אמבאסאדאר אין בערלין, שוואלקאווסקי. ער האט נעמליך צוגעשיקט פאר די געסט 50 פלאשען אריגינעלען פילזנער ביער...

בערלין לעבט איצט אונטער'ן איינ-דרוק פון דעם אנקומען פון טשעמבער-לינ'ען און לעווינ'ען. אלע צייטונגען זענען פול מיט זייערע בילדער, בע-שרייבונגען און לויב-געזאנגען.

און אין די אפיציעלע קרייזען גיט מען צו דעם דאזיגען געשעהעניש א גרויסע בעדייטונג, שוין צוליב דעם, וואס טשעמבערלין איז געפלויגען צוזא-מען מיט א פאסאזשיר, מיט דעם יוד טשארלס לעווין, און דאס בעדייט אנ'-אנהויב פון א רעגולערער פאסאזשיר-קאמוניקאציע אייראפא—אמעריקא גאר אין דער נאהנטער צוקונפט.

פ. צ-נען.

ארום דער ערמארדונג פון וואיקאוו'ן.

וואיקאוו'ס ביטע פאר'ן טויט.-פאטעק ביי ליטווינאוו.-קאווערדא'ס פאס.-קאווערדא האט געהאט ביי זיך פאטאגראפיעס.-וואיקאוו'ס פערטרעטער.-דער אפקלאנג אין ענגלאנד.

וו א ר ש א, 9 (טעלעפאניש פון אונ-זער קארעספאנדענט) עטליכע מינוט פאר'ן טויט, ווען דער געזאנדטער וואי-קאוו איז שוין כמעט נישט געווען ביים בעוואוסטזיין, האט ער זיך אנגערופען צו דעם געזאנדשאפטס-סעקרעטאר, וועלכער איז געווען אין שפיטאל-צימער:

ביי גאט, פערניכטעט די פאפירען, וואס געפינען זיך ביי מיר אין אנצוג".

דער סעקרעטאר האט תיכף צוגע-נומען די דאזיגע פאפירען און אויך א פעקעל שליסלען, וועגען וואס פאר א פאפירען עס האט זיך געהאנדעלט, ווייסט מען נאטירליך נישט.

* * *

פערזאנען, וועלכע שטעהען נאהענט צום אויסערן-מיניסטעריום פיילען מיט, אז דער פוילישער געזאנדטער אין מאס-קווא פ א ט ע ק איז גלייך נאכדעם ווי ער האט פון ווארשא בעקומען א בע-פעהל, אוועק אין קרעמל, כדי צו קאנ-דאלירען די סאוויעטען-רעגירונג צוליב'ן טויט פון געזאנדטען וואיקאוו.

דעם מינ. פאטעק האט אויפגענומען דער פערטרעטער פון קאמיסאר פאר אויסערן-ענינים ליטווינאוו. ליטווינאוו האט דעם פוילישען דיפלאמאט זעהר העפליך אויפגענומען און דאס גע-שפרעך איז געפיהרט געווארען אין א זעהר פריינדליכען טאן.

* * *

ווי מען אינפארמירט, האט דער מערדער פון געזאנדטען וואיקאוו, קא-ווערדא געהאט ביי זיך אזוי-גערופע-נעם נאנסען-פאס. דאס הייסט, אז קא-ווערדא געפינט זיך אונטער'ן שוץ פון דער פעלקער-ליגע.

* * *

עדי-ראיה, וועלכע זענען געווען ביי דעם ערשטען פערהער פון קאווערדא אין באהן-קאמיסאריאט גיבען-איבער פאלגענדע כאראקטעריסטישע איינצעל-הייט: בעת ס'איז געקומען דער פאטא-גראף און געוואלט אפפאטאגראפירען דעם מערדער האט קאווערדא ארויס-גענומען פון טאש עטליכע פאטאגרא-פיעס און געזאגט:

צי וואס דארפט איהר זיך בעמיהען, איך האב שוין פערטיגע פאטאגראפיעס.

ווי ס'ווייזט זיך ארויס האט דער מערדער צוגרייטענדיג זיך צום מארד אויך נישט פערגעסען וועגען זעלבסט-רעקלאמע.

*

מ א ס ק ו ו ע, 9 (ספ. טעל.) ווי מ'גיט אבער דורך מען זיך נישט ריכטען, אז אין דער נאהענטסטער צייט זאל בעשטימט ווערען א נייער סאוויעטישער אמבאסאדאר אין ווארשא.

דערווייל ווערט מיט דער ארבייט פון דער געזאנדשאפט אין ווארשא אנפיה-רען דער ראט אולמאנאוו. עס ווערען דערמאהנט די נעמען פון די קאנדידא-טען לארענץ און סטאמאניאקאוו.

*

ל א נ ד א ן, 9 (ספ. טעל.) די אפי-ציעלע ענגלישע קרייזען פערפאלגען מיט גרויס אינטערעס דעם איינדרוק, וואס דער מארד איבער וואיקאוו'ן, האט געמאכט אין מאסקווא. מ'האלט, אז דער מארד וועט נישט ברענגען צו פער-שארפען די סאוויעטיש-פוילישע בעצי-הונגען.

וואס זאגט קאווערדאס מוטער?

באלד נאכ'ן בעקומען די ידיעה, אז דער אטענטאט אויפ'ן רוסישען אמבא-סאדאר אין ווארשע איז אויסגעפירט געווארען דורך א שילער פון דער ווילנער רוסישער גימנאזיע, האבען זיך א מיטארבייטער פון „טאג" געווענדעט צו דער דירעקציע פון דער גימנאזיע נאך אינפארמאציעס.

דארטען האט מען ערקלערט, אז דער שילער באריס קאווערדא האט דעם יאהר בעזוכט דעם 8 טען קלאס. ער האט אבער די גימנאזיע נישט גע-ענדיגט: אין מיטען יאהר איז ער ארויסגעטראטען פון גימנאזיע און גע-נומען זוכען צו פערדינען. ער איז געווען זעהר א שטילער שילער און קיינעם האט נישט געקענט קומען אויפ'ן געדאנק, אז דער שילער זאל בעהערען צו וועלכער ס'איז פאליטי-שער ארגאניזאציע.

האט זיך דער זשורנאליסט בעווענדט צו דער מוטער פון דעם אנטאלער, וועלכע וואוינט אין ווילנע אויף קשי-חע קאלע נומ. 4.

ביי דער מוטער איז גראד געווען דער קאמיסאר פון 4-טען פאליציי-קא-מיסאריאט מיט איינציגע אגענטען פון אויספארשונגס-אמט, וועלכע האבען דורכגעפיהרט דארט א רעוויזיע און אויך די מוטער אויסגעפארשט.

ווי די מוטער האט ערקלערט, האט זי קיין שום אנונג נישט געהאט וועגען דער טעטיגקייט פון איהר זון. אין גימ-נאזיע איז ער געווען א שלעכטער שי-לער און געוואוסט, אז ער וועט נישט ענדיגען. ווינטער איז ער פון 8 קלאס ארויסגעטראטען און ערקלערט דער מוטער, אז ער וועט אוועקפאהרען קיין אויסלאנד און דארט בעזוכען דעם אוניווערזיטעט. לויט זיין נאציאנאליטעט איז ער נישט קיין רוס, נאר א ווייס-רוס ער איז א ווילנער געבוירענער און איז קיין מאל אין רוסלאנד נישט געווען.

מיט איינציגע וואכען צוריק האט ער פון זיין פאסטען גענומען אורלויב און אוועקגעפאהרען קיין ווארשע. מאנטאג האט זיך געענדיגט די צייט פון זיין אורלויב און אזוי ווי ער איז נאך אלץ קיין ווילנע צוריק נישט געקומען, האט די מוטער גערעכענט, אז ער איז מכתמא געפאהרען קיין אויסלאנד. פון דעם פא-ליציי-קאמיסאר, וועלכער האט זי אויס-געפארשט, האט זי זיך דערוואוסט, אז איהר זוהן האט אויסגעפיהרט דעם אטענטאט אויפ'ן רוסישען אמבאסאדאר אין ווארשע.

לויט די אינפארמאציעס, איז דער אטענטאטער געווען א מיטגליד פון דער ווייסרוסישער נאציאנאלער ראדע, בראש פון וועלכער ס'שטייט דער ד"ר פאוול לוקעוויטש. ער איז לעצטענס געווען א מיטארבייטער פון דעם ארגאן פון דער ריכטונג און דארט אויך אויסגע-פיהרט די ארבייט פון א קארעקטאר

Dr. W. ŁASKI
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
נעהמט אן פון 1 יוני יעדעס יאהר אין
CIECHOCINEK

אונמאראלישע פרויען און לײכטזיניגע מענער
געדענקט,
אז אין א וואך ארום, פון 13 טען ביז'ן 9 טען יוני וועט אין אייער ליבע פארקייען אנ'געדערונג די בערימטסטע שוישפילער
Bebe Daniels, Raymond Griffith, J. Garter
אין דער נעכסטער פרעמיערע פון די קינא-טעאטערס:
APOLLO **CORSO**

Dr. St. HEINRICH
ספעצ. פאר קינדער- און אינערן-קראנקהייטען.
פאמארסקא 10, טעל. 47-67
עמפפאנגט פון 4 ביז 6 נאכמיטאג, אויך אין
זשאכאפאניק אין דער
Willa Sokołowskiego
obok dworca.

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן-, נאז, האלז- און לונגען-קראנקהייטען.
קאנסטאנטינאווסקא 8 טעלעפאן 27-81
שפרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אן אין לאטשנוצע זגערושער 17 פון 10—11 און נ.מ. פון 2—3

Dr. A. Gibiański
Ordynuje w KRYNICY
od 21 maja. 671
ul. Lipowa, willa Zajler

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאן 45-49
הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
נעמט אן פון 8—9.30, 12—2 און 7—8

וואָס האָט ער געוואָלט? / פון ל. בראַנט

אין יאָהר 1908-7, ווען אין יעדער אָנשטענדיגער רוס'שער שטאָדט האָט נאָרמאָל פונקציאָנירט אַ תליה מיט אַ תליון און זיינע געהילפען, און אין די תפיסות האָבען כמעט שטענדיג „מיט אונגעדולד“ געוואַרט אויף זייער רייה אַ צוויי-דריי צעהנדליג צום טויט פער'משפט'ע, האָט אין איינער פון די דרום-רוסישע שטעט פּאַסירט אַזאַ מעשׂה. מ'האָט גע'משפט אַ פויער, וועלכער איז געקומען פון דאָרף צום שטאָטישען מאַרק, אַז ער זאָל האָבען געשאָסען אין אַ פּאָליציאַנט. דער פויער האָט געלייקענט מיט אַלע כוחות. ער האָט גע'טענה'ט, אַז ר'האָט קיין אַהנונג נישט וועגען וואָס צו זאָגען, אַז נישט נאָר ער האָט נישט געשאָסען, נאָר ר'האָט אַפילו נישט געהאַט מיט וואָס און אין וועמען צו שיסען. די טענות פון פויער האָבען גאָרנישט געהאָלפען, קעגען איהם איז געשטאַנען אַ געהיים-אַגענט, וועלכער האָט „אַליין געזעהן“, ווי דער גוי האָט געשאָסען — און דער פויער איז פער'משפט געוואָרען צום טויט דורך אויפהענגען.

אַ טאָג איידער מ'האָט געדאַרפט אויספיהרען די עקזעקוציע האָט זיך צום אַדוואָקאַט פון דעם פויער געמאָלדען אַ יונגערמאַן און דערצעהלט, אַז דאָס האָט ער געשאָסען און ער וויל ראַטעווען דעם אונשולדיג פער'משפט'ען פויער. ער בעט אַלזאָ דעם אַדוואָקאַט, צו געבען איהם אַן עצה, וואָס ער האָט צו טון.

דער אַדוואָקאַט האָט דעם יונגענמאַן אָפען און פשוט ערקלערט, אַז אויב ער איז גרייט צו הענגען אַנשטאָט דעם פויער, קאָן מען די זאַך ערלעדיגען. דער יונגערמאַן איז מסכים געווען, און דאָ האָט זיך אָנגעהויבען עפּעס שוידערליך-קאָמישעס און אונפערשטענדליכעס. אין די קאַנצעלאַריעס, וואוהין דער יונגערמאַן האָט זיך געווענדט, האָט מען איהם איינפאַך נישט געוואָלט אויסהערען, מ'האָט איהם אָפּגעפּטער'ט אַלע מאָל מיט אַן אַנדערען תירוץ, געשיקט פון איין אָרט צום אַנדערען.

געענדיגט האָט זיך די מעשׂה דערמיט, וואָס דעם פויער האָט מען אויפגעהאַנגען לויט אַלע כללים און אינסטרוקציעס פון יוסטיץ-מיניסטעריום, און דער יונגערמאַן האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אַ משוגע'נעם פון אַ בעזונדערען, ספּעציפישען מין, וואָס איז אויסגעוואַקסען אין יענע גרוילמע צייטען. דאָס איז געווען אַ מאַניע פון זעלבסטאָפּפערונג, וועלכע האָט געפיהרט אַזאַ לאָגישען געדאַנקען-מאָדעם: אַזוי פיל מענשען ווערען אויפגעהאָנגען, טאָ פאַרוואָס זאָל איך נישט הענגען? וואָס איז דען דער נפקא מינא, ווער עס הענגט: צי איך, צי אַן אַנדערער?

פאַר אַ נישט פּראַקטיצירטען מענשען איז שווער צו אורטיילען, וואָס איז לייכטער: אַליין צו הענגען, אָדער אַרומציהען אַ שטריק אַרום אַ פרעמדען האַלז. יעדענפאַלס די אָביעקטיווע פאַקטען, וואָס חזר'ען זיך איבער מיט אַן אייזערנער סיסטעמאַטישקייט אין די אונצעהליגע מאָלען, זאָגען עדות, אַז לייכטער איז אויף יענעם אויסצושיסען עטליכע קוילען, איידער טאַקע איינע פון זיי אַריינצופּאַקען אין דעם אייגענעם מויל.

די זעלבסטאָפּפערונג-משוגעת, וועלכע איז געווען פערשפּרייט אין רוסלאַנד אין די צייטען פון דער שרעקענס-רעאַקציע נאָכ'ן דורכפאַל פון דער ערשטער רעוואָלוציע, לאָזט זיך ביים היינטיגען טאָג אינגאַנצען נישט מערקען. דאַגעגען איז צו פערנאָטירען אַ גאַנצע רייה היפוך'דיגע פאַלען פון ווילדער הפקרות אויף'ן חשבון נישט פונ'ם אייגענעם, נאָר פרעמדע לעבענס, ווען די האַנד געהט פאַראויס פאַר'ן געדאַנק און ס'איז גענוג ס'זאָל ענטשטעהען די פערברעכערישסטע פאַנטאַזיע, כדי זי זאָל תיכף ומיד פערוואַנדעלט ווערען אין טאַט.

דער מערדער פון סאָוויעטישען אַמבאַסאַדאָר וואָיקאָוו, דער 19-יעהריגער שילער באָריס קאָווערדאַ זאָל האָבען ערקלערט, אַז ר'האָט זיך געוואָלט דערשיסען, נאָר ס'האָבען איהם אויסגעפעהלט קוילען אין רעוואָלווער. נו, נאַטירליך, ווען מ'טוט אָפּ אַ זאַך אַזוי גרינגליך, ווען מ'שיסט אין יענעם פון פאָרנט און פון הינטען, ווען מ'לעדיגט אויס אין יענעמ'ס האַרץ דעם גאַנצען מאַגאַזין, דאַן פערפעהלען קוילען פאַר'ן אייגענעם געבוידּ; דאַן מוז מען זיך לאָזען אַרעסטירען און — בעטען ביי דעם אויספאָרשענדיגען ריכטער ער זאָל הייסען דערלאַנגען... עפּעס צו עסען; נאָך אַזאַ אַרבייט ווערט מען שטאַרק הונגעריג.

די פּאָליטישע געפאַהר פון דעם מאָרד, וואָס איז בעגאַנגען געוואָרען איבער וואָיקאָוו'ן, איז פאַראיבער נאָך אין'ם זעלבען טאָג. די פּוילישע רעגירונג האָט אויף אַזוי פיל אופנים אַרויסגעוויזען איהר אויפריכטיגע עמפּערונג צוליב'ן אַטענטאַט, האָט בעוויזען אַזאַ גרייטקייט אַנטקעגענצוקומען דער סאָוויעטען-מאַכט ביי דער אויספאָרשונג, אַז ס'איז באַלד קלאָר געוואָרען, דאָס מיט קיין צווייטען מאָל „סאַראַיעוואָ“ האָט מען דאָ נישט צו טון. עס בלייבט דעריבער אויף מיט אַ נאָך גרעסערער שאַרפקייט און בולטקייט די ריין-מענשליכע אונטערלאַגע פונ'ם מאָרד, די פּסיכאָלאָגישע מאָטיווען — אויף דער זייט פונ'ם מערדער און פונ'ם דערמאָרדעטען.

אויפ'ן בעטעל אין שפּיטאָל דזשיעטשיענסקאַ יעזוס איז געלעגען דער שטערבליך פערוואונדעטער וואָיקאָוו און אין טויט-אַנגסט, ראַנגלענדיג זיך מיט די לעצטע כוחות פאַר'ן לעבען, האָט ער געשריבען: „סוקין סין, וואָס האָט ער געוואָלט פון מיר האָבען“...

וואָס האָט באָריס קאָווערדאַ געוואָלט האָבען פון פּיאָטר וואָיקאָוו'ן? אַ וויזע? באָט איינער, ווען אַלע, וואָס בעקומען נישט קיין אויסלענדישע פּעסער אָדער וויזעס, וואָלטען געזוכט זייער רעכט מיט רעוואָלווערען, דאַן וואָלט דאָך די אַמוניציע-אינדוסטריע געבליהט מעהר, ווי אין די יאָהרען 1915 און 1916.

קאָווערדאַ האָט צו וואָיקאָוו'ן נישט געהאַט און נישט געקאָנט האָבען קיין פּערזענליכע פּרעטענזיעס און האַס. קאָווערדאַ איז איצט אַלט 19 יאָהר. ער האָט מיט זיינע עלטערן געלעבט אין ווילנער קאַנט. דער פאָטער איז געווען אַ גמינע-שרייבער אין אָנהויב קריג זענען זיי אַריבערגעפאָהרען קיין רוסלאַנד, קיין סאַמאַראַ. דעם מלך אביון'ס געפער האָט מען ביי זיי דאָרט נישט צוגענומען, וועגען אַ קוזען, אָדער אַ קוזינע, וועלכע וואָיקאָוו זאָל האָבען אייגענהענדיג דערוואָרגען, האָט מען פון קאָווערדאַ'ן נישט געהערט. ווען די פאַמיליע איז צוריקגעקומען פון רוסלאַנד, איז דער יונגער קאָווערדאַ אַלט געווען סך הכל 11—12 יאָהר, ד. ה. ער איז נאָך געווען אינגאַנצען אַ קינד, און די שרעקען פונ'ם בירגער-קריג אין רוסלאַנד זענען פאַראיבער פאַר איהם, נישט אָנריהרענדיג זיין קינדערישע פערשטענדעניש.

אַלזאָ וואָס דען? קאָווערדאַ איז — אידעאיש און אפשר אויך אָרגאַניזאַציאָנעל — אַ געווערקצייג פון דער סביבה, וועלכע האָט דאָס מאָרדען און ערמאָרדען פערוואַנדעלט אין אַן אַטמאָספערע, וועלכע זעהט דערין נישט קיין פערברעכען, נאָר, אין בעסטען ערגסטען פאַל — אַ טאַקטישען פעהלער מיט אַ צינישער אָפענהערציגקייט! דאָס אַרויסגעזאָגט דער פּרעזעס דער רוסישער קאָלאָניע אין ווילנע, געוויסער ה' סעמיאָנאָוו. אָ, ס'איז דאָ געשעהען אַ פערדריסליכער טעות. לויט דער מיינונג פון סעמיאָנאָוו'ן דאַרף זיך די רוסישע עמיגראַציע, וועלכע האָט זיך בעזעצט אין פיל פרעמדע לענדער, נישט בענוצען מיט טעראָריסטישע אַקטען. „ביטע זעהר, זאָל זי אַנווענדען אַזעלכע אַקטען אין סאָוויעט-רוסלאַנד, אָבער אויף די טעריטאָריעס פון פרעמדע מלוכות, וועלכע האָבען אונז געגעבען אַזיל, זענען אַזעלכע טאַטען נישט דערלאָזבאַר“.

דאָ איז אַלזאָ געשעהען בלויז אַ פעהלער אין דער דיסטאַנץ. ווען אַ שטייגער, וואָיקאָוו בעגלייט ראָזענהאָלץ'ן ביז ניעגאָרעלאָיע, און באָריס קאָווערדאַ פאָהרט איהם נאָך און דערשיסט איהם, האַלטענדיג דעם רעוואָלווער אויף יענער זייט פון גרעניץ-פּאָס, דאַן וואָלט ער, דער „סוקין סין“ געווען פולשטענדיג אין אָרדנונג.

קאָווערדאַ איז בעגאַנגען נאָך אַ טאַקטישען פעהלער. זיין לעהרער שולמן וואָלט זיך מיט אַזעלכע ווערטער נישט אַרויסגעכאַפּט. ער, קאָווערדאַ, האָט געמיינט, אַז וואָיקאָוו איז אַ יוד, נו, וואָס פאַר אַן אומגליק איז עס, ווען אויף דער וועלט וועט זיין מיט איין יוד ווייניגער. אַזוי אָפענהערציג קאָן זיין נאָר אַ יוגענטליכער, וועלכער קאָן זיך פערגעסען פאַר זיינע עלטערע מדריכים און וועג-ווייזער:

— ערשטענס, טעכנישע שוועריגקייטען, צווייטענס, — עראַרע הומאַנום עסט, (אַ טעות האָבען איז אַ מענשליכע זאַך) בפרט נאָך, אַז מ'איז יונג און נישט ערפאָהרען.

פּאָשומיאַט — פּאָפּראַווימסיאַ“.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעצ. פאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען אין קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אָן פון 3—4 נאָכמיטאָג. און פון 4—5 דער לעטשניצע „וואָלקאַ“.

די געזונדהייטס-וואָך פון „טאָז“

צו דער יודישער בעפעלקערונג אין לאָדז.

יודען בירגער!

די לאָדזשער אָפּטיילונג פון „טאָז“ אָרדנעט איין פון 12 יוני אַ ספּעציעלע געזונדהייטס-וואָך, אַ וואָך פון פּראָפּאַגאַנדאַ און זאַמלונגען מיט'ן צוועק צו פּאָפּולאַריזירען די צילען פון „טאָז“, צו פערשטאַרקען זיינע מיטלען און אַזוי אַרום צו פערשאַפען איהם די מעגליכקייט פערטיפען און צו פערברייטערען זיין אַרבייט פאַר'ן וואויל פון די ברייטעסטע שיכטען פון פאָלק.

מיר קומען דעריבער אייך דערמאָהנען אָן אייער חוב!

דער „טאָז“ האָט זיך געשטעלט אַ גרויסע און וויכטיגע אויפגאַבע: אָפּצוהיטען די געזונדהייט פון דער יודישער בעפעלקערונג, צו שאַפען פאַר איהר היגיענישע לעבענס-בעדינגונגען, אויסצוראָטען די קראַנקהייטען, וואָס גראָבען אונטער די לעבענס-קראַפט פון יודישען פאָלקס-מענש, צו זאָרגען פאַר דער פיזישער ערציהונג פון יונגען דור, — קורץ, צו קרעפטיגען און געזונד צו מאַכען דעם יודישען פאָלקס-אָרגאַניזם.

פאַר די פינף יאָהר צייט זינט „טאָז“ עקזיסטירט, האָט ער בעוויזען אויפצושטעלען און אַרויסצוהעלפען צעהנדליגער יודישע שפּיטעלער און אַמבולאַטאָריומס אין פערשידענע שטעדט. ער האָט אָרגאַניזירט אייגענע 118 אַנשטאַלטען, וואו הונדערטער אָרימע קראַנקע בעקומען טעגליך הילף און שוץ.

אַ דאַנק די איינריכטונגען פון „טאָז“ האָבען 5000 שוואַכע זויג-קינדער פון אָרימע עלטערן בעקומען אַ גוטע פּלעגע און דערנעהרונג און זענען געוואָרען קרעפטיגע, געזונדע קינדער. איבער 30 טויזענד שול-קינדער געפינען זיך שטענדיג אונטער היגיענישער אויפזיכט. 11 טויזענד שול-קינדער ווערען יעדער יאָהר איין יאָהר אויס אַרויסגעשיקט אויף די זומער קאָלאָניעס, אויף די פרייע גאָטער, וואו זיי האָבען זון, לופט און ליכט, דערנעהרען זיך גוט און קרעפטיגען זייער געזונדהייט. צו זיי קומען נאָך צו 6000 יונגע טורנער און ספּאָרטלער, טרענירט אונטער דער אויפזיכט פון „טאָז“. אויסער דעם זענען אַ דאַנק דעם „טאָז“ 14.600 פערזאָנען פאָלקאָם אויסגעהיילט געוואָרען פון פאַוואוס (פאַרך) און טויזענד אַנדערע פון טראַכאָמאַ.

דאָס זענען נאָר איניגע דאַטען, וועלכע געבען אַ קנאַפּען, אָבער דאָך אַ גענוגענדען בעגריף וועגען דער פילזייטיגער טעטיגקייט פון „טאָז“.

די לאָדזשער אָפּטיילונג פון „טאָז“ האָט אַרויסגעוויזען אַ גאַנץ בעזונדערע ענערגיע און אַקטיוויטעט ביי דער דורכפיהרונג פון איהר אויפגאַבע.

איבער טויזענד יודישע מוטערס שטעהען אונטער אַ שטענדיגער ערצטליכער אויפזיכט און ווערען רעגעלמעסיג אינסטרואירט פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען, ווי אַזוי צו בעגעהן זיך מיט זייערע זויג-קינדער, ווי אַזוי זיי צו דערנעהרען און צו ערציהען. אַ דורכאויס וויכטיגע אַנשטאַלט איז די ניי-בעגרינדעטע „היים פאַר זויג-קינדער“ („זשלאָבעק“) וואָס ווערט אויסגעהאַלטען פון „טאָז“ אין לאָדז. דריי טויזענד שול-קינדער שטעהען אונטער אַ שטענדיגער היגיענישער אויפזיכט. לויט אַ פערשטענדיגונג מיט'ן לאָדזשער מאַגיסטראַט ווערט איין מאָל אין דער וואָך אָפּגעגעבען צו דער דיספּאָזיציע פון „טאָז“ אַ היגע באָד-אַנשטאַלט, מיט וועלכער עס בענוצען זיך רעגעלמעסיג 700 קינדער פון פערשידענע שולען און חדרים.

עטליכע הונדערט קינדער פון אָרימע און אונבעמיטעלטע עלטערן ווערען יעהרליך אַרויסגעשיקט אויף די זומער-קאָלאָניעס. אויך פאַר דער פיזישער ערציהונג פון דער יוגענד ווערט געזאָרגט אין אַ גענוגענדער מאָס; ביי דער לאָדזשער אָפּטיילונג געפינט זיך אַ בעקוועמער און מיט אַלע נויטיגע מכשירים איינגעאָרדנעטער טורן-זאַל, מיט וועלכען עס בענוצען זיך וועכענטליך אַ'רך 300 פערזאָן. די טורן-איבונגען קומען פאָר אונטער אַ ספּעציעלער אויפזיכט.

אַ דאַנק דער ענערגישער בעקעמפונג פון פאַווס זענען אין משך פון די לעצטע פינף יאָהר 2000 פערזאָן אין לאָדז און אין דער לאָדזער סביבה פאָלקאָם אויסגעהיילט געוואָרען פון דער דאָזיגער קראַנקהייט.

אָט דאָס זענען אין קורצען די פּאָזיטיווע לייסטונגען פון דער לאָדזשער „טאָז“-אָפּטיילונג.

יודען בירגער!

דאָס, וואָס דער „טאָז“ האָט ביזאַהער אויסגעטאָן, איז נאָך זעהר ווייניג אין פערגלייך מיט דער גרויסער אַרבייט, וואָס עס שטעהט איהם נאָך פאָר צו טון אויף דער יודישער גאַס.

אין לאָדז איז לעצטענס אויפגעקומען אַ פּראָיעקט צו בויען הייזער מיט היגיעניש-איינגעאָרדנעטע וואוינונגען פאַר דער אָרימער יודישער בעפעלקערונג. דער דאָזיגער פּראָיעקט וועט אונבעדינגט מוזען פערווירקליכט ווערען, אויב מ'וויל נישט, אַז די גאַנצע סאַנירונגס-אַרבייט זאָל געהען לאיבוד. ס'איז נישט גענוג צו בעקעמפען די קראַנקהייטען, מ'מוז בעזייטיגען די סבות, וואָס רופען זיי אַרויס. און דאָס קאָן געשעהען נאָר דורך אַ סיסטעמאַטישע פערבעסערונג פון די וואוינונגס-פערהאַלטנישען. דערצו אָבער זענען נויטיג גרויסע מיטלען.

דער „טאָז“ געפינט זיך אָבער היינט אין אַזאַ לאַגע, אַז ער האָט נישט קיין גענוגענדע מיטלען אַפילו פאַר זיינע אַלערנויטיגסטע טאָג-טעגליכע בעדערפנישען.

אונזער גאַנצע האָפנונג אין איצטיגען מאָמענט — איז די יודישע געזעלשאַפט. ס'ליגט אַ חוב אויף אַלע יודען צו העלפען דעם „טאָז“!

יודען בירגער!

דער „טאָז“ אָרדנעט איין פון 12 יוני אַ ספּעציעלע געזונדהייטס-וואָך, וואָס דאַרף איהם געבען די מיטלען צו פערברייטערען זיין טעטיגקייט און צו פערבעסערען זיינע איינריכטונגען.

אין נאָמען פון טויזענדער ברידער און שוועסטער, וועלכע ליידען פון קראַנקהייטען, פון מאַנגעל אין לופט און ליכט, און רופען נאָך הילף, אַפּעלירען מיר צו אייך, צו אייער געוויסען, צו אייער יודישען געפיהל: העלפט דעם „טאָז“ דורכצופיהרען די גרויסע פאָלקס-אַרבייט!

שטיצט די געזונדהייטס-וואָך, פערשרייבט זיך אַלס מיטגלידער פון „טאָז“, בעזוכט זיינע פעראַנשטאַלטונגען, בעשטייערט זיך יעדערער, לויט זיין מעגליכקייט, פאַר דער אַרבייט פון „טאָז“!

געדענקט, אַז דער גרעסטער אוצר פון יחיד, פון יעדען פאָלק — איז זיין געזונט!

שטיצט און שטאַרקט די געזעלשאַפט, וועלכע זאָרגט פאַר אייער געזונט!

פּרעזידיום פון קאָמיטעט פאַר דער „געזונדהייטס - וואָך“:

ב. אייטינגאָן, נ. אייטינגאָן, ש. בנידויגער, ב. וואַקס, פרוי ד"ר י. ספּעקטאָר, מ. קאָן, פּ. ראָזענטאַל.

פערוואַלטונגס-פּרעזידיום פון „טאָז“:

ד"ר א. גאָלדמאַן, ד"ר מ. טאָלפּסאָן, אינזש. ש. לעבענהאַפט, ד"ר א. מאַרגאַליס, ד"ר פּ. מינדלינאָווא, ד"ר ש. שוויג, ד"ר. ל. שיפּער.

די שאַנד פון דער מענשהייט

פראַנצויזישער זשורנאַליסט שטודירט די פרויען־הענדלער אין אַרגענטינע.

פון נ. פראַנק

אין פּאַריז, אַרום „פּאָרט סען־דעני" (סען־דעני טויער), אין די ענגע, פאַרדעכטיגע קנייפּעס, וואו אַ לייטישער מענש וואָלט גאָר מורא האָבען אַריינצוגעהן טאָמער שניידט מען איהם אָב דעם גאָרגעל, צווישען דער „בלאַטער" פראַנצויזישער חברה, וועלכע קומט אין פּאַריז איינקויפען „סחורה" פאַר בוענאָס איירעס, צווישען די דאָזיגע חבריה־לייט, וואָס האַלטען קרעמלאַך פון ליבע אין אַרגענטינע, זיצט אַ מענש און קוקט זיך צו צו אַלץ, וואָס עס טוט זיך אַרום איהם.

דער דאָזיגער פאַרשוין וויל שפּילען דעם פראַנצויזישען אַלפאָנס, וויל אויסזעהן אַ היימישער אין דער „סביבה" אָבער אַ בעניטע אויג כאַפּט זיך באַלד, אַז ער איז ניט פון דעם מין און אַז ער קומט אַהער צוליב אַנדערע צוועקען, ווי די, וואָס קויפען אויף יונגע „מיידלעך", ווי די יונגע קעלבלעך אויפ'ן מאַרק.

דער דאָזיגער משיקאָווער מענש איז אַ פראַנצויזישער זשורנאַליסט, וואָס דאַרף פאָהרען קיין בוענאָס־איירעס מיט אַ מיסיע: שטודירען דעם פראַנצויזישען ווייסע שקלאַפען־האַנדעל. ער הייסט אַלבער לאָנדר. שוין פופצעהן יאָהר ווי ער פאָהרט אַרום, דער פראַנצויזישער זשורנאַליסט, איבער דער וועלט. ער איז שוין געווען אין די פערוואָרפענסטע ווינקעלעך, שוין געשלאָפען אויף אַלע בעטען, געטרונקען פון אַלע וואַסערען, שוין געווען אין דער פראַנצויזישער מיליטער־קאַטאָרגע „בירבי", ביי די געפערליכסטע משוגעים, און איצט פאָהרט ער אין אַרגענטינע צו זעהן ווי ס'לעבט די פראַנצויזישע פּראָסטיטוטקע און דער פראַנצויזישער אַלפאָנס.

* *

געווען איז אַלבער לאָנדר אין אַרגענטינע, אַנגעקניפּט קאָנטאַקט מיט דער דאָזיגער „בלאַטער" חברה און אַראָפּגעגאַנגען ביז'ן דעק פון דער מענשליכער נשמה. אַראָפּגעלאָזען זיך ווי אין אַ ברונעם, אין דער געפּיינטער, פּראָסטיטואירטער נשמה פון דער „פראַנשוכאַ" (אין אַרגענטינע הייסט אַזוי אַ פראַנצויזין און גלייכצייטיג אַ מיידעל פון שלעכטע זיטען). דאָרט האָט זיך דער זשורנאַליסט געטראָפען מיט בעקאַנטע פראַנצויזישע אַלפאָנסען, אַנטלאָפען פון פראַנקרייך'ס תפיסות און מיט פראַנצויזישע „מיידלעך"

די גרעסטע צאָהל פון די דאָזיגע קרבנות ווערען געכאַפּט צווישען די אומגליקליכע. די וועלכע האַנדלען מיט דעם מין סחורה, ווייסען שוין די פרויען־פּסיכאָלאָגיע. אין פּאַריז שאַרען זיי זיך אַרום די פאַבריקען, אַטעליעס, אַרום די גרויסע בולוואַרען. זייער געשעפט אויג נעמט זיי ניט אָפּ. דאָס מיידעל וועלכע געהט אַרויס פון טיר, איז נאָך גאָר אַ יונג קינד, אַ יונגער, ווייכער קערפּער אין שמאַטעס געהילט. שמוציגע זאָקען, אויסגעדרעהטע קאָפּעל. מ'שטעלט איהר אונטער אַ פאַסטקע. דאָס פויגעלע פאַלט אַריין. ראשית קויפט מען איהר אַ פּאָר זאָקען און מען פערמאַכט איהר די לעכער אין מאַגען. דאָס קינד ווערט צוגעלאָקט צו איהר „מאוילפויער". דאָס אָרימע גרויעל שפּאַרט זיך אָן אַ בוים. איהר בעשיצער נעמט זי דערציהען אין גייסט פון „טראָמפּער". אויף דער שיף וועט זי פאָהרען אַלס „בלינדער פּאַסאַזשיר", צו יונג. אַז מ'שמוגלט, פאָהרט מען. אין אַרגענטינע, אין אַרגענטינע, אין קוואַדראַטניע געבען און געקעסטעלטען בוענאָס איירעס, וואו דער געהער שפּילט דאָמקע מיט די פיס — לויט דעם בילדליכען אויסדרוק פון אַלבער לאָנדר — פאַלט זי אַריין אין אַ „קאַזאַ פראַנסעזאַ" (אַ פראַנצויזיש הייזעל), וואו זי הויבט אָן איהר טעטיגקייט. און די דאָזיגע מיידלעך זענען זעהר פלייסיג די ערשטע צייטען איבערהויפּט. אַ געוויסע מיידעל, אַפּאַל, דערצעהלט דעם פראַנצויזישען זשורנאַליסט, אַז אין איין וואָך צייט האָט זי „אָנגעצייכענט איהר לאַמטערנע" 402 מאָל אין איהר „קאַזימאַ"!

אַ סך פון די דאָזיגע „מיידלעך" זענען גרויסע בעל־תכלית טעס. שפּאָרען געלד און חלום'ען נאָך פון אַ רייכען צוריקקעהר קיין פראַנקרייך און אַן ערליכען עלטער. מעהרערע פון זיי ווילען צומאָל ניט אַרויס פון זייער אומגליק און פיהלען ניט דעם טראַגיזם פון זייער צושטאַנד. און צום „מאַנספערשוין", דעם אַלפאָנס, דעם רופיאַן, ווי פיהלען זיי צו איהם? ניט זעהר פיינדליך. טייל ווילען זיך פון איהם אַפילו ניט שיידען און גיבען איהם איבער צו עקספּלואַטאַציע אַפילו די יונגערע שוועסטער. ווען ער איז ניט איבעריג ברוטאַל צו זיי. (אַ שעהנער שכר פאַר מעשים טובים.)

„דאָס ווייב — שרייבט לאָנדר — גיט איהר געלד צו איהר מאַנסביל, ווי אַ מאַמע, וואָס גיט איהר ברוסט איהר קינד".

און דער אַלפאָנס, ווי איז ער ביי זיך? כמעט אַ מאָראַליזאַטאָר. ס'קומט איתם גאָר אַ קנייפּ אין בעקעל דערפאַר. וואָרים, ווען ניט ער, וואָלט די פרוי נאָך ערגער געפאַלען. הערט ווי אַן אַלפאָנס רעדט זיך אויס דאָס האַרץ פאַר'ן זשורנאַליסט:

„גלייך ווי זיי (די פרויען) פערדינען גאָר עטוואָס, וועלען זיי מעהר ניט אַרבייטען. אָדער זיי ליגען אין שמוץ און שלאָפען, אָדער הוליען גאָר אַרום. זיי זענען צוואַנציג יאָהר אַלט און מ'געפינט זיי שיכור אין גאַס. אַנשטאָט צו קויפען וועש, מאַכען זיי בעסער „לחיים". זיי זענען שמוציג: די נעגעל שוואַרץ, די האָר פעט. זיי פערליערען באַלד יעדען געפיהל פון ווירדע. זיי רייסען זיך ביי די טשופּריגעס. זיי זידלען זיך פעט. מיר מאַכען אַ סוף צו דעם אַלעם.

„מ'נעהמט דאָס ווייב, מ'וואַשט זי, מ'רייניגט זי, מ'טוט זי אָן אַנשטענדיג. מיר ענטוויקלען אין איהר דאָס געשמאַק פון ריינע וועש. מיר דערווייטערען איהר פון איהרע שלעכטע קענטשאַפטען..."

קורץ, דער הער אַלפאָנס איז דער פרוי'ס „דערציהער", „טרייסטער", „אַדמיניסטראַטאָר" און „סאַניטאַר". ער איז שיער ניט אַן אידעאַליסט, דער פראַנצויזישער „רופיאַן" פון אַרגענטינע...

אָבער — הער איך אַ פראַגע — האָט דער פראַנצויזישער זשורנאַליסט ניט פערבלאָנדזשעט צו דער יודישער שקלאַפען־הענדלעריי, און וואָס האָט ער דאָרט געזעהן?

ער האָט יאָ פערבלאָנדזשעט און האָט יאָ געזעהן.

אין אַ קאַפּיטעל: „פּאָלאַקס" פּרובירט ער אונז אַריינברענגען אויך אין יענער סביבה און צו די יודישע אַלפאָנסען איז ער ניט שטרענגער, ווי צו די פראַנצויזישע.

*

„די פראַנצויזישע בילדען די אַריסטאָקראַטיע: פינף פעזאָס.

„די „פּאָלאַקס" — די דריטע מדרגה: צוויי פעזאָס.

„דער פרויען־האַנדעל, דער אמת'ער פרויען האַנדעל — מיינט לאָנדר — דאָס וואָס דער נאָמען כאַראַקטעריזירט אין דער פולער שטעלונג פון הכון, דאָס ווערט געטריבען פון די מענער „פּאָליאַקען".

„ניטאָ איין „פּאָליאַק" אין בוענאָס איירעס, וואָס זאָל ניט האָבען פינף אָדער זעקס פרויענצימער. אַפילו זיבעציג!

„און זיי זענען ניט קיין צוגעלאָזטע מענשען. אין זייער קאַפע אין מאַלקאַ־כאַנגאַ, האָבען זיי מיר עטליכע מאָל אָפּגעזאָגט צו בעדינען. איך האָב ניט געטרונקען. דאָס איז אַלץ וואָס זיי האָבען געוואָגט. אַזוי ווי זיי האָבען מיר ניט אויסגעריסען די אויגען, האָב איך געקוקט..."

זיי לעבען אין אַ שטרענגער דיסציפּלין און לאָזען זיך ניט צו קיין שום פערמעדען „רופיאַן". קיינער קאָן צו זיי ניט צוקומען. זיי האָבען אַ שעף, וועמעס בעפעהלען ווערען אויסגעפיהרט ווי אַ הייליגקייט. דער שעף סיילט אויך אויס די „הוילעך" און איז מזווג זווגים. דער „מאַן" שטאַרבט. די „אַלמנה" איז אַ גוטע פערדינערין. שענקט ער זי אַוועק אַלס מתנה צו איינעם פון זיינע פּאַוואַרניען. דער גליקליכער וועט אין דעם זכות געבען צדקה אויף דער שוהל. דער שעף בעשיצט אויך ווייל יעדער רופיאַן דאַרף מאָנאַטליך צאָהלען פאַר פּאָליציי. דער פראַנצויז וואַרט, אַז מ'זאָל איהם צודריקען צו דער וואַנד. דער יוד לויפט פאַראויס. די פּאָליציי האָט זיי דערפאַר גערן.

צווישען זיך האָבען זיי דעם גרעסטען קרעדיט. בּאָרגען זיך. אָה וועקסלען, די גרעסטע גמילות־חסדים.

אָפּציעל גיבען זיי זיך אויס פאַר לעדער הענדלער. זייער האַנדעל אין וואַרשאַ, למשל, איז ניט ווי אין פּאַריז אַ גאַסען־האַנדעל, נאָר אַ האַנדעל אין הויז. פריהער — גלויבט לאָנדר — ווענדען זיי זיך צו די עלטערען און נאָכדעם ערשט צו דער מיידעל גופא. זיי גנב'ענען ניט אַוועק. זיי האַנדלען איין כשר. איבערהויפּט ווערען גענומען משפּחות פון עטליכע טעכטער. עלענד שטופּט צו אַלעם. די יודישע אַלפאָנסען זענען ערנסטע סוחרים, אַנגראָסיסטען. די עלטערע איז 20 יאָהר אַלט! מיט איהר האָט מען חתונה. די צווייטע — 17; די דריטע — 15. ביידען פעראַלט מען אויף שפּעטער. זיי וועלען די מיידלעך, יעדער אין דער רייהע, אַראָפּברענגען קיין בוענאָס איירעס. ווען זיי וועלען זיין צייטיג „גוט צו עסען".

„אין קראָקוי, וואַרשאַ, לעמבערג זיצען אַלטע ווייבער, געצאָהלט אויפ'ן יאָהר, וועלכע האָבען ניט קיין אַנדער אַרבייט, חוץ זיי אַנצייגען די גוטע סחורה. דאָס הויז טויג אויף כפּרות. די מיידלעך זענען קראַנקע. פון אַ דער פאַמיליע דאַרף מען זיך היטען: די מאַמע־מאַמע „נעהמען זיך אַ רייכען בייטעל". דאָרט אָבער, טאַטעלע, וועסטו געפינען דאָס וואָס דו זוכסט. אין יענער שטיב מוזטו שפּילען די ראָלע פון אַ פרומאַק. דאָ האָב ניט חתונה, דאָרט יאָ. נעהם בעסער דאָס טויבעלע, די עלטערע איז פויל. דאָרט איז ניט מעהר פערהאַן ווי אַ באָבע... איהרע יאָהרען זענען געצעהלטע. נעהם ניכער דאָס קינד. די גרעסטע מציאה פון קוואַרטאַל. איך האָב זי דיר אָפּגעהיט ווי אַ פּרי אויפ'ן בוים. דו דאַרפסט ניט מעהר ווי אָפּרייסען..."

דער יודישער אַלפאָנס קויפט דאָס מיידעל ביי די עלטערן דורך קאָנטראַקט. מ'דינגט זיך, מ'רייסט זיך, אַ זלאָטי אַרויף, אַ זלאָטי אַראָפּ, און דאָס געשעפט איז געמאַכט. איז דאָס קינד אַ בתולה? — דער פאָטער שווערט ביי טלית און תפילין...

אַזוי דערצעהלט לאָנדר, הגם עס גלויבט זיך ניט, אַז יודישע פאָטערס זאָלען פערקויפען זייערע קינדער צו שאַנד. דאָ מוז זיין בעריהמטע פון אַלפאָנס. גאַנצע טראַנספּאָרטען קומען זיי אָן. די יודישע „מיידלעך", צו צעהן, צו צוועלף אויף יעדער שיף. די ערשטע צייטען אַנצקען זיך מיט זיי ניט זייערע אַלפאָנסען דער היפוך פון דעם פראַנצויזישען מנהג. וואַרטענדיג אויפ'ן גרויסען טאָג פון זייער דעבוי, ווערען זיי אַריינגעוואָרפען אין אָרימע חדרים, כדי דאָס „שאַנד־הויז" זאָל זיי נאָכדעם אויסזעהן גאָר ווי אַ גן־עדן...

און דער פראַנצויזישער זשורנאַליסט פיהרט אונז אויך אַריין אין דאָס גן־עדן, וואָס הייסט „לאַ באָקאַ", אין פערגלייך צו וועלכער „די גרעסטע אויסגעלאַסענקייט שיינט צו זיין אומשולד...". פרויען־אָרקעסטרעס מיט געטוימעטע סמיקען, קנאָס וועלכע מאַטעריאַליזירען די גרעסטע פאָלגניש אָן עבירה, מיט איין וואָרט — אַ פאַבריק פון תאוה, וועלכע אַרבייט סעריאַסוויי...

דאָס ביז דער קאָרידאָר פאַר דער יודישער פּראָסטיטוטקע. דאָרט געוועלטיגט לוציפער!

*

האָט אַלבער לאָנדר גוט געזעהן? איז ער ניט אַמאָל פערפיהרט געוואָרען פון זייגע פראַנצויזישע וועגווייזער? האָט ער ניט אַליין זיך געמאַכט, אַז דער יודישער רופיאַן האָט איהם שלעכט אויסגענוצט און האָט איהם אַפילו ניט געוואָלט געבען צו טרינקען? איז ניט אַמאָל אַלבער לאָנדר שלעכט אינפאָרמירט געוואָרען? איז ניט דאָס גילד און די ראָל פון די יודישע עלטערען, וואָס פערקויפען זייערע קינדער צו שאַנד — אַביסעל איבערטריבען?

רעפאָרם פון שטייער־סיסטעם

די נייע פּראָיעקטען פון דער רעגירונג

זייט אַ לענגערע צייט זענען אונזערע פינאַנץ־קרייזען בעשעפטיגט מיט דער פראַגע פון ענדערען דעם שטייער סיסטעם און איינשטעלען איהם אויף אַזעלכע יסודות, וואָס זאָלען בעריקזיכטיגען פערשיידענע ווירטשאַפטליכע מאָמענטען, וועלכע זענען ביז איצט אינגאַנצען ניט אָדער וועניג געוואָרען בעריקזיכטיגט. אָגב ביי דער געלעגענהייט פון נאָוועליזירען געזעצען און שאַפען איינציגע נייע זאָל שוין אויף פערמאַנענטליך ווערען דאָס שטייער סיסטעם פאַר גאַנץ פּוילען, ווייל ביז איצט זענען נאָך אין פערשידענע געביטען פון פּוילען גילטיג פערשידענע פעראָרדנונגען און געזעצען.

דער פינאַנץ ראַט ביים מיניסטעריען־ראַט בעהאַנדעלט איצט די פראַגע וועגען ענדערען דעם פערמעגענס־שטייער, דעם אומזאַץ־שטייער און דעם שטייער פון געמער. אויף די לעצטע זיצונגען פון פינאַנץ ראַט זענען בעהאַנדעלט געוואָרען די ענדערונגען אינ'ם הכנסה־שטייער, די רעפאָרם פונ'ם דאָזיגען שטייער, ווערט פּראָיעקטירט, וועט אַריינברענגען אַן איבערקעהרעניש אין אונזער שטייער־סיסטעם און וועט האָבען אויך אַן איינפלוס אויף אונזער גאַנצען ווירטשאַפטליכען לעבען.

לויט'ן נייעם פּראָיעקט וועלען פון איצט אָן הכנסה שטייער צאָהלען אויך די גרונט־בעזיצער, וואָס פערמאָגען פון 15 העקטאַר אָן. אַזוי אַרום וועט צום דאָזיגען שטייער צוגעזאָגט ווערען אַ ברייטע שיכט פון די קלענערע פּאַיערים, וואָס זענען ביז איצט געווען פולשטענדיג פריי פון דאָזיגען שטייער. ס'ווערען אויך בעדייטענד פערקלענערט די אונטערשידען ביים הכנסה שטייער פון די אָנגעשטעלטע און אַנדערע.

איבערהויפּט ווערט דער פּראָיעקט געבויט אויפ'ן פראַנצויזישען מוסטער און פיהרט איין אַ דאָפּעלטע אָפּצאָהל פון דער איינקונפט. די ה. פון די טיילווייזע איינקונפטען און פון דער אַלגעמיינער ריינער הכנסה. אַזוי צ. ב. ווען עמיץ האָט איינקונפטען פון האַנדעל, פון פרייע פּראָפעסיעס און פון אינדוסטריע צאָלט ער בעזונדער לויט אַ ספּעציעל בעשטימטען סקאַלע: פון ברוטאָ — 10 פּראָצ. פון די הכנסות, פון האַנדעלס אונטערנעהמונגען 8 פּראָצ. פון פרייע פּראָפעסיעס — 6 פּראָצ. מאַנטימעס 15 פּר. א. אז. וו. אַ חוץ דעם ווערען די הכנסות פון אַלע קוועלען צוזאַמענגערעכענט און פון דער הכנסה ווערט ערשט אויסגעניי־גענומען דער צווייטער טייל הכנסה שטייער. דער דאָזיגער שטייער אַ דאַנק זיין הויך און אַ דאַנק דעם, וואָס ער וועט איצט אַרומנעהמען אַ סך ברייטערען שיכט ווי פריהער, וועט פערנעהמען דעם ווייכטיגסטען אָרט צווישען די מלוכה איינקונפטען, ער וועט אַ דאַנק זיין כאַראַקטער, קענען דערלויבען אינגאַנצען אָפּשאַפען דעם ניט ריכטיגען סיסטעם פון אומזאַץ שטייער, וואָס בעלאַסטעט אַזוי שטאַרק ספּעציעל די האַנדעלס־ספערען.

אַקציען־געזעלשאַפטען, געזעלשאַפטען מיט בעגרענעצטער פעראַנטוואָרטליכקייט א.אַ.וו. וועלען צאָהלען 25 פּראָצ. פון זייערע הכנסות. דער מיניִמום וואָס וועט בעפרייט ווערען פון שטייער וועט זיין די הכנסה פון 1000 זל.

די שאַצונגס־קאָמיסיעס זאָלען אָפּגעשאַפט ווערען און די שטייערען זאָלען אויסמעסטען די פינאַנץ אָרגאַנען פון דער ערשטער אינסטאַנץ. איבערהויפּט וועט דער שטייער אויסגעמאָסטען ווערען מעהר שאַבלאָנמעסיג ווי ביז איצט. דער פּראָיעקט זעהט פאַר אַ דורכשניטליכע אָפּשאַצונג. צוליב דעם וועט ביים פינאַנץ מיניסטעריום געשאַפען ווערען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, וואָס וועט פעסט שטעלען דעם דורכשניטס־פּרנסה ביי פערשידענע בעשעפטיגונגען. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם וועלען אויך אָפּגעשאַפט ווערען די פליכט פאַר יחידים פון אָנגעבען דעקלאַראַציעס וועגען זייער הכנסה. דער נייער שטייער נעהמט אַרום נייע שיכטען און פערגרעסערט די שטייער פליכטען פון די מיטעלע און קליינע שטייער צאָהלער דאַגעגען ענטלאַסטעט ער אין אַ הויכער מאָס די גרויסע שטייער־צאָהלער, דורכ'ן אָפּשאַפען דעם פּראָגרעסיווען פּרינציפּ ביי די אויסמעסטונגען א. אַנד. די פּראָיעקטען זעהען פאַר די פערגרעסערונג פון דער הכנסה ביי די קליינע און מיטעלע צאָהלער אויף 50.30 פּראָצ.

די פאָרשטעהער פון די דאָזיגע שיכטען דאַרפען בעצייטענס זאָגען זייער וואָרט און ניט דערלאָזען, אַז די דאָזיגע מיטעל־שיכטען, וואָס ברעכען זיך שוין איצט אונטער'ן לאַסט פון די שווערע שטייערען, זאָלען ניט נאָך מעהר בעלאַסטעט ווערען. דער פּראָיעקט ווערט נאָך בעהאַנדעלט און די געהעריגע אויסבעסערונגען, וואָס זאָלען שיצען די רעכט פון די וואָס ס'שטעהט זיי פאַר בעצ'עולה'ס צו ווערען קענען נאָך געשיצט ווערען.

א. ה. צ.

דער לאַנג־יעהריגער בעוואוסטער גלאַט־כשר
רעסטאָראַן
צ. ראָזענבלום
38 פּיעטריקאָווער 38
גיט גרויס טעגליך שמאַכהאַפטע מיטאָגען
צום פּרייז פון 3 זל. שנעלע בעהאַנדלונג.
אויך מילכיגע פריהשטיקען און אָבענד־ברויט פאַר 1.50 זל.
בעמערקונג: נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט איז דער האָטעל ווידער ערעפענט.
מיט אַכטונג צ. ראָזענבלום.

לאָדז, 10-טען יוני 1927
נייער פאָלקסבלאַט
לאָדז, 10-טען יוני 1927

אַמעריקאַ און דער פאַשיזם

פון אַ רעוואָצכי

אין דער לעצטער צייט האָבן זיך אין אַמעריקאַ אַרויסגעוויזן פאַרשידענע סימפּאַטיעס צום איטאַליענישן פאַשיזם.

אין געוויסע קרייזן איז פאַשיזם ממש אַריין אין די מאָדע, פּונקט ווי באָלשעוויזם מיט אַ יאָהר אַכט צוריק. דעמאָלט האָט מען אָפט געקענט טרעפן אינטעליגענטן און שטימונגס-מענשן, וועלכע, נישט האָבענדיג קיין שום שייכות צו דער אַרבייטער-באַוועגונג און סאָציאַליזם, האָבן זיך געקוויקט מיט דער עסטעטיש-ראָמאַנטישער זייט פון רויטן באָלשעוויזם. זיי זענען באַגייסטערט געווען פאַר דער „דעמאָנישער" פּערזענליכקייט פון טראָצקי און האָבן בכלל געשעפּט נחת פונ'ם באָלשעוויזם אַלס אַן ערשיינונג, וואָס ברענגט אַריין אַביסל פאַרב אין די לאַנגווייליגקייט פון אונזער איינטאָניגן לעבן.

די דאָזיגע אויבערפלעכליכע סימפּאַטיען פאַר'ן באָלשעוויזם זענען איצט פאַרשוואונדן זינט די רוסישע סאָוועטן האָבן אָנגעהויבן שיקן צו אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענצן נישט קיין ברענענדיגע דעקלאַמאַטאָרן אַ-לאַ טראָצקי, נאָר געשליפענע בעפראַקטע דיפּלאָמאַטן אַ לאַ ליטווינאָוו, זינט זיי האָבן זיך גענומען צום „נעפּ", בויען, אויפבוי, צו אינדוסטריאַליזאַציע, צום אויפשטעלן מאַשינען און פאַבריקען, זינט זייער אָרמעע ווערט געפיהרט נישט פון באַגייסטערטע יונגלעך, נאָר פון געשולטע אַלטע אָפיצירן, מיט איין וואָרט — זינט זיי האָבן אָנגעהויבן שאַפן אַ שטאַאַטליכע אָרדנונג מעג עס זיין אויף זייער שטייגער — זענען זיי געוואָרן לאַנגווייליג, זיי האָבן אויפגעהערט קיצלען די נערוון און צינדן די פאַנטאַזיע. אין די ציימונגס-בעריכטן פון רוסלאַנד זעען איצט דאָ צו פיל ציפערן און צו ווייניג דראַמאַטישע סיטואַציעס. וואָס אינטערעסאַנטער זיי ווערן פאַר ערנסטע עקאָנאָמיסטן, אַלץ לאַנגווייליגער ווערן זיי פאַר סענסאַציעס-זוכענדיגע און סענטימענטאַל בעשטימטע צושויער.

קורץ און גוט, — באָלשעוויזם איז איצט אין אַמעריקאַ נישט אין דער מאָדע. ער האָט באַשטימט זיין פּלאַץ אין דער אַרבייטער-באַוועגונג, וואו ער איז אויך איצט בעשטימט צו פאַרטיידיגונג, ער האָט אָבער פאַרלוירן זיינע פּאָזיציעס אין די קאַלאָנען.

דער אויפגעהענדער שטערן איז איצט דער פאַשיזם. דער פּאָרטרעט פון מוסאָליני איז איצט אויבן אָן. אומעטום. — אין ציימונגען, זשורנאַלן, סאַלאָנען — קענט איהר איצט זעהן דאָס בילד פון אַ גלאַט-ראַזירטן מענשן, מיט אַ פיר-עקיגער פעסט-צונויפגעשלאָסענער מאָרדע, מיט מאַיעסטעטיש פאַרלייגטע הענד און מיט אַ שטרענגן אויסדרוק פונ'ם נישט גאָר גייסטיגן געזיכט. אין פיל „סטודיאָס" הענגט מוסאָליני'ס בילד פונקט אויפ'ן זעלבן פּלאַץ, וואו מיט זיבן-אַכט יאָהר צוריק איז געהאַנגען דער „דעמאָנישער מעפיסטאָ-פעלי" מיט די צופּאַטעלטע האָר — לייב טראָצקי.

דער מוסאָליני-קולט איז אָבער איצט פיל מעהר פאַרשפּרייט אין דער אַמעריקאַנער געזעלשאַפט, איידער דער טראָצקי-קולט איז ווען נישט איז געווען. די סימפּאַטיעס צום פאַשיזם אין אַמעריקאַ כאַפּן אַרום פיל ערנסטערע און ברייטערע קרייזן איידער די וואָס זענען ווען נישט איז פאַרכאַפּט געוואָרן פונ'ם רוסישן באָלשעוויזם. אויב די באָלשעוויסטישע סימפּאַטיעס האָבן זיך באַשרענקט מיט „ראַדיקאַלע" אין קינסטלערישע סאַלאָנען, איז אָבער די איצטיגע בעגייסטערונג פאַר'ן פאַשיזם אַריינגעדרונגען אין די וויכטיגסטע קרייזן פון אַמעריקאַנער פינאַנץ און אינדוסטריע, אין די אָנגעזעהענסטע אוניווערזיטעטן און קאָלעדזשעס, אין די איינפלוסרייכסטע ציימונגען און זשורנאַלן. דער פאַשיזם איז נאָך נישט קיין רעאַלע געפאַהר פאַר די טיף איינגעוואָרצעלטע גאַראַנטירטע אינסטיטוציעס פון דער אַמעריקאַנער דעמאָקראַטיע, ער האָט אָבער שוין איצט שטאַרק אונטערגעגראָבן זייערע מאָראַלישע פּאָזיציעס. אין דעם פּרט איז ער אַ פיל ערנסטערע געזעלשאַפטליכע ערשיינונג, איידער די באָלשעוויסטישע סימפּאַטיעס זענען גאָר נישט איז דאַ געווען.

ס'איז דאַ נאָך אַן אורזאַך, צוליב וועלכער די סימפּאַטיען צום פאַשיזם אין אַמעריקאַ טראָגן אַן ערנסטערן כאַראַקטער איידער וועלכע עס פריהערדיגע מאָדעס. דער גייסטיגער און רעאַלער צוזאַמענבונד צווישן איטאַליען און אַמעריקאַ איז פיל ענגער און איז שטענדיג ענגער געווען, איידער די בעציהונגען פון אַמעריקאַ צו רוסלאַנד. איטאַליען, אפילו דאָס פאַשיסטישע איטאַליען איז פאַר'ן אַמעריקאַנער טוריסט ברייט אָפן; רוסלאַנד איז נאָך ביז'ן היינטיגן טאָג האַלב פאַרשלאָסן. אויסער דעם איז איטאַליען אויפ'ן ברייטן שליאַך, אויפ'ן דרך המלך פונ'ם אַמעריקאַנער טוריזם. בעת רוסלאַנד איז פאַר איהם אַ ווייטע, פאַרוואָרפענע געגענד.

דער אַמעריקאַנער טוריסט, אפילו דער אַקאַדעמיש טיטולירטער, סאָציאָלאָגיש-געשטימטער, „אויספאָרשענדער", — איז געוועהנליך זעהר אַ גוטמוטיגע בעשעפעניש, ער איז באַגייסטערט און צופרידן פון אַלץ, וואָס ער זעהט, אַבי נאָר מען פאַרהאַנדלט איהם מענשליך און מען מאַכט אויף איהם נישט קיין האָלד-אַפּ. ער איז אַ מין שטענדיג באַגייסטערטער צו ווערן נישט נאָר פון גרונד-פאַרשידענע באַמור-בילדער און אַלטערטימליכקייטן, — דאָס איז פאַרשטענדליך און נאַטירליך, — נאָר אויך פון פאַרשידענע, געגענזייטיגע, ווידערשפּרעכענדע רעגירונגס-פאָרמען. עס קומט אויס גאַנץ אָפט צו לעזן שפּעט-אינטערוויוען מיט אָנגעזעהענע אַמעריקאַנער, וואָס האָבן בעזוכט, למשל, מאָסקווע, בערלין און רוים און זענען געוואָלדיג באַגייסטערט פון זיי אַלעמען.

די סאָוויעט-רעגירונג? אויסגעצייכנט! פעהיגע פיהרער, ערנסטע מענער, אויפריכטיגע, בויען, שאַפן, פאַרדינען סימפּאַטיע.

די דייטשע רעפּובליק? פעסט ווי אייזן, פרידליך געשטימט, אַרבייטס-פעהיג, געהט אויף אַ ריכטיגן וועג.

דער איטאַליענער פאַשיזם? ספּלענדיד! אַ געניאַלער מאַן, דער „דוטשע", אָרדנונג, אַרבייט, שלום, פריינדליכקייט.

און די אַלע מיינונגען קומען פון איין-און-דעמזעלבן „בעאָבאַכטער"...

מיט איין וואָרט: הללויה! שלום אויף דער ערד און וואויל-געפעליגקייט אויפ'ן הימעל...

דער דורכשניטליכער אַמעריקאַנער „בעאָבאַכטער" איז קודם כל צופרידן מיט זיך אַליין: מיט זיין פריינדליכען אויסזעהען, גוט אָנגעשטאָפּטער קעשענע, אָנגענעהם געפילטען מאָגען. און ווען ער האָט דערצו אַ גוטע שטימונג איז ער פריידליך און אַביסעל פאָטערליך געשטימט צו דער גאַנצער וועלט. אין זיין בעוואוסטזיין בלייבט אַמעריקאַ דאָס גרעסטע לאַנד, און די אַנדערע — קליינע קינדערלעך. קינדער באַלעווען זיך, שטיפן אַמאָל, בנישקשה, זאָל זיי וואויל בעקומען.

ווען אָבער מיר לייענען אָן אַ זייט אַזעלכע אויבערפלעכליכע בעאָבאַכטער און געהען צו צו מעהר ערנסטער גוטהייסונג פונ'ם איטאַליענישן פאַשיזם דורך איינפלוסרייכע אַמעריקאַנער, מוזען מיר פעסטשטעלן, אַז די דאָזיגע גוטהייסונג טראָגט נאָר אַן אַנדער כאַראַקטער און בעקומט נאָר אַן אַנדערען אָפּקלאַנג, איידער אַ גלייכגילטיגע גוטע מיינונג פון אַן אַמעריקאַנער בעזוכער וועגען סאָוויעט רוסלאַנד. גוטהייסענדיג דעם סאָוויעט-רעזשים, שרייבט דערביי אונטער דער דורכשניטליכער אַמעריקאַנער, אַז דאָס איז גוט פאַר זיי, פאַר די רוסען. נישט חלילה פאַר אונז אַמעריקאַנער. „וואָס פאַר'ן רוס איז געזונט, איז פאַר'ן דייטש — אַ טויט", זאָגט אַן אַלט רוסיש ווערטעל. באָלשעוויזם איז דער אַממעהרסטען צוגעפּאַסטער רעזשים פאַר די האַלב-ווילדע רוסישע פּויערים און פאַר דער בעריהמטער „סלאַווישער נשמה". אָבער פאַר אַמעריקאַ? נאָ, סער!

אין די גוט-הייסונג פונ'ם פאַשיזם איז די דאָזיגע נאָמקע פאַרהאַן פיל זעלטענער. נאָך אַלעמען, איז דער פּראָצענט פון אַנאַלפאַבעטן אין איטאַליען קלענער ווי אין רוסלאַנד, און איטאַליען איז פאָרט אַ מיטגליד פון דער וועסט-אייראָפּעאישער פעלקער-משפחה, צו וועלכער עס געהערט קולטורעל אויך אַמעריקאַ. ס'איז נישטאָ קיין „איטאַליענישע נשמה" וואָס זאָל זיין פּונקט אַזוי פאַרשידען פון אַלע איבריגע ווי די „סלאַווישע נשמה"... און אויסער דעם איז דער איטאַליענער פאַשיזם נישט קיין יורש פון אַ ווילד-פרעמדען צאַרישן רעזשים, נאָר פון דער ליבעראַלער דעמאָקראַטיע וועלכע הערשט אין אַמעריקאַ. אַ פאַרטיידיגונג פונ'ם רוסישן סאָוועט-סיסטעם, אַלס אַ בעוואונדערטע ספּעציפישע פאָרם פאַר רוסלאַנד, וואָס האָט נישט צו טון מיט אַנדערע לענדער, לייגט זיך מעהר-ווייניגער אויפ'ן שכל. און שטעלונג צום פאַשיזם איז אָבער פיל ווייניגער לאָגיש און אָנגענעהמער. געהט מען אָן דעם פאַשיזם אין איטאַליען, אָנערקענט מען איהם דאָרט אַלס אַ העכערע רעגירונגס-פאָרם אין פערגלייך מיט דער „צוויליטער דעמאָקראַטיע", מוז מען פון דעם ווייטערדיג נישט ווילענדיג מאַכען אַ געוויסען מוסר יוצא אויך פאַר אַמעריקאַ.

מיט אַ קורצע צייט צוריק איז אויסגעקומען צו לייענען רעזולטאַטן פון אַן אַנקעטע, וואָס איז געמאַכט געוואָרן צווישן סטודענטען פון יעיל אוניווערזיטעט. אין ערגיץ נעהמט נישט אָן די מגפה פון אַנקעטען אַזעלכע קאָמישע פאָרמען, ווי אין די אַמעריקאַנער שולען און קאָלעדזשעס. דאָרט בעשטימט מען מיט אַ מעהרהייט (דעמאָקראַטיע) אַז זענען בלאָנדע מיידלעך שענער פון ברונעטקעס, אָבער גראָד האָבן זיך צווישן דעם דאָזיגען שלל פון נאַרישע פראַגען געפונען אַ פאַר ערנסטע קשיות, און איינע פון זיי איז געווען — ווער איז די גרעסטע לעבעדיגע פערזענליכקייט פון היינטיגער צייט?

איז דער ענטפער געווען — מיט אַן אָנגעהויערער דערשטיקענדיגער מאַיאָריטעט — בעניטאָ מוסאָליני...

נישט ווילענדיג מוז מען שמייכלען... ווען די בעגייסטערטע מוסאָליני חסידים פון יעיל וואָלטן געהאַט אַ געלעגענהייט צו לייענען ערנסטע זכרונות וועגן מוסאָליני אין דער צייט, ווען ער איז נאָך נישט געווען דער דיקטאַטאָר פון איטאַליען, וואָלטן זיי נישט געגעבן אַזאַ אומזיניגען ענטפער. געזעלשאַפטליכע כוואַליעס וואָרפן אָפט אַרויס אויף דער אויבערפלאַך נישט די גרעסטע און שטאַרקסטע פערזאָנען, נאָר גאַנץ מיטעלמעסיגע פערזענליכקייטען מיט אַ געבוירענעם אַקטיאָרישען חוש, וועמעס קראַפט בעשטעהט גראָד אין דעם, וואָס זיי האָבן נישט קיין שטאַרקע אינערליכע פערזענליכקייט און קענען זיך גרינגער צופּאַסען צו אומשטענדען...

מוסאָליני איז נישט קיין שטערן, וואָס איז פּלוצים ערשינען אויפ'ן הימעל און וואָס קיינער האָט וועגען איהם פריהער נישט געוואוסט. פאַר'ן פאַשיזם האָט ער יאָהרען לאַנג געאַרבייט אין דער איטאַליענישער סאָציאַליסטישער בעוועגונג, וואו ער איז גראָד געווען איינער פון איהרע ראַדיקאַלסטע פאָרשטעהער. צעהנדליגע פערזאַנען זענען דאַן אינטים מיט איהם זיך צוזאַמענגעקומען. אפשר זענען פיל פון זיי צו פאַרטייאיש, כדי צו קענען אָביעקטיוו אָבשאַצען זיין פערזענליכקייט. ס'זענען אָבער פאַראַן צווישען זיי מענשען מיט זעלטענער וואַרהייטס-ליבע, וואָס וועלען קיינמאָל נישט זאָגען קיין וואָרט אין וועלכען זיי גלויבען נישט, קיינמאָל נישט דערצעהלען קיין פאַקט וועלכען זיי האָבען באמת נישט איבערגעלעבט. אַזאַ פערזאָן איז, למשל, אַנזשעליקאַ באַלאַבאַנאָווא, אַ רוסישע אידעאַליסטקע, אַ קריסטאַל ריינע נשמה וואָס האָט יאָהרען לאַנג געאַרבייט אין דער איטאַליענישער סאָציאַליסטישער בעוועגונג און איז דערביי געווען די נאָהענטסטע מיטאַרבייטערין פונ'ם ראַדיקאַלען רעדאַקטאָר פון „אַוואַנטי", מוסאָליני. ווען מען לייענט איהרע זכרונות וועגען מוסאָליניען וואָס זענען אָנגעשריבען אָהן דעם קלענסטען שאָטען פון איבערטרייבליכקייט — זעהט מען גלייך, אַז מען האָט דאָ צו טון מיט אַ פאַטאַלאָגישער פערזענליכקייט, מיט אַן אַנאָרמאַלער פייגלינג, וואָס פאָזירט ווי אַ העלד, מיט אַ מענשען, וואָס איז בעהאַפט מיט אַ שווערער אונהיילבאַרער קראַנקהייט און האָט קיינמאָל נישט אַרויסגעוויזען קיין ווירקליך-גרויסע גייסטיגע קראַפט און זעלבסטשטענדיגקייט.

שונאים / (סקיצע)

פון ס. מיכאל

סוף כל-סוף האָבען זיי זיך אויף אַן אמת צוקריגט.

בען איז צופרידען, זעהר צופרידען דערמיט, וואָס זי האָט זיך דאָך איהם שוין לאַנג צוגעגעסען מיט איהר אייביגער קאָקעטעריע און מיט איהר שטענדיגען טומעלדיגען געלעכטער. ער איז צופרידען שטאַרק צופרידען. וואָס ער דאַרף מעהר נישט קומען צו איהר, הערען דעם גרילצענדען ראַדיאָ און דאָס פּלאַפּלען פון איהרע נאַרישע פערעהרער. איבערהויפּט האָט איהם דערעסען דאָס געלעכטער איהרס ביי יעדער פּאַסיגער און נישט-פּאַסיגער געלעגענהייט. ער איז זיכער, אַז ווען ער זאָל איהר, למשל, אַ זאָג טון: „איהר ווייסט. נעכטען איז ביי מיר געשטאָרבען די מאַמע מיינע", וואָלט זי אויסגעשאָסען:

„יאָ? טאַקע? כאַ-כאַ-כאַ!.."

נאָך מעהר פון אַלץ ערגערט איהם וואָס זי קאָקעטירט מיט אַלע מענער. דאָס איז אַ פּוסטע, אַ נאַרישע קאָקעטקע! צו וואָס דאַרף ער איהר געזעלשאַפט? איז דען נישט טויזענד מאָל גלייכער צו פאַרברענגען די צייט אין טעאַטער, איבער אַ בוך, אָדער אפילו אין קינאָ?

און ער געהט אַוועק אין קינאָ.

דאָרט זעצט ער זיך אַוועק און אָטעמט אַריין מיט פאַרגעניגען די טוכעלע לופט פון אַ „קינאָ-טעאַטער". און ער איז צופרידען. ער פיהלט, אַז ער האָט זיך בעפרייט, אינגאַנצען בעפרייט פון העלען — און דערפון איז איהם אַזוי גרינג און פרעהליך אויפ'ן האַרצען... אויפ'ן ווייסען לייוונט קושען זיך דאָרט עפּעס צוויי פערליבטע: „ער" לאָזט זיך אַוועקגעהן, נאָר „זי" רופט איהם צוריק — און יעדען מאָל קעהרט ער זיך אום צוריק און מען קושט זיך ווידער...

„פאַר וואָס עפּעס האַלט מען זיך כסדר אין איין קושען אין קינאָ?" — טראַכט מען מיט פערדרוס. די גוטע שטימונג זיינע פאַלט ביסלעכווייז אַראָפּ. ער שטאַרקט זיך, ער וויל זיך נישט אונטערגעבען, נאָר ער פיהלט אָבער, אַז די פריידיגע שטימונג געהט פון איהם אַוועק. „אָט די אַקטריסע איז אין פּראָפיל אַביסעל ענליך אויף העלען, מסתמא אויך אַזאַ פּוסטע קאָקעטקע ווי יענע"...

און נישט וואַרטענדיג ביז דאָס בילד וועט זיך ענדיגען, הויבט ער זיך אויף און געהט אַהיים. אין דער היים נעהמט ער לייענען אַ בוך. „שוין אַזאַ לאַנגע צייט נישט געלעזען גאָרנישט — און אַלץ איבער דער פּוסטער פרוי!".. אָבער אויך דאָרט, אין בוך, שטויסט ער זיך גלייך אָן, ווידער אַמאָל, אויף ליבע.

— צום טייוועל! וואָס איז דערמעהר, וואָס אין דער ליטעראַטור גיט ווען אַט אַזוי פיל פּלאַץ אָט דער נאַרישער ליבע? גלייך ווי דאָס וואָלט געווען אַזאַ וויכטיגע זאַך! מען וואָלט געקאָנט מיינען, אַז די גאַנצע וועלט שטעהט נאָר אויף ליבע!...

אַוועקגעוואָרפען דאָס בוך, געהט ער אַוועק אין בילאַרד-הויז פאַר'ן דעם זונטאָג'דיגען אָוונט.

דאָרט שפּילט ער מיט אַזאַרט, שטויסענדיג מיט רציחה די גלאַטע, רונדע בילאַרד-באַלעמס.

— פאַרוואָס עפּעס ביזט נעכטען נישט געווען ביי העלען? — פרעגט איהם זיין מיטשפּילער, סעם.

— דערפאַר, וואָס זי האָט זיך מיר צוגעגעסען! — ענטפערט בען מיט האַרטקייט. און שפּעטער אַ ווייל טוט ער אַ פרעג:

— און דו ביזט ביי איהר געווען?

— געווען.

— נו?

— וואָס נו?

— וואָס מאַכט זי? עפּעס? לאַכט מסתמא נאַריש, ווי אַלע מאָל!..

— ניין, זי איז דאָס מאָל געווען עפּעס אומעטיג. דיין צאַנק!

בען'ען ווערט מיט אַמאָל זיס אויפ'ן האַרצען, אַזוי זיס, אַז ס'טוט אַזש וועה. עס ווילט זיך איהם אַוועקוואַרפען דעם בילאַרד-שטעקען און אַנטלויפען צו העלען...

(ענדע זעה 9-טע זייט)

איבער די יודישע קאלאניעס

מעהר צו צפון צו וואו עס איז שוין שטוואס קעלטליכער, און אויף פלאך-ערד, אויף סטעפ, ליגען מעהרסטענס יודישע קאלאניעס אין קרימער געגענד.

איך פאהר אריין קיין דזשאנקאי, א שטעטעל, וואו עס געפינט זיך דער הויפט-קאנטאר פון „דזשאינט". מען קומט אן שפעט ביינאכט, נאך צוויי א זייגער. איך בין איבערצייגט, אז ווי אומעטום, וועלען זיך אויך דא לאזען אויף מיר א חבריה באהן-טרעגערס און באלעגאלעס און כאפען מיין רייזע טע-שעל. נאר קיינער קומט נישט. איך קום אריין אין וואקזאל, קיינער ווארט נישט. בלויז עטליכע פאסאזשירען זיצען אויף בענקלעך און דרימלען.

נישטא קיין באלעגאלעס, קיין טרע-גער, קיין האטעל-דינער.

— וואס טוט מען? — פרעג איך ביים פערשלאפענעם בופעט-באלעבאס, דעם טאטער.

— מען מוז איבערנעכטיגען אויפ'ן וואקזאל — גיט ער מיר אן עצה.

נאך א גאנצער וואך ארומשלעפען זיך איבער וועגען, איז עס נישט אזא געשמאקער ביסען.

באלד קומט צו א פריילין, א רוסישע מיידעל מיט א טיכעל אויפ'ן קאפ, און לייגט פאר:

— אויב איהר ווילט נעכטיגען, קומט מיט מיר — ביי אונז איז אן'אסניה.

איך נעם דעם רייזע-טאש און שלעפ זיך אין דער פינסטער. ענדליך קומט מען צו צו א קליין הייזעל.

— בוינט איין דעם קאפ, בירגער, איהר וועט זיך נאך צוקלאפען.

איך בויג איין קאפ...

אט איז עס! שטעלט אוועק דעם טשעמאדאן.

מיר ווערט פינסטער אין די אויגען פון מיין דזשא קאיער האטעל. אין א נידריגער פויערשער, קוים-בעלויכטע-נער שטוב ליגען אויסגעלייגט א צוויי צעהנדליג פערשוינען, אויף בענקלעך, אויף באנק-בעטלעך, אויף טאפטשאנעס, אויף דעם ליימענער פאדלאגע און מען שנארכט אז מען קאן אלע טויטע אויפ-וועקען.

אייזער א פערשוין אין די בלויזע וועש און מיט אן'אנגעכמורעט פנים זיצט אויפ'ן בעטעל און זוכט געשמאק אין דער וועש זיינער.

— סוואלאטשי — זידעלט ער — ליג עט א נאכט און פיטער די וואנצען מיט די פליי! — סיווואלים, א רובעל גיט זיי נאך דערפאר, א האלב קערבעל טויג זיי נישט...

דער עיקר פערדריסט אידם אויף דעם רובעל. ווען מען נעהמט ביי איהם בלויז פופציג קאפיקעס, וואלט ער שוין די פליי מיט די וואנצען געפיטערט...

— לייגט זיך! — זאג די באלעבאסטע — און פערלעשט דעם לאמפ, א שאד נאפט...

זי ווייזט מיר אויף א ברייט בעט, וואס שטעהט אין מיטען שטוב. אגב, ליגט שוין דארט א מאטראס צולייגט איבער דער בריים פון בעט און שנארכט סכנת נפשות.

— מען שלאפט שוין דא! — זאג איך!

— נימשעוא! (דאס איז גארנישט). דאס בעט איז בריים, איהר וועט שלא-פען אין צווייען.

די אויסזיכטען זענען גאר נישט וואוש-נע. אויף די טונקעלע ווענד פון דער פויערשער כאטע, הענגען א סך פאטא-גראפיעס. עפעס אזעלכע באנדיטישע פנים'ער זענען אויף די פאטאגראפיעס, וואס איז זעלטען צו געפינען אזעלכע. עס זעהט אויס, ווי דא וואלט זיין א פאליציייאישע אויסשטעלונג פון גזלנים און פערברעכער.

— וואס לייגט איהר זיך נישט, ביר-גער?

— אזוי זיך. אפשר קאנט איהר מיך צופיהרען צו א האטעל. איך וועל אייך בעצאהלען.

— הם... וויפיל?

— וויפיל ווילט איהר??

— א דרייערל.

— זאל זיין.

— גוט, איך וועל אויפוועקען די מיידלעך וועלען זיי אייך פיהרען, ס'איז ווייטליך און פינסטער.

נאך גרויסע וועקענישען און ברומע-נישען, פיהרען מיך צוויי מיידלעך אי-בער חושך'דיגע געסלעך.

— אט דא, האטעל צענטראל.

איך צינד אן א שוועבעלע. דער „הא-טעל צענטראל" מאכט נישט גאר קיין גוואלדיגען איינדרוק. אויף דער טיר איז אנגעשריבען אויף טאטעריש און רוסיש: „קאי סולטי מעינאוו".

מען קלאפט אן. הינט צובילען זיך. מען קלאפט א מינוט פינף, צעהן, פופ-צעהן. ענדליך בעוויזט זיך א צושויבער-טער קאפ.

— קטא? (ווער איז דארטען?)

— א מטער, בימע!

— נישטא.

לאזט אזוי אריין. איך וועל מוזען נעכטיגען אויף דער גאס.

דער באלעבאס, דער טאטער, לאזט מיך אריין. די מיידלעך, די בעגלייטער-קעס, האבען חרטה אויפ'ן פרייז.

— דער עפעס, כאטש א פינפערל פערדינען.

איצט ערשט נעהמט מיין האלב-נא-קעטער טאטער אויספארשען.

— ווער ביזטו?

— אזוינער און אזוינער.

— א יוד?

— א יוד?

— צוליב וואס זענט איהר געקומען?

איך ערקלעהר.

— א פאס פארען?

— פארען.

— זעצט זיך אוועק, קיין בעט איז נישטא.

איך זעץ זיך אוועק און לעג אונ-טער א פוסט צוקאפענס. איידער איך בעמיה נאך ענטשלאפען צו ווערען, הויבט אן עמיצער אזוי אומעטיג, גע-דרעהט, געציקעלט, ווי מען זאל אפ-ריכטען חצות.

— איי, לא, לא, לא! — אאאאא!

אין א ווינקעל, צווישען אלע לערי-גע פלעשער פון ביר און „בוזא", זיצט אן'פלטערער נפש, מיט איין אויסגע-דרעהטען פוס און זינגט אין מיטען נאכט אזוי טרויעריג, געציקעלט, אז א גרויל נעמט אן. אויף מיר קוקט ער אפילו נישט, נאר זינגט, מאנאטאן, לאנג, אהן אן'אויפהער. צי דאוונט ער דאס אזוי, צי זינגט ער, דער רוח ווייסט איהם!

און פארטאג, פונקט ווען דער שלאף איז דער שטארקסטער, ווען די הארטע באנק איז זיס ווי פוך, הויבען שוין אן אנקומען טאטערען פון אלע זייטען. עס ווערט א טומעל, א גערידער, עפעס א דיקער טאטער מיט א גענאלטען קאפ ברענגט צושלעפען א שעפס, א גע-שאכטענעם און שניידט פון איהם שטי-קער, און טאטערען שרייען מיט גע-וואלדיגע קולות.

דאכט זיך אויס, אז זיי זאגען כסדר,

— שאלא, כאלי מאלי יאכטים...

איך זעץ זיך שוין אויף. פון שלא-פען איז אפגערעדט. איך האב נאר מורא, אז אט, אט, וועלען אלע טאטע-רען פון גרויס כעס זיך אנכאפען ביי די קעפ, דער'הרג'ענען זיך איינס דאס אנדערע צוזאמען מיט מיר. נאר ענדי-

---

איינדריקען פון א רייזע איבער רוסלאנד

פון י. י. זינגער

נען ענדיגט עס זיך סך הכל מיט שווארצע קאווע און מיט עסען שאשליק, האלב-רויע שעפסען-פלייש, וואס שמעקט גאר ניש-קשה'דיג אונטער.

שוין איינמאל א „האטעל צענטראל"

ווארעמט די זון און דער אויטאמא-ביל אונזערער פליהט איבער די האר-טע און שלעכטע וועגען. מיר זעגען שיער א חזיר איבערגעפאהרען, היהנער אנטלויפען, הינט יאגען נאך און מיר לויפען אלץ. א ליארע מאג קאן מיאוס ווערען און מיר דארפען אריינכאפען, וואס מעהר.

קומט מען צו צום דארף „הקלאי". — די אלט-בעקאנטע „דזשאינט"-הייזלעך מיט די רויטע ציגעל-דעכער דערצעה-לען גלייך, אז עס איז א יודיש דארף.

פון לשון-קודש'דיגען נאמען בין איך איבערצייגט, אז דא דארפען זיצען בלויז ציוניסטען, העברעאיסטען, ווייזט זיך ארויס, אז יודען זיצען דא פראסטע, געוועהנליכע, ווי אומעטום.

די מעהרסטע מענער זענען נישטא אין דערהיים. יעדער זוכט זיך א שפי-קעל פערדינסט, דורכצולעבען די שווערע צייט. ווארום א נערעטעניש איז געווען א שלעכטער אין גאנץ קרים. ביז דעם שניט האט זיך בעוויזען שיין, גלענצענד, נאר אין דער סאמער לעצטער מינוט איז א ווינד געקומען, א טרוקענער ווינד, וואס האט אויסגעטריקענט דעם ווייץ.

עפעס אלטע געדאנקען קומען אין קאפ, מעשיות פון חומש. עפעס דער-מאנט זיך אן תרו, ווי דער רבי איז געזעסען און געלערענט — „ורוח צוה, און א שטארקער ווינד איז געקומען און האט אויסגעשלאגען די קערנער אין מצרים".

ווער האט זיך געקאנט ריכטען, אז קליינשטעדטעלדיגע יודען פון טשער-נאביל און פראסקוראוו, פון פאדאליען און וואלין, וועלען, ווי אמאל די מצריים, געשלאגען ווערען מיט א מכה פון ווינד, וואס וועט זיי אויסשלאגען זייערע קערנער.

דאס איז נישט קיין ריין יודישע מכה. אלע פויערים אין די קרימער דערפער האבען פון מכה-ווינט געליטען. אנשטאט ארויסנעהמען פון א דעסיאטין ערד פון 70 ביז 100 פוד תבואה, האט מען ארויסגענומען 30 פוד, 20 פוד און אפילו ווייניגער אויך. — געגען דעם קאן קיינער קיין חכם נישט זיין — אמאל געראט און אמאל נישט, און יודען זוכען זיך פרנסה. אין פיל קאלאניעס פיהרט מען שטיינער, כדי אוועקצושטע-לען שולען פאר די קינדער — און ווער עס האט א פאר פערד, אדער א פאר אקסען, פיהרט שטיינער און פערדינט עטליכע רובעל א טאג.

אט ציהען זיך גאנצע מחנות מיט פורן שטיינער. עס פיהרען עלטערע יודען און יונגע בחורים, יונגלעך און אפילו ווייבער. ווי גוים זעהען זיי אויס אין די פעלצלעך און שטיוועל, נאר קוקט מען זיך צו נעהענטער, גיבען א בליק אויף דיר א פאר יודישע ווייכע אויגען. און ווי גוט עס גיבען זיך אן'-עצה די יודישע ווייבער מיט די אקסען זייערע. זיי זענען נאך ווילדע, די אק-סען, נישט צוגעוועהנט צו קיין אויטא-מאביל, און זיי שרעקען זיך, ווארפען מיט תמ'עוואטע קעפ, מיט די ריזיגע הערנער און ווילען ארפ פון וועג מיט דער פוהר שטיינער. נאר די ווייבער קעמפען מיט זיי. גיך, געשיקט לויפט אונטער די יודענע די באלעגאליכע, כאפט אן די פאר צושראקענע אקסען ביי די קעפ און לאזט זיי נישט ארפ פון וועג.

סעקטע גיפט-מישערינס אין יוגאסלאוויע

ווי אזוי פרויען האבען אומגעבראכט זייערע מענער

אין לעגענדעס ווערט דערצעהלט וועגען גרויזאמע פרויען, וועלכע האבען גע'סמ'ט מענער. אלערליי שרעקליכע מעשיות געהען ארום פון לאנגע צייטען וועגען אזוינע פרויען, אבער דאס, וואס מען האט נישט לאנג צוריק אויס-געפונען אין דעם שטעדטעל וועליקא קיקינדא, יוגא-סלאוויע, שטייגט אריבער אלץ וואס איז ביז איצט געהערט גע-ווארען וועגען אזוינע זאכען.

אויסגעפונען האט מען אט וואס: איינע א פרוי מיט שרעקליכע אייגענ-שאפטען — אן'אבערגלויבערישע, האלב-ווילדע בעשעפעניש, האט געגרינדעט א מין געהיימע סעקטע פון פרויען. ביינאכט פלעגען זיי זיך אלע צונויפ-טרעפען אין א געהיימען קעלער און פלעגען זינגען תפילות. אויבען-אן איז געשטאנען א מענשליכער שארבען און צו איהם האבען זיי געדינט. פון זייע-רע געהיימע ווילדע פערזאמלונגען פלעגען די פרויען זיך צוריקקעהרען אהיים מיט פלעשעלעך סם צו פער-סמ'ען זייערע מענער, חתנים און אנ-דערע מענער. איצט איז די פיהרערין פון דער סעקטע, צוזאמען מיט זיבען פון איהרע נאכפאלגערינס, ארעסטירט געווארען. די אונטערזוכונג וועגען די שרעקליכע מעשים וואס די סעקטע האט אויפגעטון, איז נאך נישט געענ-דיגט. א סך קברים אויף דעם קליין-שטעדטעל'דיגען בית-עולם זענען אויפ-געעפענט געווארען.

די פיהרערין הייסט מאריא וואו-קיטש, זי האט געהאט א מאן, וואס האט געהאט א גרויסע פארם און עט-ליכע הייזער. מיט עטליכע יאהר צו-ריק איז דער מאן פלוצלינג געשטאר-בען. די פרוי האט דערצעהלט, אז דער מאן איז געשטארבען פון שכרות. מען האט איהר געגלויבט, ווייל מען האט געוואוסט, אז ער האט טאקע שטארק ליב געהאט דעם טרונק. נאכדעם האט די אלמנה, א שטארקע הויך געוואקסענע פרוי, געהייראט מיט א שכן.

א צייט נאך דעם טויט פון איהר ערשטען מאן איז אן'אנדער פערמער-קע, נישט ווייט פון וואוקיטש'ען, אויך געבליבען אן'אלמנה.

מיט דריי מאנאט שפעטער איז א דריטער פויער געשטארבען גאנץ פלוצ-לינג. נאך אלץ האט מען נישט געהאט קיין פערדאכט. דאס וואס די אלמנות האבען אלע נאכדעם געהייראט מיט יונגע מענער, מיט וועלכע זיי האבען זיך נאך פון פריהער געקענט, האט אלץ נישט ארויסגערופען קיין פערדאכט.

אז עס איז אוועק א שטיקעל צייט, האט מען אבער גענומען זיך וואונדע-רען אויף דעם, וואס די פרוי מאריא וואוקיטש איז עפעס מיט אמאל גע-ווארען צו פרום. מען האט בעמערקט, אז יענע אלמנות און אנדערע פרויען קומען צו איהר אין די אוונטען. זיי-ער אויפפיהרונג האט ארויסגערופען ערשטוינונג. ווען אלע פלעגען זיך צו-נויפקומען, פלעגט מען פערמאכען די טיר און טויער אויף עטליכע שעה צייט. דורך די פערמאכטע פענסטער פון די ארומגעלאזענע גארדינען פלעגט מען הערען רעליגיעזע געזאנגען. מען האט ווייטער בעמערקט, אז ווען מען געהט אין קירכע, געהט די פרוי וואוקיטש פאראויס און הינטער איהר געהען די אנדערע זיבען פרויען. זיי פלעגען איהר נאך מיט מורא און מיט ציטער-ניש, אזוי ווי זי וואלט געווען א היילי-גע. געהייסען האט עס פאר די ארו-מיגע שכנים, אז א היילינע פרום-קייט איז אריין אין די הערצער פון יענע פרויען. נאך פרויען האבען גע-וואלט זיך אנשליסען אן דער גרופע, אבער נישט יעדע פרוי האט מען ארייג-גענומען.

אבער מאדנע, ווי פרום די פרויען זענען נישט געווען, האט מען בעמערקט, אז זיי האבען נישט קיין מזל. מען האט אלץ ווייטער געהערט פון א נייעם טויטענפאל ביי זיי אין די היי-זער. הויכע געזונדע פויערים זענען געפאלען ביי זיי ווי די פליגען. איי-נע פון די זיבען פרומע ווייבער האט אין פערלויף פון דריי מאנאטען בעגראבען צוויי מענער, פון יעדען מאן האט זי געי'ירשנ'ט א רייכע פארם. עס איז געווען א געוויסע יונגע פרוי, וואס דער געליבטער איהרער פלעגט שכור'ן און זי שלאגען. ער איז געווען אויף איהר אייפערזיכטיג. דאן האט מען איהר אריינגענומען אין דער געהיימער סעק-טע און מיט צוויי וואכען שפעטער איז דער געליבטער איהרער געשטאר-בען.

די אפטע טויטענפאלען האבען שוין גענומען ארויסרופען א פערדאכט. צו דעם זענען צוגעקומען נאך צוויי אום-שטאנדען, וואס האבען גרעסער גע-מאכט דעם פערדאכט. ערשטענס, דאס, וואס אין יעדען פאל איז די אלמנה געבליבען מיט א צואה, אז פאר איהר בלייבט דער גאנצער פערמעגען. צווייטענס, האט מען גענומען אונטערמור-מלען, אז די פרומע ווייבלעך, וואס האלטען אין איין תפילה טון, יאגען זיך נאך געהיימע געליבטע, נאך ווילדע וואקכאנאליעס, און אז זיי האבען אין זיך געלאזט צוברענגען זייערע ליי-דענשאפטען ביז צום העכסטען גראד.

מען האט גענומען שטארק רעדען, אז עפעס טוט זיך אפ ווילדע זאכען מיט די היילינע פרויען.

דאן איז ביי די פיהרערין געשטאר-בען דער צווייטער מאן. אויך ער איז געשטארבען אויף א געהיימניספולען אופן. דא האט זיך די פאליציי שוין אריינגעמישט. די פיהרערין פון דער סעקטע איז ארעסטירט געווארען. עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז איה-רע מענער זענען געשטארבען פון גיפט. עס איז נאכדעם שוין פעסטגעשטעלט געווארען, אז אויך די מענער פון די אנדערע מיטגלידער פון דער סעקטע זענען געשטארבען פון דעם זעלבען גיפט. מען האט זיך דערוואוסט, וואס פאר א שרעקליכע סעקטע דאס איז. מען האט געזונגען תפילות, מען האט זיך דערצעהלט מעשיות וועגען שדים, מען האט געדינט צו דעם טויטען שארבען, מען האט צוברענגט אין זיך די חיה'שע ליידענשאפטען און מען האט זיך געלערנט ווי צו סם'ען מע-נער. די פרוי וואוקיטש האט דאס צו-געגרייט דעם סם פאר אלע איהרע נאכפאלגערינס. אינטערעסאנט איז, אז זי פלעגט פאר דעם סם נעמען פון די ווייבער גרויסע געלטער און זי איז זעהר רייך געווארען.

דאס גאנצע לאנד איז אויפגעשטו-רעמט געווארען פון דער געשיכטע, ווארים דאס דערמאנט אין די פינס-טערע אמאליגע צייטען, ווען דער מענש איז נאך געווען האלב חיה. ח-ר.

Dr. med. H. LUBICZ
צענעלניאנא 43, טעל. 41-82
ספעציאליסט פאר הויט, מענערישע און פע-נער-שוועכע קראנקהייטען.
איז צוריקגעקעהרט.
אפילונג מיט קווארץ-לאמפען (הער-אויספאל)
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד

דער טעלעפאָן / געשיכטע פון דער וואונדערבארער ערפינדונג / פון ש. בלום

ס'איז אַ גרויסער מהלך פון אַ דראָט, וועלכער טראָגט מאָסיקלעך אין פּינטעלעך (דער טעלעגראַף) ביז אַ דראָט, וועלכער טראָגט די מענשליכע שטימע (דער טעלעפאָן). דאָך איז דער לעצטער דער רעזולטאַט פון'ם ערשטען. אַלעקסאַנדער גרעהעם בעל, דער ערפינדער פון טעלעפאָן, איז געפאַלען אויף דער אידעע פון זיין ערפינדונג, אַרבייטענדיג אויף דער פערפאָלקאָמונג פון טעלעגראַף.

אַלעקסאַנדער בעל'ן איז גלייך געווען באַשערט צו זיין דער זוהן פון'ם ערפינדער פון דער אַזוי בערימטער „זיכטבאַרער שפּראַך". זיין פאָטער איז געווען דער ערשטער צו לערנען טויב-שטומע, וועלכע האָבן אויף זייער לעבען נישט געהערט קיין קלאַנג, דורך קאָנטראָלע פון ליפּען, מויל, האַלז און צונג. דער יונגער אַלעקסאַנדער האָט בעוויזען פיל אומגליקליכע, וועלכע זענען אָנגעקומען אין זיין פאָטערס שולע שטום ווי די ווענט און האָבן איזהר פערלאָזען ריידעוודיג. דאָס האָט פאַר דעם צוקונפטיגען ערפינדער אָרויסגערופען דעם שלייער פון די סודות'-פון דער מענשליכער שפּראַך. אַלע זיינע צייט-געגעסן האָבן באַטראַכט שפּראַך אַלס אַ לעבעדיגע פונקציע, אָבער ער האָט געוואוסט, אַז זי איז נישט מעהר ווי דער רעזולטאַט פון בעוויסע וואַקלונגען אין דער לופט. מויל און ליפּען-בעוועגונגען שאַפען די דאָזיגע וואַקלונגען; ווען אַנדערע געגנשטאַנדען וואָלטען געקענט קאָנטראָלירט ווערען צו מאַכען דיזעלבע בעוועגונגען, וואָלטען זיי פּראָדוצירט דיזעלבע קלאַנגען. נאָך אַלס יונגעל האָט בעל בשותפות מיט זיין ברודער ערפונדען אַנ'אַפּאַראַט וועלכער פלעגט זאָגען: „מאַמא".

אַלס נאָך אַ גאַר יונגערמאַן האָט בעל געמאַכט אַ רייזע קיין ענגלאַנד, וואו ער האָט זיך בעקאַנט מיט סער טשאַרלס וויטסטאָן, ערפינדער פון ענגלישען טעלעגראַף. סער טשאַרלס האָט גראָד דאַן געהאַט פערענדיגט אַ נייע ערפינדונג, אַנ'עלעקטרישען דראָט, וועלכער פלעגט טראָגען מוזיקאַלישע קלאַנגען פון איין צימער אין אַ צווייטען, און זאָגאַר פון איין געביידע אין דער צווייטער. שפּעטער האָט ער זיך דערוואוסט, אַז אַ דייטשער ערפינדער האָט בעוויזען צו זעצען אַ קאַמערטאָן אין בעוועגונג מיט דער הילף פון אַנ'עלעקטרישען שטראָם, און אַז דער קאַמערטאָן פלעגט דערביי פּראָדוצירען מוזיקאַלישע קלאַנגען. דאָס האָט בעל'ן אָרויסגעפיהרט אויפ'ן געדאַנק פון אַ מוזיקאַלישען טעלעגראַף. זיין פּלאַן איז געווען צו ערפינדען אַ טעלעגראַף, וועלכער זאָל קענען שיקען טעלעגראַמעס אין פערשידענע מוזיקאַלישע נאָטען. די מעלה פון אַזאַ טעלעגראַף וואָלט געווען, דאָס ס'וואָלט געווען מעגליך צו שיקען מיט יעדען דראָט עטליכע טעלעגראַמעס גלייכצייטיג, אַזוי פיל טעלעגראַמעס וויפיל נאָטען.

צוריקקעהרענדיג זיך קיין באָסטאָן האָט בעל אין פלוג איינגאַנצען פערגעסען אָן זיינע ערפינדערישע פּלענער. ער האָט אויפגעעפענט אַ שולע פאַר טויב-שטומע און האָט אין גיכען זיך ערוואָרבען אַ נאָמען אַלס דער בעסטער לעהרער פון טויב-שטומע. צווישען זיינע תלמידים האָט זיך געפונען אַ קינד פון אַנ'ערפינדער, מיט וועמען בעל איז גוט בעפריינדעט געוואָרען. איהם האָט בעל פערטרויט די גרונד-אידעע פון דעם מוזיקאַלישען טעלעגראַף. דער בעדאַנק האָט ביים צוהערער שטאַרק אויסגענומען, און ער האָט זיך אונטערגענומען צו העלפען בעל'ן פינאַנסירען די נויטיגע עקספּערימענטען. שפּעטער איז צו די צוויי שותפים צוגעשטאַנען נאָך איינער, אויך אַ פאָטער פון בעל'ס אַ שילער. בעל האָט אויפגעגעבען זיין שולע און האָט זיך ערנסט גענומען צו דער דורכפיהרונג פון זיין אידעע וועגען מוזיקאַלישען טעלעגראַף.

אָבער איינמאָל, אַרבייטענדיג אין זיין לאַבאָראַטאָריע, איז איהם איינגעפאַלען אַ גאַנץ נייער געדאַנק: אויב דראָט קען טראָגען קלאַנגען, וואָרום זאָל עס נישט קענען טראָגען די מענשליכע שטימע? „אויב איך קען מאַכען אַ שטום מען רעדעוודיג, קען איך אויך מאַכען אייזען רעדען", האָט ער געטראַכט. אָבער בעל'ס צוויי שותפים, וועלכע האָבען פינאַנסירט זיינע עקספּערימענטען, האָבען נישט געוואָלט וויסען פון קיין טעלעפאָן. אַ מוזיקאַלישער טעלעגראַף איז נישט אונמעגליך, אָבער די טראַנספערירונג פון דער מענשליכער שטימע דורך דראָטען איז עפּעס, וואָס איז אפילו קיין חלום נישט. ס'איז ענטשטאַנען אַ ויכוח צווישען בעל'ן און זיינע פינאַנציעלע שטיצער. ענדליך זענען ביידע צדדים איינגעגאַנגען אויף אַ פשרה. בעל האָט זיך פערפליכטעט צו טיילען זיין טאָג אויף צוויי גלייכע חלקים, און צו ווידמען איין חלק דעם מוזיקאַלישען טעלעגראַף.

ס'זענען פערלאָפען מאָנאַטען: בעל און זיין געהילף, וואַטסאָן, האָבען דורכגעפיהרט וועניג וויסט וויפיל עקספּערימענטען, אָבער אָהן ממשות'דיגע רעזולטאַטען. ביז איינמאָל, אין אַ הייסען יוני-טאָג, איז בעל אַריינגעלאָפען צו וואַטסאָנ'ען אין לאַבאָראַטאָריע מיט אַ געשריי: איך וויל זעהן דיין עקספּערימענט", וואַטסאָן האָט גראָד געהאַט דורכגעפיהרט אַנ'עקספּערימענט, וועלכער — אַזוי האָט זיך אַרויסגעוויזען, — האָט טראַנספערירט קלאַנגען אונטען בי בעל'ן. עס האָבען געקרעט געפאָלגט פערציג וואָכען פון אונאויפהערליכער עקספּערימענטירונג. און ענדליך, דעם 20 מערץ 1876, זענען די אָנשטרענגונגען געקרוינט געוואָרען מיט ערפאָלג. דער טאָג האָט זיך אָנגעפאַנגען ווי אַלע טעג. בעל האָט געאַרבייט אויבען, וואַטסאָן אונטען אין קעלער. פּלוצלינג האָט וואַטסאָן דערהערט די שטימע פון זיין שעף. „וואַטסאָן, קום צו מיר, איך דאַרף דיר", האָט בעל'ס שטימע געציטערט אויפ'ן דראָהט. וואַטסאָן, אַ צוטומעלטער אַ גליקליכער, מיט טרעהרען אין די אויגען, איז געקומען צו לויפען שרייענדיג: „איך האָב געהערט, איך האָב געהערט, און אָט בין איך". 39 יאָהר שפּעטער, דעם 25טען יאַנואַר 1915 האָבען ביידע פריינד, אַלס אין יאָהרען און זאַט מיט כבוד געעפענט די ניו-יאָרק-סאַן-פראַנציסקאָ טעלעפאָן ליניע. דורך אַ שטרעקע פון פיער און דרייסיג הונדערט מייל האָט ווידער געציטערט די שטימע פון בעל אין ניו-יאָרק צו וואַטסאָנ'ען אין סאַן פראַנציסקאָ: „וואַטסאָן, קום צו מיר, איך דאַרף דיך". „איצט ווען עס מיר נעהמען זיבען טעג", האָט וואַטסאָן געענטפערט.

בעל האָט געהאַלטען זיין וואָרט; ער האָט געלערנט אייזען רעדען, און נישט בלויז רעדען, נאָר אויך הערען. דען אין אַ געוויסען זין איז די טרובקע פון טעלעפאָן אַ מויל, און דער מונדשטיק-אַנ'אויער. זייט בעל האָט דעם טעלעפאָן ערפונדען האָט ער דורכגעמאַכט אַזוי פיל ענדערונגען, אַז ס'איז אין דעם היינטיגען טעלעפאָן שווער צו דערקענען בעל'ס ערפינדונג.

די ערפינדונג פון טעלעפאָן האָט נאָך נישט געענדיגט די צרות פון בעל'ן. די ערפינדונג איז אין פלוג געבליבען אונבעוואוסט. קיינער האָט זיך מיט איהר נישט אינטערעסירט.

ס'איז געווען בעל'ס גליק וואָס ער האָט פערענדיגט זיין ערפינדונג אין זעלבען יאָהר ווען ס'איז געהאַלטען געוואָרען די אַזוי-גערופענע „גרויסע אויסשטעלונג" אין פילאַדעלפיע, צו דער געלעגענהייט פון הונדערט יאָהר אַמעריקאַנער זעלבסטשטענדיגקייט. האָבאָרדען, איינער פון בעל'ס שותפים, איז איינגעפאַלען אויסצושטעלען דעם טעלעפאָן. ער האָט געדונגען אַ טישעל ערגעץ אין אַ פערוואָרפענעם ווינקעל אונטער טרעפּ, און האָט אויף איהם איינגעאָרדענט דעם טעלעפאָן.

זעקס וואָכען איז דער טעלעפאָן געווען אויף דער אויסשטעלונג, און קיינער האָט זיך אויף איהם נישט אומבעקוקט. פלעגט זיך אַמאָל מאַכען, אַז אימיצער האָט פערבלאָנדזשעט אונטער די טרעפּ, פלעגט ער מאַכען אַנ'ערשטוינטען בליק אויף דער מאָדנער מאַשינקע, און געהן ווייטער. עטליכע בעזוכער זענען געווען גענוג פּאַראַינטערעסירט צוצולייגען די טרובקע צום אויער, אָבער קיינער האָט נישט בעטראַכט דעם טעלעפאָן פאַר מעהר ווי אַ שפּילצייג. עס רעדט, נו, איז וואָס?

די איינציגע האָפנונג איז געווען, אַז די ריכטער-קאָמיסיע, וועלכע האָט געזאָלט בעשטימען פּרייזען פאַר די אויסגעשטעלטע אַרטיקלען, זאָלען דעם טעלעפאָן בעמערקען.

אין דעם טאָג פון פּרייז-בעשטימונג האָט די ריכטער-קאָמיסיע געוואַנדערט פון טישעל צו טישעל. ווען זי האָט ענדליך דערגרייכט דאָס פערלאָזענע טישעל פון טעלעפאָן איז שוין געווען שפּעט אין אָוונד. די מיטגלידער זענען געווען מיד און הונגעריג, דער גאַנצער עסק איז זיי געוואָרען איבערדריסיג, זיי האָבען געוואָרפען אַ קרומען בליק אויף דער אונבעקאַנטער מאַשינקע, און אויף דער פיגור פון'ם יונגענמאַן הינטער איהר, בעל'ן. זיי זענען נישט געוואָרען באַאיינדרוקט. איינער פון זיי האָט אויפגעהויבען די טרובקע, אָבער ער איז געווען צו פויל איהר צוצולייגען צום אויער. בעל'ס לעצטע האָפנונג האָט געציטערט אויפ'ן וואָגשאָל, ווען — —

ביי דער שאַצונג האָט זיך געפונען דאָן פּעדראָ, קעניג פון בראַזיליען און זיין קייזערין טהערעזאַ, וועלכע זענען שנעל געוואָרען די פּאָפּולערסטע מענשען ביי דער אויסשטעלונג. דער קעניג, איינער פון די ליבעראַלסטע הערשער פון זיין צייט, איז געווען אַ פּאַטראָן פון קונסט און וויסענשאַפט. זיין אינטערעס אין הומאַנע אַרבייט האָט איהם מיט יאָהרען צוריק געבראַכט אין בעל'ס באָסטאָנער שולע פאַר טויב-שטומע, וועלכע האָט אויף איהם געמאַכט אַ געוואַלדיגען איינדרוק. צוקומענדיג איצט צום טעלעפאָן-טישעל האָט ער בעל'ן דערקענט און האָט זיך מיט איהם דערפרעהט. ער האָט געוואָלט וויסען „וואָס דער פּראָפעסער טוט אויף דער אויסשטעלונג". בעל האָט איהם אָנגעוויזען אויף דער מאַשין און האָט איהם דערלאַנגט אַ טרובקע. דאָן פּעדראָ האָט איהר צוגעלעגט צום אויער, בעל האָט אַריינגערעדט עטליכע ווערטער אין אַ מונדשטיק. דעם קעניג'ס פּנים איז געוואָרען בלייך, און ער האָט אויסגעשריגען מיט ערשטוינונג: „מיין גאָט, ס'רעדט".

די ריכטער זענען געבליבען שטעהן. דעם קעניג'ס בעוואונדערונג האָט פערטריבען זייער הונגער און זייער מידקייט. די זעלבע ריכטער, וועלכע האָבען ערשט מיט אַ מאָמענט צוריק זיך נישט געוואָלט אומקוקען אויפ'ן טעלעפאָן, האָבען איצט נישט געהאַט קיין געדולד צו וואַרטען אויף זייער „ריהע" ביי דער טרובקע. אַלע האָבען געוואָלט הערען ווי „ס'רעדט". דריי שעה האָבען די ריכטער פערבראַכט ביים טעלעפאָן און זיך נישט געקענט פון איהם אָפּרייסען, אויף מאָרגען האָט דער טעלעפאָן זיך שוין געפונען אויף אַנ'עהרען-פּלאַץ אין פּאַווילאָן פון די ריכטער; און איין נאַכט איז ער געוואָרען די הויפּט-אַטראַקציע פון דער אויסשטעלונג.

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16, Tel. 11-24
אינערליכע- און קינדער קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 6—7, זונטאָג פון 3—4.

אַ נייע וועלט-מלחמה

קען אויסברעכען ביי די פּערפומעריע-אינהאָבער צוליב די שטאַרק-רעדוצירטע פּרייזען פון אַלע קאָסמעטישע אַרטיקלען, ווי: פּודער, פּערפומען, קעלנישע בלומען וואַסערן, פערשידענע קרעמען, וואָס די בעקאַנטע פירמע י. דרוקער, זאַוואַדזקא 11 האָט אַרויסגעשטעלט. ביטע זיך צו איבערצייגען.

גלייכצייטיג ווערט בעמערקט, אַז דער פּרייז פון קאָטי-פּודער איז פערקלענערט געוואָרען ביז 90 2 אַ שאַכטעל.

רעעלע סחורה! סאָלידע בעהאַנדלונג.

פאַר ענגראָסיסטען-גרויסער ראַבאַט. מיט אַכטונג

J. DRUKIER,
.11 ZAWADZKA 11

שונאים

(ענדע פון 7-טע זייט)

לען, אַרומכאַפּען איהר און קושען אין די אָנגעפּאַרבטע ליפּעלעך... נאָר, אַנשטאָט דעם, רופט ער זיך אָפּ:

— איך וועל שוין מעהר ביי איהר קיינמאָל נישט זיין! קאָנסט איהר דאָס איבערגעבען...

אויפ'ן צווייטען טאָג איז ער ווידער מונטער און פריי. ער אַרבייט מיט לייכטקייט און איז צופרידען, וואָס העלען געהט איהם שוין מעהר נישט אָן. דאַנקען גאָט, ער האָט זיך ענדליך בעפרייט פון איהר! איצט קאָן זי קאָקעטירען מיט וועמען זי וויל...

נאָר אַז אין דרויסען לאָזט זיך אַראָפּ דער פאַרנאַכט, קריכט אַריין צו איהם אין הארצען אַ שלאַנג פון אומעט. אַהיים קומט ער צו געהן אַ בייזער, אַ פינסטערער, אַ פערביטערטער. עסען ווילט זיך איהם נישט, קיין זאַך אויף דער וועלט ווילט זיך איהם נישט, אַלעס איז איהם נמאס געוואָרען... „וואָס, למשל, טוט זי אַצינד? ס'וואָלט געווען אינטערעסאַנט צו וויסען... מערשטעהט זיך, ער וועט איהר נישט אָנקלינגען אין טעלעפאָן — פאַר קיין זאַך נישט! צו וואָס? ער זאָל ווידער דערהערען איהר געלעכטער? ניין, פאַר קיין מאָל נישט!.."

שפּעטער מיט אַ שעה זיצט ער און שרייבט צו איהר אַ בריף פול מיט פערביסענע שנאה. נאָר נישט-געענדיגטערהייט, צורייסט ער איהם אויף שטיקלעך און טוט זיך אַ וואָרף אויפ'ן בעט מיט'ן פּנים אַראָפּ.

ער פיהלט, אַז ער איז דער סאַמע אומגליקליכסטער מענש אויף דער וועלט.

*

„איך בין זעהר, זעהר צופרידען!" — טראַכט ביי זיך העלען, קרויזענדיג די האָר פאַר דעם שפּיגעל. — „שוין לאַנג בעדאַרפט מאַכען אַ סוף. ער האָט זיך מיר שוין צוגעגעסען מיט זיין אייפערזוכט. זיצט און האַלט אין איין ברוגז'ען זיך! זאָל ער זיך געהן, — צו וואָס בעדאַרף איך איהם? עס וועלען זיך געפינען אַנדערע אויף זיין אָרט..."

אַזוי טראַכט זי און בעמערקט נישט, ווי דאָס אָנגעגליהטע צוואַנגעל ברענט איהר די האָר.

דערפאַר וואָס ער איז נישט געקומען שוין צוויי אָוונדען, ווערט זי... זי ווייסט שוין וואָס זי וועט טון!.. אָ, זי וועט איהם צופלייס בעגעגענען, וועט זי זיך אפילו נישט אומקוקען אויף איהם! נישט בעמערקען איהם. אָדער זי וועט קאַלט און גלייכגילטיג אַ זאָג טון: „אַך, דאָס זענט איהר?" — און שטאָלץ פערבייגעהן געאָרעמט מיט סעמ'ען אָדער מיט העררי'ן — אומזיסט געאָרעמט!

„אָ, איך וועל סאַי ווי מיט איהם נישט חתונה געהאַט!" — רייסט זי אומדערבאַרעמדיג איהר האָר... — „איך וואָלט נאָר וועלען וויסען, וואָס טוט ער אַצינד? קושט זיך מסתם דאָרט מיט זיינע.."

העלען פיהלט, אַז איהרע אויגען ווערען פול מיט טרערען.

„אַזאַ ליגנער!.. אַזאַ פעררעטער!.. זי וועט נאָך היינט געהן אין קינאָ מיט סעמ'ען, צי מיט העררי'ן... אָט וועט זי איינעם פון זיי בעלד אָפּרופען און געהן מיט איהם אין קינאָ און זאָל ער וויסען!.."

אָבענדיג אין קינאָ, געפינט העלען אויס, אַז דאָרט קושט מען זיך צופיל — און דערפון איז איהר עפּעס נישט גוט... אָט דער אַקטיאָר, ווען ער זיצט אַזוי צולייגט אין שטול מיט אַ ציגאַרעט אין מויל, קוקט ער אויס פונקט ווי בעני, ווען יענער זיצט און ברוגז'ט זיך אויף איהר. און דערפון ווערט העלען'ען נאָך מעהר פריקרע. זי הויבט זיך אויף און געהט אַוועק איידער דאָס בילד ענדיגט זיך.

— אָ, ווי פיינט איך האָב איהם!

אַ היים געקומען, טוט זי זיך נישט אויס, נאָר זעצט זיך אַוועק שרייבען אַ בריף צו בעני'ען, זאָגען איהם, ווי טיף זי האַסט איהם — און זאָל ער וויסען. זי שרייבט שנעל שנעל, ווי זי וואָלט מורא געהאַט, אַז אימיצער זאָל איהר נישט שטערען. און פּלוצלינג, נישט פערענדיגענדיג דעם בריף, טוט זי זיך אַ וואָרף אויפ'ן בעטעל מיט'ן פּנים צום קישען און צעוויינט זיך מיט ביטערע טרעהרען.

הומאר — סאטירע

שיטעס און גלייכער.

אַ דראַמאַטורג וועלכער האָט פֿער־פֿאַסט אַ טראַגעדיע, האָט נאָך דער פּרעמיערע געפֿרעגט אַ באַקאַנטען קריטיקער וואָס ער זאָגט וועגען זיין ווערק

— איך גלויב, — ענטפֿערט איהם דער קריטיקער, — אַז עס וואָלט אַ סך גלייכער געווען, ווען איהר זאָלט ענדיגען אייער טרויערשפּיל ניט מיט דעם, אַז דער העלד פֿערסמ'ט זיך, נאָר ער זאָל זיך בעסער שיסען.

— פֿאַרוואָס? — וואונדערט זיך דער אויטאָר.

— ווייל אויב דאָס פּובליקום וועט הערען אַ שאָס, וועט זיך יעדער אויפֿכאַפּען פֿונ'ם שלאָף.

אַמאָמע זאָל מען האָבען!

דאָקטאָר: נו, טראָגט אייער קליינע די ברילען?

מוטער: זי וויל זיי בשום אופֿן ניט טראָגען. זי שעמט זיך.

דאָקטאָר: טאָ וואָס ווערט זיין? זי קאָן נאָך חלילה...

מוטער: אָבער עס איז גרויטאָרמיג דאָקטאָר! ווען זי שלאָפֿט איין, גנב'ע איך זיך צו, און טו איך זיי אָן אויף איבער נאַכט.

מאַטעמאַטיק.

לעהרער: (צום שול קינד). ווען מ'האָט דיין פֿאָטער בעשטימט אַ פֿער מעגען־שטייער פֿון 1000 זל. און ער האָט געגעבען איין מאָל 200 זל. דאָס אַנדערע מאָל ווידער 200 זל. וואָס בלייבט נאָך?

יונגעלע: דער דלות

זיך איינגעשטעלט.

דאָס פֿאַר פֿאָלק האָט זיך שטאַרק צוקריגט. אָבער באַלד נאָכ'ן קריג האָט דער מאַן אומפֿערשעמט געפֿרעגט:

— וואָס האָסטו אויף קאָלאַציע?

— קדחת מיט כשר'ע פּאָדעם! — איז געווען דער ענטפֿער

אויף מאָרגען.

— זג, פֿיקסער אבֿרהמ'ן ביז'ן פֿער־הייראַטען לעבען? — האָט די יונגע פֿרוי אויפֿ'ן צווייטען טאָג נאָך דער חופּה געפֿרעגט איהר מאַנבעטעל

— צופֿרידען? איך וואָלט אַבּט שוין קיין איין מינוט ניט געקענט פֿאַהרען קיין בחור'של לעבען.

— וואָס רעדסט, מיין טייערער, מיין לבּור!

— אויף מיין וואָרט! ווען די זאָלסט היינט שטאַרבען וואָלט איך גלייך אויף מאָרגען אַנדער חתונה געהאַט!

צוויי טעמים

— איהר וואָלט געווען אַנ'אויסגע־צייכענטער טענצער, ווען ניט צוויי זאַכען.

— למשל?

— אייערע צוויי פֿיס.

גערעכט.

צווי ביינאַכט האָט דאָס עלעקטרי־שע גלעקעל אַרויסגערופֿען דעם אַפּ־טייקער פֿון בעט.

— וואָס ווילט איהר — האָט ער גע־פֿרעגט דעם שפּעטען קונה.

— אַ צאָהן־בערשטעל.

— האָט איהר שוין ניט געקאָנט וואַרטען ביז אינדערפֿריה? — האָט מיט כעס געפֿרעגט דער אַפּטייקער.

— אויף מיין וואָרט, איהר זייט גע־רעכט! מאַ זייט מיר געזונט, איך וועל אַריינקומען אינדערפֿרי.

גענויאַלע געדאַנקען.

אַמאָל פֿלעגט מען זאָגען: וואָס ווייטער אין וואַלד, אַלץ מעהר בוימער. היינט זאָגט מען: וואָס ווייטער אין וואַלד, אַלץ מעהר פֿארליבטע פּאָרלעך.

אַ געליבטע איז אַ לוקסוס־אויטאָ, אַ פֿרוי איז אַ לאַסט אויטאָ.

אַ פֿרוי איז ווי אַ בעלאַגערטע שטאָט: איהר קענט זי איינגעמען, ווען זי איז — אויסגעהונגערט...

פֿון יענע לויטער.

— בזוטו בארגיסט מיך? — האָט זיך צו דער כלה נאָך דער חופּה געווענדעט אַ מחותנ'ס אַ קינד.

— פֿאַרוואָס זאָל איך דען זיין מיך?

— מיין מאַמע זאָגט, אַז די ביזט דעם חתן נייגעלאָפֿען צוויי יאָהר צייט.

ער וויל זיך ניט קריגען

ווייב: אונזער משה'לע איז זייער ק'ונג.

מאַן: ער איז געראָטען אין דיר.

ווייב: בזוסט הייסט עס, בכבֿים, אַז איך בין אַ קלוגע.

מאַן: איך מוז מסכּים זיין, צו וואָס זיך קריגען מיט דיר?

ס'איז גוט

זי: אייער הייראַט פֿאָרשלאַג איז אַ כּבֿוד פֿאַר מיר. אָבער איהר מוזט מיר געבען אַ ביסעל צייט זיך צו איבערלי־גען.

ער (מיט שמחה): גוט. איך וועל זיך נאָך אויך ווענען דעם איבערלי־גען.

האָט שייך?..

בחור: איך האָב געהערט זאָגען, אַז די אַלמנה, וואָס איהר שדכנ'ט מיר האָט אַ פֿלעק אין איהר פֿאַרגאַנגענ־הייט.

שדכן: אין אַז די זון האָט פֿלעקען ניט זי דען ניט קיין וואַרעמקייט?

פֿאַר־האָט מאַכי ניטש?

ער: מיט יעדען קוש, וואָס איך גיב דיר ווער איך אַלץ אַ בעסערער מענש!

זי: ביז דאָך אָבער ניט מחויב צו ווערען אַ מלאך אין איין נאַכט!

אַנ'איינשטעלעניש.

— וואוהין געהסטו?

— מאָרגען איז מיין חתונה, געה איך נעמען אַ באָד.

— ווי לייכטזיניג! און טאָמער ווערט ביז מאָרגען צו־ניט דער שידוך?

מעלעפאָניש און גלייכער.

— כ'וואָלט זייער געוואָלט, מאַדאַם, אַז די זאָלסט מיר באַטש איינמאָל הויך און אָפֿענהערציג אַרויסזאָגען דיין מיינונג וועגען מיין טעליפֿאָנישקייט.

— מיט'ן שענסטען פֿערגעניגען, נאָר מיין מיינונג וועל איך דיר בעסער אין בריוועלע דורכ'ן טעלעפֿאָן.

אזוי צו אזוי.

— וואָס בזוסט אזוי צעהרג'נט?

— דאָס בין איך מיט מיין ווייב צו געגאַנגען צו אַנ'אויספֿער זיך מין זיינע נאָמ־אָנזאָגערין און דער געדראַנג איז געווען איינגאַנץ שרעקליך... נו, און פֿאַרוואָס זיך אזוי צוקאָליעטשעט?

— איך האָב זיך אַנטשלאָסן צו געהן מיט מיין פֿרוי צום זאַלבען אויסטער־קויף.

זאַלאַניש געזונט.

מאַן (צו דער מאָדיסטין): ענטשול־דיגט! וואָס פֿאַר אַ קאָליר, זאָגט איהר איז דאָס?

מאָדיסטקע: מאַלפֿע־ברוין!

מאַן: אַ, מאַלפֿע־ברוין... מאַלפֿע... מאַלפֿע... דאָס וועט מיין ווייב זעהר פּאַסען.

דער מענשען־פֿריינט.

ז: די בערימטסט זיך מיט דיין גוטס־קייט. וואָס האָסטו וועניגסטנס איז געמאַן צו פֿערהיטען אַנ'אַנדערן פֿון צרות?

ער: איך האָב חתונה געהאַט מיט דיר.

זיין משפּחה.

אָרעמאַן: איך בעט אייך שענקט מיר אַ זלאָטי, כדי איך זאָל קענען קו־מען צו מיין משפּחה

באַלעבאָס: וואו איז דען אייער משפּחה?

אָרעמאַן: אין קינאָ.

זאָל קולידוש וויגען.

אַנ'אַמעריקאַנער דירעקטאָר האָט איינטערהאַנדעלט מיט שאַליאַפּינען ווע־גען אַ קאָנצערט־טור און ווען ער האָט דערהערט דעם פּרייז. וואָס שאַליאַפּין האָט פֿערלאַנגט, האָט ער אויסגעשרי־ען:

— אונזער פּרעזידענט קריגט דאָך ניט אזוי פֿיל!

— נו, — האָט שאַליאַפּין קאַלט־בלו־טיג געענטפֿערט, — טאָ נעמט קולידש'ן!

ער מיינט אזוי.

מוטער: דייגע האָר זענען זעהר צו־וואָקסען. אונזער הער בעקושט געזעהן דיין וואָלגען?

טעכטער: ער מיינט אזוי...

וואָס הייסט?

פּאָטער: עהוה, דאָבס זון, איך האָב געזעהן אַ ברוינע בעמערקע, אַז דו יונג־געמאַן האָט דיך געקושט.

טאָכטער: יאָ, פֿאָטער?

פֿאָטער: וואָס הייסט פֿון וואַנען די ווייסט? ווער דען זאָל וויסען אַז ער האָט דיך געקושט?

טאָכטער: דאָס מיינסטו? האָט ווייס איך. איך האָב געמיינט, די פֿרעגסט: ביז ווייס איך, אַז די האָסט בעמערקט

אין אַנ־דעיעט.

לאַנדוער פֿרוי (צום פּויער): וואָס איז דאָס אויף דער שאָף?

פּויער: וואָהל

פֿרוי: טאַקע ריינע וואָל? גייט שוין, ביים, מסתמא האַלבע אויף האַלבע גע־מישט מיט בוימוואָהל!

ס'עט ניט זיין.

— איך האָב אייך דאָך געזאָגט, — האָט דער טעאַטער דירעקטאָר אויסגע־שריגען, — אַז די סצענע שפּילט זיך אָפּ אין רוסלאַנד, און איהר מוזט טראָגען אַ פּוטער!

— אָבער, הער דירעקטאָר! — בע־רוהיגט איהם דער אַקטיאָר — כ'האָב אָנגעטוהן צוויי פּאָר וואַרעמע אונטער־וועש.

אַ זעלטענהייט.

— כ'האָב אַ זעלטענע אַלטע פֿאָטאָ־גראַפֿיע פֿון שלמה המלך'ס צייטען

— אָבער אין שלמה המלך'ס צייטען זענען דאָך קיין פֿאָטאָגראַפֿיעס ניט געווען.

— אַך ווייס. אָבער גראָד דאָס מאַכט די פֿאָטאָגראַפֿיע פֿאַר אַנ'אמת'ע זעלטענהייט.

אַנ'עצה צו קריגען געלט.

איך פֿערשטעה ניט, ווי־אַזוי קריג־סטו דאָס גרויס פֿון דיין קאַרגען מאַן אַזוי פֿיל געלט?

— גאַנץ איינפֿאַך: איך זאָג איהם נאָר צו, אַז איך קער זיך אום צוריק צו מיינע עלטערן, — גיט ער מיר תיכף אויף רייזע־קאָסטען.

אין פלאמען פון ליבע און האס

(39 **(ראָמאַן).**

אין אַ פּאָר קורצע ווערטער האָט יהודית איבערגעגעבען דעם אַדוואָקאַט די געשיכטע מיט דער בלוטיגער אויפֿטריט.

לאַנדוי האָט ניט גלייך פֿערשטאַנען, וואָס זי דערצעהלט, און יהודית האָט געמוזט די גאַנצע זאַך נאָך אַמאָהל איבער'חזר'ן.

— קינדער מיינע! — האָט אויסגערופֿען דער אַדוואָקאַט — איהר מוזט מיר שווערען אויף אַלץ, וואָס איז אייך ליב און טייער, אַז דאָס אַלץ, וואָס איהר דערצעהלט איצט איז אמת!

— ס'איז הייליגער אמת!

— איך גלויב אייך, און איך מיין, אַז די דאָזיגע בעשול־דיגונג פֿון לעווענטאַל'ן וועט צווינגען די פּאָליציי צו אַרעסטי־רען דרייוויק'ן. אַלענפֿאַלס וועלען מיר בעוויזען ביים, און די עקזעקוציע פֿון לוריע'ן וועט אפֿשר מעגליך זיין אָפּצולעגען. און ווער ווייסט, וואָס עס קאָן נאָך פֿאַר דער צייט פּאַסירען? מען דאַרף שטענדיג רעכענען אויף אַ צופֿאַל...

— וועט מען, הייסט עס, נאָך קענען ראַטעווען מיין פֿאָטער?

— דאָס אויף זיכער קאָן איך ניט זאָגען... ניין... די בקשה וועגען בעגנעדיגונג איז דאָך אָפּגעוואָרפֿען. איך האָב שוין וועגען דעם געלטען געהאָפֿט, און ווען איך האָב אייך איצט דערזעהן, האָב איך געמיינט, אַז אויך איהר ווייסט שוין וועגען דעם...

— וואָס זשע זאָלען מיר טון? מיר מוזען צופֿאָהרען קיין ווין... דער יוסטיץ־מיניסטער וועט אויך גלויבען, הער דאָקטאָר, און אַרויסגעבען אַ בעפֿעהל צו אַרעסטירען דרייוויק'ן...

— ליידער איז עס ניט אזוי פּשוט, ווי איהר שטעלט זיך פֿאָר, ליבע פֿריילין! ס'איז ניט אזוי לייכט צו איהם צו־צוקומען, ווי איהר שטעלט זיך פֿאָר...

— און דערווייל לויערט דער טויט אויף מיין פֿאָטער!

— יאָ, דער טויט! — האָט לאַנדוי טרויעריג צוגעגעבען — דאַכט זיך, אַז עס איז שוין ניטאָ, וואָס צו האָפֿען.. אַ, אָבער, לאָמיר ניט פֿטר'ן קיין צייט אויף פּוסטע רייד — מיר מוזען פֿאָהרען. דער גענעראַל־פּראָקוראָר איז מיינער אַ פּערזענליכער פֿריינד, און ער וועט אונז אפֿשר קאָנען העלפֿען מיט אַ רעקאָמענדאַציע!

מען האָט ניט געקאָנט מאַכען קיין שהיות. און די צוויי מיידלעך זענען אין דער בעגלייטונג פֿון אַדוואָקאַט, אוועק־געפֿאָהרען קיין ווין, וואו זיי האָבען געמוזט אַדורכמאַכען אומ־בעהויערע מניעות ביז זיי זענען אָנגעקומען צום יוסטיץ מיניס־טער. און מיט זיין ערלויבעניש האָבען זיי אַרויסגעקריגען פֿון דעם גענעראַל־פּראָקוראָר אַ בעפֿעהל, כדי געבען אַ מעגליכקייט אויפֿצוקלעהרען דעם ענין, אָפּצולייגען די עקזעקוציע אויף פֿינף טעג חוץ הכּל...

זיי האָבען פֿינקט צו יעדער מינוט צו דער רגע בעוויזען אָפּצוראַטעווען אויף אַ קורצער צייט דעם פֿער'משפּט'ען לוריע־ממש פֿון שטריק אַראָפּגעריסען, און טויט־מידע, ניט־אויסגע־שלאָפֿענע זענען די מיידלעך געקומען אַהיים.

פֿאַר'ן געזעגענען זיך מיט זיי, האָט דער אַדוואָקאַט זיי געגעבען איינציגע עצות:

— געהט וואָס ווייטער אַוועק פֿון שטוב! האָט ער זיי מתרה געווען — ס'קאָן זיין אַז דער אויספֿאָרשונגס־ריכטער, מיר רענסקי האָט שוין בעקומען אַ ידיעה פֿון גענעראַל־פּראָקוראָר, און ער וועט קומען אַהער צו מאַכען אַ נייע אויספֿאָרשונג. קודם כּל וועט ער זיך ביי אייך פֿונאַנדערפֿרעגען וועגען פֿערשידענע זאַכען, און בעטען, איהר זאָלט איהם ווייזען די אויפֿטריט. זייט, אַלזאָ, צו זיין דיספּאָזיציע.

יהודית און פּערלע האָבען זיך אייגע מיט דער אַנדערע ניט בעשיידט, און ניט אָפּגעטרעטען פֿון דער פֿרוי לוריע אויף אַ מינוט ניט. די אומגליקליכע פֿרוי איז כמעט אינגאַנ־צען געוואָרען אויס־מענש, און ניט געוואוסט, וואָס מען רעדט צו איהר.

זי האָט זיך צוגעהערט צו די מיידלעכ'ס דערצעהלען פֿון ווין, וואָס זיי האָבען אַלץ אַדורכגעמאַכט, און איהרע אויגען האָבען וואַהנזיניג געבלאָנדזשעט ביז אין דער טיפֿער נאַכט אַריין...

סיי יהודית סיי פּערלע האָבען זיך ניט געלעגט שלאָ־פֿען: זיי האָבען געוואָלט זיין גרייט אויף דעם אָנקומען פֿון אויספֿאָרשונגס־ריכטער. ביידע זענען זיי געזעסען אויף שטוהלען צוזאַמענגעבויגענע, אויסגעמאַטערטע און נעדרעמעלט.

אַנ'ערך אַכט אַ זייגער האָט מען אָנגעקלאָפּט אין דער טיר. ביידע מיידלעך זענען אויפֿגעשפּרונגען.

ס'איז אַריינגעקומען דער אויספֿאָרשונגס־ריכטער אין דער בעגלייטונג פֿון אַ פּאָליציי־אַגענט, וועלכען ס'האָט פֿון ווין אַרויסגעשיקט דער גענעראַל־פּראָקוראָר, און אויך — פֿון דעם פּאָליציי־קאָמיסאַר, וועלכער האָט בייגעוואוינט די ערשטע אויספֿאָרשונג.

דער אויספֿאָרשונגס־ריכטער מירענסקי האָט פֿערהערט ביידע מיידלעך. און לסוף אַ פֿרעגע געטוהן:

— הייסט עס — האָט ער געזאָגט — אַז איהר בעשולדיגט איצט'ן מאָרד קאַרל דרייוויק'ן?

— ניין, הער ריכטער — האָט יהודית געענטפֿערט — מיר בעשולדיגען איהם ניט. מיר דערצעהלען נאָר וועגען דעם וואָס מיר האָבען ענטדעקט. ניט מיר בעשולדיגען, נאָר דער הער לעווענטאַל טוט עס...

— גוט. קומט זשע צוזאַמען מיט מיר אין לעווענטאַלס הויז!

בעת זיי זענען געגאַנגען, האָט דעם ריכטער'ס מוח אָנגעשטרענגט געאַרבייט.

— אַ שיינע געשיכטע! האָט ער צו זיי געטענה'ט — דרייוויק!... ס'איז ניט קשה!... מערקווירדיג!

און פֿאַקטיש איז עס געווען מערקווירדיג, ווייל ערשט איצט האָבען פֿאַר איהם אָנגעהויבען קלאָהר צו ווערען אין זכרון איינציגע פּרטים פֿון דער ערשטער אויספֿאָרשונג, אַזעלכע פּרטים, וואָס האָבען געהאַט אַ שייכות מיט דרייוויק'ן

— צו וואָס, צום טייוועל, האָט ער זיך דעמאָלסט לעצ'ן מיר אַרומגעדרייט?... צו וואָס האָט ער עס געדאַרפֿט? וואָס פֿאַר אַנ'אינטערעס האָט ער געהאַט דערביי?! זיין אויפֿפֿיהרען זיך האָט זיך מיר דעמאָלס אויסגעוויזען גאָר אויסטערליש?...

(פֿאָרטזעצונג קומט).

די, וועלכע אזעוו האט פעראטען.

בעארבײַט פאר׳ן „ניעם פאָלקסבלאַט״ לויט פערשידענע מאטעריאַלן פון ל. בראנט.

86

קארפאָוויטש האט קאטעגאריש ערקלערט, אז די גאנצע מעשה איז א פאנטאזיע, אז אזעוו איז אין פעטערבורג נישט געווען און אז דאס אלץ איז נישט מער, ווי א פּראָוואָקאַציע פון דער פאליציי. אויף דער פראגע פון ארגונאָוו׳ן, צי ער גלייבט אזעוו׳ן, האט קארפאָוויטש געענטפערט ענטשידען — יא, ער האט נאך צוגעגעבן, אז סיי ער, סיי די אנדערע חברים פון דער קאמפּף-ארגאניזאציע זענען אויפגעבראכט אויפ׳ן צענטראל-קאמיטעט פאר דער גאנצער געשיכטע מיט׳ן געריכט און אז זיי רופן אזעוו׳ן. ער זאל קומען קיין פעטערבורג, ווייל אהן איהם און אהן זיינע דירעקטיוון האט זיך די ארבייט אינגאנצן אפּגעשטעלט.

קארפאָוויטש האט ווייטער דערצעהלט ארגונאָוו׳ן, אז די זאך, וועלכע אזעוו האט איהם איבערגעגעבן — א פּלאן פון א נייעם אטענטאט אויפ׳ן צאר ניקאָלאַי — געפינט זיך אין א האָפענונגסלאָזן צושטאנד. קארפאָוויטש האט זיך פערבונדן מיט׳ן שאפער, וואס האט געדארפט פאהרן מיט ניקאָלאַי׳ן, אבער דער שאפער ווערט נאכשפּיאָנירט די לויה פון גרויספירשט אלעקסיי, אויף וועלכער ניקאָלאַי איז געווען אנוועזנד, איז נישט אויסגענוצט געוואָרן, א דאנק דער פערלוירענקייט, וואס הערשט אין דער ארגאניזאציע אהן אזעוו׳ן.

ארגונאָוו האט זיך איבערצייגט, אז אין דער קאמפּף-ארגאניזאציע הערשט א פּילשטענדיגער צוטרוי צו אזעוו׳ן. דער צוטרוי איז נישט פערמינדערט געוואָרן אפילו נאכדעם, ווי ארגונאָוו האט זיך געזעהן מיט לאָפּוכין׳ען און האט איבערגעגעבן זייער געשפּרעך און געראטען, אז די מיטגלידער פון דער קאמפּף-ארגאניזאציע זאָלען תיכף ליקווידירען אלע פאטער-נעהמונגען און פערשווינדען פון פעטערבורג.

דעמזעלבען טאג אין אוונד האט זיך ארגונאָוו געטראָפען מיט לאָפּוכין׳ען אין דער וואוינונג פון׳ם דערמאנטען אדוואקאט. בעת׳ן געשפּרעך איז אנוועזענד געווען דער אדוואקאט און נאך איינער, א געמיינזאמער בעקאנטער.

דער אויסערליכער איינדרוק פון לאָפּוכין׳ען איז געווען א גוטער. ער האט געמאכט דעם איינדרוק פון א גוט ערצויגענעם, קולטורעלען און אינטעליגענטען מענש.

לאָפּוכין האט גענוי דערצעהלט די געשיכטע פון זיין בעקאנטשאפט מיט אזעוו׳ן ביז צום לעצטען בעזוך פון אזעוו׳ן ביי איהם אין דער וואוינונג. ארגונאָוו האט איהם געשטעלט פערשידענע פראגען, און לאָפּוכין האט מיט אלע פרטים, וואס האבען אויסגעשלאסען די מעגליכקייט פון אומוואהרהייט, געענטפערט אויף די פראגען. לאָפּוכין האט אפּגעמאָהלט דאס אויסזעהן פון אזעוו׳ן, זיין אופן פון זיצען און פון רעדען, ער האט בעגעבען א פולען פארטרעט פון אזעוו׳ן. לאָפּוכין האט אויך דערצעהלט, אז ער האט געהאלטען, דאס אזעוו איז דער הויפּט געווארען גלייכצייטיג מיט ראטשקאָווסקי׳ן און ער איז געווען איבעררראשט, ווען בורצעוו האט איהם אינפארמירט וועגען אזעוו׳ס ראָלע אין דער פּארטיי און ווען ער האט דערנאך דערזעהן אזעוו׳ן ביי זיך אין דער וואוינונג.

ארגונאָוו האט נאך אלץ בעפּרובט זיך אקעגענשטעלען דער דערדריקענדער ווירקונג פון די פאקטען, וועלכע לאָפּוכין האט געבראכט. אפשר, האט ער זיך געטראכט, קען לאָפּוכין אזעוו׳ן פון פאטאגראפיעס און די פרטים וועגען זיין לעבען און טעטיגקייט האט ער בעקומען פון דער אכראנע און אויף דעם גרונד האט ער פערפאסט די געשיכטע וועגען אזעוו׳ס בעזוך ביי איהם אינדערהיים.

ארגונאָוו האט דאן אפּגעהערט זיך געזעגענען צו לאָפּוכין׳ען. ער האט איהם אנגעוויזען אויף דער גרויסער פעראנטווארטליכקייט, וועלכע ער, לאָפּוכין, נעהמט אויף זיך, ווי א פערשטעהער פון דער פּארטיי מיט וועלכע ער טייל פיהלט א דינער, ווי א צוטרויענסוועל מיטגלידער פון דער אנגעזעהענסטער פּארטיי-מיטגלידער. ארגונאָוו האט אין קורצען כאראקטעריזירט די גרויסע בעדייטונג פון אזעוו׳ן פאר דער פּארטיי און האט געזאגט: — איהר זייט — געוועזענער דירעקטאָר פון פאליציי-דעפּארטאמענט, איך בין א פערשטעהער פון אן אנדער לאגער. איהר דארפט פערשטעהן, אז איך קאן אייך נישט גלויבען, איך דארף אננעהמען, אז אייער ערקלערונג איז א פרוב פון דער רעגירונג אריינצוברענגען א דעמאראליזאציע אין דער פּארטיי.

לאָפּוכין האט דעראויף רוהיג געענטפערט, אז געהענדיג אהער און זיצענדיג דא, האט ער אויף קיין איין רגע נישט פערגעסען, אז ער וועט בעגעגענען אומצוטרוי. אין ארגונאָוו׳ס ווערטער זעהט ער נישט קיין שום בעליידיגונג, דאס איז גאנץ נאטירליך. ער בעדויערט נאר, וואס ער קאן נישט ברענגען קיין אביעקטיווע בעווייזען פאר דער ריכטיגקייט פון די איבערגעגעבענע פאקטען.

ארגונאָוו האט איהם פארגעלעגט אן אויסוועג. זאל ער איינאָרדנען נאך איין בעגעגעניש מיט אזעוו׳ן און זאל ער איהם, ארגונאָוו׳ן, געבען די מעגליכקייט צו זעהן און צו הערען דאס, וואס וועט פארקומען בעת דער דאזיגער בעגעגעניש. לאָפּוכין איז דעראויף נישט מסכים געווען. ער קען דאס נישט טון, האט ער ערקלערט, ער איז נישט קיין רעוואָלוציאָנער. זיין בעטייליגונג אין דער מעשה אזעוו דארף מען ריכטיג פערשטעהן: ער האט זיך צוגעלייגט ארויסגערעדט פאר בורצעוו׳ן וועגען אזעוו׳ן און איז איצט נישט בכוח זיך אפּצוזאגען פון זיינע ווערטער. פערשווייגען אדער זאגען א ליגען, ווי דאס האט פערלאנגט פון איהם אזעוו, בעטענדיג רחמים אין נאמען פון זיין פרוי און צוויי קינדער — דאס קאן ער נישט. ער וויל נישט אזעוו׳ס טויט, אבער נאך מעהר וויל ער נישט דעם טויט פון בורצעוו׳ן. אט איז א בריף פון בורצעוו׳ן, אין וועלכען ער שרייבט, אז ר׳איז גאהענט צו זעלבסטמאָרד און, אז ראטעווען קאן איהם נאר דאס עדות-זאגען פון לאָפּוכין׳ען.

(פאָרטזעצונג קומט).

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek.

היינט און פאלגענדע טעג!

דער קליינער קאפראל

(Mały Kapral)

אדער „נאפּאלעאָנ׳ס קאריערע״

זא־גט וועגען אייער געזונט!

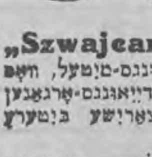

די „שווייצארישע ביטערע קריי-טער״ (מיט דער מארקע „Kogut״) זענען ענטשפּרעכענד ביי מאגען-קראנקהייטן קישקעס, אבסטרוקציעס און גאל-שטיינער.

„Szwajcarskie Gorzkie Zioła"

זענען א מילד און נאטורעל דורכרייניגונגס-מיטעל, וואס פערלייכטערט די פונקציעס פון די פערדייאונגס-ארגאנען און חיזוקען געגען דיקקייט. די „שווייצארישע ביטערע קרייטער״ ערוועקען אַן אפּעטיט.

עס פערקויפען די אפּטייקען און סקלאד אפּטעקארסקע א שאכטעל צו 1.50 זל. הויפּט-סקלאד איז די אפּטייק פון

A.Gąsecki Wa szawa, ul. Leszno 41

מיר שיקען ארויס אפּטייקסטען 2 שאכטלען נאכ׳ן ערהאלטען פון 4.30 זל. (מיט איבערשיקען). 2961

טליתים-פאבריק

אויסערגעוועהנליך פון וועלענע, האלב-וועלענע זיידענע טליתים פאר שטרייפישע, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטאל מיט אויספיר-טיגונג, אויך גארטלען, שפּאניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל

ביי א. ה. ציטרינאוסקי, קאמיענא 1.

אין צוקונפט מעהר פארטער. קומט און איבערצייגט אייך! 298 נעמערקונג ס׳ווערן אויך אנגענומען אלטע טליתים צו וואשען.

פאבריק פון

ושיראנדעלען

ווי אויך גאלוואנישע ברא נזיר-אנשטאלט

מ. לידער, לאדז

צעגעלניאנא 33, טעל. 53-41

נעהמט אן אלערליי געגענשטענדע צו איבערגילדען, פערזילבערן, ניקלען, בראנזירען און אקסידירען. עס ווערען אויסגעפיהרט אלערליי רעפּעראטורען פון פערשידענע מעטאלענע און זילבערנע געגענשטענדע. פינקטליכע אויספיהרונג. גוט און ביליג מיט א גאראנטיע פאר דויערהאפטיגקייט. 748

בעפאר איהר געהט קויפען,

איבערצייגט אייך, אז נאר ביי אונז קענט איהר בעקומען צו די ביליג-סטע קאנקורענץ-פּרייזען!

א בעט מיט העגטלעך, חיים אדער ברוין געמאהלט 15 זל. א פעלד-בעט—14 זל. ספּארט-וואגען—58 זל., ווי אויך די איבעראל-בעוואוסטע פּאטענטירטע

פעלד-בעטען „Palma-Patent״

פארוועלכע מיר גאראנטירען

אויף לאגער געפינט זיך שטענדיג א גרויסער אויסוואהל ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך שאטקאָווע און געבעטענע מאטראצען. ביליגסטע פּרייזען! רעעלע בעהאנדלונג

לאדז, פּולנאצנא 24, טעל. 31-85

זעמפּליכע רעפּעראטורען ווערען אנגענומען.

8-kl. Gimnazjum Żeńskie

Eug. Jaszuńskiej-Zeligmanowej

18 POŁUDNIOWA 18 634

איינטריטס-עקזאמענס אין אלע קלאסען לויט לעקציע-סיסטעם דויערן ווייטער. איינשרייבונגען טעגליך פון 10—12 און פון 5—7 אוונט אין די קלאסען A און B ווערען אויך אנגענומען יונגלעך

ביים גימנאזיום א מוסטערהאפטע פרעבעל-שולע פאר קינדער פון 4 יאהר אן.

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספּעצ. און דענטיסטען-קאבינעט

פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראנקהייטן	ד״ר ב. ראבינאָוויטש „ מ. וואלפסאן „ א. טענענבוים	פון 2½—3½ און 7—8 „ 12—2 „ 4—6
כירורגישע קראנקהייטן	ד״ר י. שרייבער „ א. פּאכשאנסקי	פון 2½—4 און 7—8 „ 12—1 און 5—6
פרויען-קראנקהייטן און געבורטס-הילף	ד״ר ד. אלטערמאן „ מ. פעדערמאן פרוי ד״ר ח. זאקדאוויטש-קראטשקא „ „ נוסבאום זאנד טענענבוים	פון 11—1 „ 5½—7½ שבת, זונט. דינסט. דאנ. 3-5 זונט. מאנט. מיט. פרייט. 3-5
קינדער-קראנקהייטן	ד״ר ס. גוטענטאג „ ל. פאמיליער	פון 10—11 און 6—7 „ 12—1 און 4—5
נערווען-קראנק.	ד״ר ש. מאשלאנקא	פון 6—7 זונטאג 1—2½
אויגען-קראנקהייטן	ד״ר י. סטופאי „ ס. האלענדערסקא	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאז, האלז און אויערן-קראנק.	ד״ר מ. קלאטשקא „ באל. כאן	פון 11—1 און 7—8 „ 3½—5½
הויט- און ווענערישע קראנק.	ד״ר פ. ברוין „ י. סאלאָווייטשיק	פון ½12—½3 „ 6 8
ציין- און מויל-קראנקהייטן	צאהן-ארצט ס. שאָעם „ מ. רעזניקאָווא „ ב. טשודנאָווסקא „ נ. פּאצענבאגען	פון 9—10¾ און 8—9 „ 11—1¾ „ 2¼—5 „ 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אוונט.

אכטונג ה״ה פריזערס!!!

צום בעפארשטעהענדען שבועות איז מיין פער-פומעריע-געשעפט פערזעהען מיט א רייכען אויסוואהל פון די בעסטע פּוילנישע און בלומען-וואסערן. ווי אויך אלערליי פריזירער-צובעהערע צו די ביליגסטע קאנקורענץ-פּרייזען.

J. Drukier מיט אכטונג

11 ZAWADZKA 11

קומט און איהר וועט זיך איבערצייגען!

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספּעציאליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונט

ד״ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן-קר.	3—4
ד״ר הערשנער	קינדער-קראנקהייטן	9½—12 4—5
ד״ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	11—1
ד״ר לוביטש	הויט- און געשלעכט קר.	12—2
ד״ר שמידנפעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	1—3
ד״ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטן	12.30—
ד״ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה	1 —
ד״ר בערגמאן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

מעדיצ. טעראפּיע, ספּעציעלע באהאנדלונגען, ווי שטראַהלען א. ז. ו. קוואַרץ-שטראַהלען, קינסטליכע בערג-זון, ביי-שטראַהלונג, דיאַ-טערמיע, עלעקטריזאציע, ראַנטגען-אונטערזוכונגען. אויך — אין לאַבאָראַטאָריע ווערן געמאַכט אַלע אַנאַליזען, ווי אורין, בלוט. 3120

אימפונגען געגען שקאַרלאַטין.

בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרן א דענטיסטישער קאבינעט עס נעהמען אן:

ד״ר זילבערשפּין	צאהן-ארצט	10—2 נ״מ.
ד״ר לאחאָווסקא סטאראָווסקא	צאהן-ארצט	3—7

קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א. ז. וו. די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?
פרעגט אויך אײַער קינד: וואָס באַטײַט דער נומער 17?
ואמרת אליו, זאָלסטו איהם זאָגן — עס איז
— אז אין דעם ביורא —
17 פעטריקאווער 17
2-טען הויף, פּאַרטער, דאָרטען און זאַכאַדניאַ 52, וואו
מ'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי בימעס לויט'ן
אוסטאַוו. קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף
אַלע שטעדט אין פוילען, אַפּעלאַציעס, עקספּליקאַציעס,
אַדוואָקאַטען, רעקורסען, וועגען געזעצען און פּראָ-
צעסען, דיפּלאָמען, ביטעס וועגען דירה און אַרויסגעבן
דאָקומענטען און אין אַלע אַפּעלאַציע-געריכטען, שותּפות-
אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערעציוזעס,
אַקטען דאַראָווניעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך
איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
רעכט-קאָנסולענט י. מאָנעלאַ,
פּעטריקאַווער 17, זאַכאַדניאַ 52
שנעל, רעעל און ביליג!

ווייסט **מעבעל**
נישט קיין
בעפאָר איהר איבערצייגט אײַך נישט, אַז אין מײַן
מעבעל-געשעפט
גדאַנסקאַ (דלוגאַ)
44 Ch. ŁAZNIK
גיט בײַ מיר קענט איהר **מעבעל** שעהנע, גוטע, קויפען פּראַקטישע און ביליג.
בעמערקונג: איך קויף אויך פערשידענע מעבעל, דיוואַנעס, פּעלצעס, ניי-מאַשינען, סאַמאָוואַרען א. אַ. וו.
איך צאָהל די העכסטע פּרייזען. קומט און איבערצייגט אײַך.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטעל, דענטיסט.-קאַבינ.
„Sanitas“ Cegielniana 29, tel. 44-51.

נעמען אָן פּאַליענגרע דר.:	ד"ר לאַסקי
ד"ר ענגעל	" ש. מאַלאַוויסט
" פריד	" מאַרדקאָוויטש
" גערשטיין	" פּריבולסקי
" גוטשטאַט	" ה. ראַקאָווסקי
" אימיך	" ג. ראָזענבערג
" איציגזאָן	" פרוי ראָזענבלאַט
" כאַצענעלזאָן	" שאַיעראָוויטש
" ס. קאַנטאָר	" א. שטיינבערג
" לעווינזאָן	" י. שטיינבערג
" פרוי לעווינזאָן	

צאָהן-ערצטע
צוקער | קרעניצקאַ-ציפּיז
גרינשטיין-האַרקאַווי | שאַצקאַ
921

נעהרמט קונדשאַפט!

צו דעם קומענדיגען
זומער-סעזאָן
עמפּפעהל איך א
רייכען אויסוואַהל
זומער-
פּאַנטאָפעל
ווי: פרינעלקעס לעדערנע, קאַדיוטע, לײַווענטענע אַלעס
ניַיע פּאַסאָנען אויף פראַנצויזישע און סלופּקאָווע קלעצער, ווי
אויך גומענע וויילען אינלענדישע און אויסלענדישע, סקאַראַ-
באַדעז, סאַנדאַלען אײַגענע אויסאַרבײַטונג, שוואַמען
גריזכישע און אַמעריקאַנישע, זאַמש-לעדערלעך.
מיט אַכטונג
I. TSAKUMAKIS
ŁÓDŹ, PIOTROWSKA 7. 592

LEKARZ-DENTYSTA-צאָהן-ארצט
M. KARABANOW
וואַכאָדניאַ 31 (אין הויף) טעלעפאָן 59-09
היילט, פּלאָמבירט ציהט ציין גאַנץ אָהן שמערצען,
קינסטליכע ציין אָהנע גומען און רעפּעראַטורען
ווערען שנעל און ביליג אויסגעפיהרט.
נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 8 אין אָוועגד. 1195
לעטשניצע פּרייזען. בעראַטונג אומזאָנסט.

שיינט אייער געלד!
און קויפט

שירמס און **שטעקענס**
נור אין דער שירם-ווערקשטעל פון
ס. פיינגבוים,
נאַרוטאָוויטש 19 (דזשעלנאַ)
ווייל אַזוי קענט דאָרט קויפען מיט
25% ביליגער ווי אַנדערש. בעסטע אויספיהרונג.
מען. ס'ווערט אָנגענומען אַלע רעפּאַראַטורען ווי אויך איבערציהען

אין גאַנץ פוילען און אויך שוין און אויסלאַנד
רעדט מען נאָר פון דער מעקוועמליכקייט און
גוטסקייט פון די בעוואוסטע זומער לאַטשען
LEKKOCHÓD

14391 P. N,
ביטע אַכטונג צו געבען אויפ'ן מאַרקע-שטעמפּעל.
צו בעקומען אין אַלע בעסערע שוך-געשעפטען.
הויפּט-פערקויף: **י. אַבראַמאָוויטש,**
לאָדז, פּאָדזשעטשנאַ 15.

Dr. med.
W. Eychner
פרויען-קראַנקהייטען
און אַקושעריע
ניי-ווסער 11 טעל. 34-72.
נעמט אָן אין דער לעטשניצע
פּעטריקאָווער 294 פון 12—2
מיטאָג אין דער היים פון 6-8 אַו.

Dr. med. Ludwik
Rapeport
Pr. Narutowicza 25
(Dzielna) tel. 44-10.
ספּעציאַליסט פאַר נירען, בלאַ-
זען און האַרן-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 1 ביז 2
און פון 4 ביז 7 אַוועגד.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78
הויט און וועענערישע קראַנקה-
רענטגען און ליכט-היילאינגען,
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוועגד.

Dr. med.
L. Pikielny
ספּעציאַל-אַרצט פאַר
נירען, בלאָזען און
האַרן-קראַנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
ויטאַגאניגו פון 4—7 אָוו. 591

Dr. H. WOŁKOWYSKI
זאַכאַדניאַ 57 (צעגעלנ. 19)
טעלעפאָן 19-94.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און
וועענערישע קראַנקהייטען, מע-
נער-שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט
קוואַרץ-שטראַהלען.
נעהמט אָן פון 5—8 אָוועגד,
פרויען פון 4—5. ספּעציעלער
וואַרטע-זאַל.
603

דער פריהלינג ווייס נישט פון קיין רחמנות

די העלע זונען-שטראַהלען בעלייכטען און ווייזען קלאָר אָן אויף יעדער נישט גלייכקייט, אויף
יעדען קנייטשעל פון אײַער געזיכט. דאָס איינציגע מיטעל נעגען די אומברחמנות'דיגע שטראַהלען איז
COSMOPOLIS
וועלכער פלעגט און דערהאַלט די פרישקייט פון געזיכט, הענד און קערפּער, מאַכט יונג דאָס פּנים
און גלייכט אויס יעדען קנייטש.
קאָסמאָפּאָליס איז נישט קיין קרעם.
קאָסמאָפּאָליס איז נישט קיין פּאַסטע צום געזיכט.
קאָסמאָפּאָליס איז אינגאַנצען עפּעס נייעס און ביז איצט נאָך נישט געווען.
פערטרעטער אויף בעזונדערע שטעט אויף איינענער רעכנונג ווערען געוואונשען.
הויפּט-סקלאַד אין פוילען: ROMAN WŁODARSKI, WARSZAWA, LUBIECKIEGO 5
צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען, אַפּטייק-סקלאַדען און פּאַרפומעריע-געשעפטען. פּרייז 2.50
זל. פאַר שטיק. ווען מ'קריגט נישט, דאַרף מען זיך ווענדען צום הויפּט-סקלאַד פאַר פוילען. פאַר קונים
פון דער פּראָווינץ ווערט אַרויסגעשיקט נאָכ'ן בעקומען פאָראויס 2.75 אָדער 3.25 אויף א נאָכנאַהמע.
883
היט זיך פאַר פעלשונגען!

דאַנטיסט און צאָהנטעכניק
י. ביטענסקי
[illegible]

די מאָדערנסטע
לאַמפען
פאַר שפייז-צימערן
און קאַבינעטען

קויפט זיך אַמבעסטען צו פאַבריקס-פּרייזען
נור ביי **ש. פ. שמאַלעוויטש**
פּאָלודניאָוואַ 8.
באַמערקונג: עס ווערען אויך אָנגע-
נומען אַלערליי איבעראַרבייטונג פון גאַז
אויף עלעקטריע, אויך אָקסעדירט. 1523

לעטשניצע (פאַר קומענדע קראַנקע)
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און
„SALUS“ ערצטליך דענטיסטישער קאַבינעט
גלובנאַ 41 טעל. 46-65. איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אָוו
זונטאָג- פון 9 פריה ביז 1 נאָכמ.

ד"ר ז. ראַקאָווסקי	אויערן האַלז און נאַז-קראַנקהייטען	פון 11 - 12
ד"ר לאַנדקאַו	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 1 – 2 און פון 5 – 7
ד"ר דינענזאָהן	קינדער-קראַנקהייטען	פון 11–12 און 4.30–6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראַנקהייטען	פון 1–2 און פון 6.30–7.30
. שמערלאָווסקי	פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע	2.30 – 3.30, 5.30–6.30 זונטאָג פון 12–1
„ זילבערשטראַם	,וועענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.	פון 11.30–1 און 7–8
ד"ר גאָלדבערג	אויגען-קראַנקהייטען	פון 10.30–12.30
ד"ר גאָלדרינג	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 11–12 און פון 3–5
צאָהן-אַרצט פרוי לאַנדקאַו „ סט. געלבערג	צאָהן-און מויל-קראַנקהייטען	9.30–12 און פון 4–7 12–2 און פון 7–8

אַנאַליזען, אָפּעראַציעס, איינשפּריצונגען, מאָקען-שטעלען. אַלערליי אַנאַ-
ליזען, (ווי אורין, פלעגמע, בלוט אז"וו) דורכלייכטונגען און רענטגען-אויפ-
נאַהמען. קורס פאַר שטאַמלער. געבורטס-הילף צוגרייטונגען פאַר מו-
טערס. קינסליכע ציין, קאַראָנעס, גאָלדענע בריקען, פּלאָמבען א. אַ. וו.
ספּעצ. קורסען פאַר שטאַמלער. חדשים אין שטאָדט.
31 שוץ-אימפונגען נעגען שאַרלאַכטין.

אויפרוף צו אַלע לאָדזער יודען
וואָס מאַכען חתונה זייערע קינדער!
דערמאָנט מען אייך בעקאַנט די לאָדזער מחותנים, אַז איך נעהם אָן
חתונות אויף פּאַרציעס
פאַר 6 זל. א קאָפּ
מיט אַלע בעקוועמליכקייטען. געשמאַקע מאַלצייטען פון בעסטע
אַריינגעכנעטן זאַל, אָרקעסטער, קעלנערס און קעכענס. אַלעס פריי.
קומט און בעשטעלט אויף וויפיל פּערזאָן איהר ווילט!
אַדרעס: זאַל פּאָלודניאָוואַ 10. איינהאַבער: פרידוואַלד.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראַמאָווסקי	נאַז, האַלז, אויערן קר.	10–11 2-3 $6^{1}/_{2}$–$7^{1}/_{2}$
ד"ר רוזשאַנער	הויט-און געשלעכטס-קר.	10–11 1–2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָראַק	אויגען-קראַנקהייטען	1–2
ד"ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	12–2
ד"ר ראַ[illegible]	קינדער-קראַנקהייטען	10–12 4–5
ד"ר פּאַפּישקי	פרויען-און געבורטס-הילף	[illegible] 1-2 5-6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייטען	4 5 זונ. 1–2
ד"ר וויינבערג	אינערע, הערץ לונגען-קר.	11–1 $5^{1}/_{2}$–7
ד"ר סמאָפער	רענטגען	2–[illegible] 4–6
א. גראָדזענסקי	צאָהן-אַרצט	3–7
נ. ראָזען	צאָהן-אַרצט	9–2

צאָהן-אָפּערירונג, בעלייכטונגען, קינסטליכע ציין, פּאַסטען, א. אַ. א.
בײַ דער לעטשניצע איז געעפנט געוואָרען
רענטגען-אינסטיטוט
אויפנאַהמען פון אינערליכע קראַנקהייטען פון קנאָכען און מאָגען מיט
רענטגענשטראַהלען, סטר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען.
[illegible]
[illegible] אַנאַליזען. א קורס פאַר שטאַמלער.
אַנמעלדונגען נעמט מען שוין פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
חדשים אין דער שטאָדט.

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט
St. GELBERG
זאַכאַדניאַ 15, טעל. 31-08
היילט גאַנץ פּערנאַנענט ציין און מויל-קראַנקהייטען. צאָהן-
ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציע-
לער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע ציין. נעהמט אָן פון 9—12
מיטאָג און פון 5—7 אין אָוועגד. ביליגע פּרייזען. 1484

דאָס לאָדזשער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט .10 יוני .1927

10 פרייטאָג ט׳ סיון תרפ״ז	יוני זון-אויפגאַנג 3.41 זון-אונטערגאַנג 7,25 לענג פון טאָג 14, 12 ליכט-צינדען 7.40

פּאָבאָר.

אין דער קאָמיסיע נומער 1 (טראַוגו-טאַ 10) דאַרפען זיך שטעלען:

יאָהרגאַנג 1906

פּירטער פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

היינט, פרייטאָג, ד. 10 יוני — B. A. F. E. D. C.

מאָרגען שבת,— J. I. Ch. H. G.

אין דער קאָמיסיע נומער 2 (זאַקאָנטנא 82).

יאָהרגאַנג 1906

צוועלפטער פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

היינט, פרייטאָג — P. O. N. M. Ż. Z. W. U. T. S. R.

דרייצענטער פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

מאָרגען, שבת, דעם 11 יוני — A. Ch. H. G. F. E, D. C. B.

קיין נאָמענטליכע אויפפאָדערונגען וועלען נישט געשיקט ווערען. די קאָמיסיעס הויבען אָן זייער טעטיגקייט פונקט 8 אַ זייגער אין דער פריה.

ביטעס וועגען פּדראָטשעניעס דאַר-פען איינגעטראָגען ווערען אין רעגי-רונגס-קאָמיסאַריאַט צוזאַמען מיט די דאָקומענטען, וועלכע שטעלען פעסט דאָס רעכט צו גענים׳ען פון פּדראָטשע-ניעס, שפּעטסטענס אַ טאָג פאַר׳ן טער-מין, ווי מ׳דאַרף זיך שטעלען צו דער פּאָבאָר-קאָמיסיע.

ביטעס וועגען אָנערקענען אַנדער-האַלבען יאָהריגע דינסט-צייט דאַרפען איינגעטראָגען אין רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט די דאָזיגע פּאָבאָראָוצע, וועלכע באַזיצען נישט קיין רעכט אויף ווייטערדיגע פּדראָטשעניעס, אָדער ווילען היי-יאָהר נישט געניסען פון אָפּלעגען דאָס מילי-טער-דינסט.

צוזאַמענפאָהר

פון אָנגעשטעלטע אַגענטען

דעם 24 און 25 ה. ח. קומט פאָר אין וואַרשא אַ צוזאַמענפאָהר פון אָנ-געשטעלטע-אַגענטען. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט ווערט היינטיגען זונטאָג 10 אַ זייגער אינדערפריה אין אָנגעשטעלטען פעראיין (קאָשטשושקי, 21) פאָרקומען אַ פערזאַמלונג פון די אָנגעשטעלטע אַגענטען, וועלכע וועלען וועהלען דע לעגאַטען צום לאַנדעס-צוזאַמענפאָהר אין וואַרשא און אויסאַרבייטען די פּאָס-טולאַטען פאַר זיי.

4 לאָדזשער מיידלעך.

האָבען געליטען פון קראָקאָווער אויפרייס.

(מ) געכטען האָט דער מאַגיסטראַט דערהאַלטען אַ ידיעה פון קראָקאָ, אַז צווישען די קינדער, וואָס האָבען גע-ליטען פון ם אויפרייס געפינען זיך 4 לאָדזשער מיידלעך, וועלכע זענען לייכט פערוואונדעט. דאָס זענען קאָוואַלסקאַ מאַיעווסקאַ, שאַר, און וולאַדאָווסקאַ.

אַלע קינדער איז פערזיכערט אַ מע-דיצינישע אויפזיכט.

אַנ׳אַנטיק

אינטערעסאַנטער כתב יד.

הרב ר׳ יהושע וחים שליט״א ראַ-בינאָוויטש אַנ׳אייניקעל פון אדמו״ר תפא״ש זצ״ל פון ראַדאָמסק איז געקו-מען פון ירושלים און האָט מיטגע-ברענגט אַ וואונדערבאַר כתב יד פון בעוואוסטען גאון מהר״ש ז״ל, וועלכעס ענטציקט מיט דער וואונדערליכע שריפט און אויסזעהן, דאָס בוך איז אַלט עט-ליכע הונדערט יאָהר.

גרויסע יוד. ספּאָרט-אונטערנעמונג

אין די גרויסע ציקליסטען-געיעגען פון „מכבי״ נעהמען אָנטייל אַלע לאָדזשער ציק-ליסטען-סעקציעס. - גרויסע פּעראַינטערעסירונג פון די יודישע ציקליסטען מיט דעם ספּעציעלען לויף, איינגעאָרדענט דורכ׳ן „נייעם פאָלקסבלאַט״.

אַלע ווענען ס׳איז טייער דער געדאַנק פון דער יודישער פיזישער אויפלעבונג וועלען איינגעלאַדענט צום יודישען ספּאָרט-יום-טוב.

(—) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט גרייט דער ספּאָרט- און טורן-פעראיין „מכבי״ צו אַ גראַנדיעזע ספּאָרט אימ-פּרעזע, וועלכע ווערט שוין ערוואַרט מיט גרויס אינטערעס.

אין דער אימפּרעזע פון דעם יודי-שען פעראיין וועלען אָנטיילנעהמען פאָלגענדע ספּאָרט-קלובען, וועלכע האָ-בען געמעלדען זייערע ציקליסטען צו די גרויסע געיעגען. וואָס וועלען פאָר-קומען דעם 12. יוני 9 אַ זייגער אין דער פריה אויף דעם שטח: כאָיני-זשגאָוו - רודאַ, אַלזאָ: „ל.ק.ס.״, „ט.ז.ס.״, „אוניאָן״, „רעסורסאַ״, „ל ק.ס.״, „שטורם״ ראַפּיד, רעקאָרד, פּאָגאָן, אוראַגאַ, העינאַל, שילאַ, פּ. ט. צ. (פּאַביאַניק), בוזשאַ, רודער ספּאָרט-געזעלשאַפט און אַ גאַנצע רייהע נישט אָרגאַניזירטע ציקליסטען.

לויט׳ן פּראָגראַם וועלען פאָרקומען פאָלגענדע אינטערעסאַנטע וועט-לויפען: ערעפנונגס-לויף 25 קילאָמעטער. קלוב-לויף 15 קילאָמעטער, טוריסטען לויף 10 קילאָמעטער, צווישען קלוב-פערמע-סטונגען 15 קילאָמעטער איז דער לויף אויף די פּריזען פון „נייעם פאָלקסבלאַט״ 10 קילאָמעטער. דער ספּאָרט קומט פאָר אין כאָיני ביים עק פון זשגאָווסקאַ גאַס.

מעדיצינישע-הילף פון „לינת הצדק״ עס וועט צושפּילען דער אייגענער בלאָזאָרקעסטער. נאָך די וועט לויפען אַ גראַנדיעזע פערוויילונג אין רודאַ.

פאַר דער פּרעסע און פאָרשטעהער פון די ספּאָרט פעראיינען וועלען זיין צוגעגרייט ספּעציעלע אויטאָ׳ס, וועלכע וועלען אָפּפאָהרען פון פּאָלודניאָווא 11 (לאָקאַל פון „מכבי״) פּינקטליך 8 אינ-דערפריה.

ווי מ׳זעהט איז עס די ערשטע יודי-שע ספּאָרט אימפּרעזע אין אַזאַ גרויסען פערנעהם.

דער סטאַרט איז אין כאָיני ביים סוף פון דער זשגאָווסקאַ גאַס.

אַלע פּאָרבערייטונגען זענען שוין פערענדיגט. ס׳איז באַרנישט קיין וואונ-דער, וואָס די דאָזיגע גראַנדיעזע-פּראָ-יעקטירטע ספּאָרט-אימפּרעזע האָט אַרויס-גערופען אַזאַ געוואַלדיגען אינטערעס אין אַלע יודישע קרייזען, וועלכע האַל-טען אונטער דעם געדאַנק פון דער פי-זישער אויפלעבונג ביי דער יודישער יוגענד.

ס׳איז זיכער, אַז די דאָזיגע בחנמ׳-דיגע ספּאָרט-פייערונג וועט מסוגל זיין אַרויסלאָקען אויפ׳ן שאָסע אַ גרויסען טייל פון דער יודישער באַפעלקערונג.

די גרויסע ספּאָרט-שמחה וואָס ווערט איינגעאָרדענט דורך דעם אויפלעבענדען „מכבי״ („הכח מיט בר-כוכבא״) איז ווערט בעגריסט צו ווערען.

די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקס-בלאַט״, וועלכע האָט שטענדיג אַגיטירט צווישען דער יודישער יוגענד פאַר דער יודישער ספּאָרט-באַוועגונג, נעהמט אָנטייל אין דער יודישער ספּאָרט-שמחה דורך איינאָרדנען אַ ספּעציעלען וועט לויף פאַר יודישע ציקליסטען מיט 3 פּריזען פון „נייעם פאָלקסבלאַט״. דער דאָזיגער לויף האָט אַרויסגערופען אַ ספּעציעלען אינטערעס. אַלע לעזער פון אונזער צייטונג ווערען פערבעטען צו דעם יודישען ספּאָרט-יום טוב.

פּוילישע סוחרים-קלובען אין אַמעריקאַ

קומען איבעראַכטאַ: שבת מיט אַנ׳אויספלוג קיין לאָדז.

(ס) דער פּרעזעס פון דער פּויליש-אַמעריקאַנישער קאַמער אין וואַרשאַ ה׳ קאָטנאָווסקי האָט מיטגעטיילט דער וואָ-יעוואָדזטוואָ, אַז קומענדיגען שבת, דעם 18. ה. ח. וועט קיין לאָדז אָנקו-מען אַנ׳אויספלוג פון די פּוילישע סוחרים קלובען אין אַמעריקאַ.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט זיך דער לייטער פון דער אינדוסטרי-אָפּ-טיילונג ביי דער וואָיעוואָדזטוואָ פער-שטענדיגט מיט די לאָדזשער ווירטשאַפט-ליכע אָרגאַניזאַציעס וועגען איינאָרדנען פאַר זיי אַנ׳אויפנאַהמע.

די געסט וועלען פערברענגען אין לאָדז 2 טאָג, שבת און זונטאָג און וועלען בעזוכען די טעקסטיל-שולע, די פאַבריקען פון שייבלער און גראָהמאַן, „ווידזעווער מאַנופאַקטור״, גייער און צימינגאַן.

ס׳וועלען פאָרקומען אַ רייהע אינפאָר-מאַציע-קאָנפערענצען.

צום סוף וועט איינגעאָרדענט ווערען אַ באַנקעט.

אַזאַ פירמע: „באַגוצקי עט לייכמאַן",

וואָס האַנדעלט אונטער אויף לינק מיט באַהן-בילעטען.

זייט אַ געוויסער צייט האָט מען בע-מערקט אויף דער קאַלישער ליניע, אַז ס׳פעהלען אויס בילעטען פון די, וואָס ווערען אָפּגעגעבען ביים אויסשטייגען פון וואַגאָן.

מ׳האָט איינגעשטעלט אַ קאָנטראָלע, וועלכע האָט געגעבען סענסאַציאָנעלע רעזולטאַטען:

ס׳האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז איג-נאַצי באַגוצקי, אַ בילעטער פון דער קאַלישער באַהן-סטאַציע פלעגט אָפּהי-טען ביים אָפּגעבען די בילעטען און פלעגט צונעהמען די אַלע נישט-דורכ-געלעכערטע.

געוועהנליך, אינדערפריה איז אויף די צוגען אַ שטאַרקער אָנדראַנג, אַזוי, אַז די קאָנדוקטאָרען און קאָנטראָלערען בעווייזען נישט נאָכצוקאָנטראָלירען און דורכצולעכערען אַלע בילעטען.

די פּאַסאַזשירען פלעגען דעריבער ביים אַרויסגעהען אָפּגעבען די נישט דורכגעלעכערטע בילעטען. די דאָזיגע נישט-דורכגעלעכערטע בילעטען פלעגט עס דער בילעטער באַגוצקי צונעהמען פאַר זיך און זיי אָפּגעבען זיין שותף יעקב לייכמאַן פון גלאָוונאַ.

לייכמאַן ווידער פלעגט אַ גאַנצען טאָג אַרומפאָהרען אין די צוגען, האַנ-דלענדיג מיט ציקעלעך און אָב אויך דערביי צוגעהאַנדעלט מיט די באַהן-בילעטען, וואָס ער פלעגט בעקומען פון באַגוצקין.

ביידע „סוחרים״ זענען אַרעסטירט און איבערגעגעבען געוואָרען צום געריכט.

טעאַטער „סקאַלאַ", ציגעל-גאַס 18.

לעצטע 2 געזעגענונגס-פאָרשטעל.

פון די בערימטע אַרטיסטען, ליבלינגע פון לאָדזשער פּובליקום

א. פּאָליאַקאָוו, ל. ראַבינאָוויטש, א. אַניעלאַ, ב. באָריסאָוואַ.

שבת, דעם 11-טען יוני ד. י., 30 3 נאָכמיטאָג און 9 אין אָווענד די זעהר אויסגעצייכנעטע פּיעסע מיט געזאַנג און טאַנץ אין 4 אַקטען

די מאַמע דער וועלט

די הויפּט-ראָלען שפּילען: פּאָליאַקאָוו, באָריסאָוואַ, אַניעלאַ, ראַבינאָוויטש.- אויף דער „מאַמע פון דער וועלט״ דאַרפען קומען יונג און אַלט, קליין און גרויס, טאַטעס און מאַמעס, שוועסטער און ברידער.

פּרייזען פון די נאָכמיטאָג-פאָרשטעלונגען פון 80 גר. ביז 2.50

ס׳נעמען אָנטייל פרויען: אַניעלאַ, באָריסאָוואַ, בעזמאַן, גאָלדשטיין, מאָכאָ-ראָווסקאַ, האַדערמאַן. מענער: פּאָליאַקאָוו, ראַבינאָוויטש, האַמבורגער, באַלבער-סקי, מאָכאָראָווסקי, אייזענבערג, פּאָלאַנסקי, אַריעל. אָדמיני.: א. בעזמאַן. אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ל. זעלמאַן. ✓ נאָרדעראַבע פריי!

ביהנע לייטער: מאָכאָראָווסקי. בילעטען צו בעקומען אין קאַסע.

אַכטונג! דאָס טעאַטער ווערט געקיהלט דורך ווענטילאַטאָרען.

סוחרים און פאַבריקאַנטען פליהען

צווישען לאָדז — וואַרשאַ — קראָקע — לעמבערג.

(ס) אין משך פון די חדשים מאַי און יוני האָט זיך בעדייטענד פער-שטאַרקט די לופט-קאָמוניקאַציע צווישען לאָדז און אַ רייהע גרעסערע שטעט פון פּוילען, ווי: וואַרשאַ, קראָקע, לעמבערג.

די עראָפּלאַנען צווישען לאָדז און וואַרשאַ קורסירען ביי אַ הונדערט-פּראָ-צענטיגער פרעקווענץ, אַזוי, אַז אַ פּלאַץ דאַרף מען בעשטעלען מיט אַ טאָג פריער. פון דער לופט-קאָמוניקאַציע לאָדז – וואַרשאַ געניסען צומייסטען די סוחרים און פאַבריקאַנטען-קרייזען, וועלכע זענען אימשטאַנד אין משך פון אַ האַלבען טאָג צו זיין אין וואַרשאַ, ערלעדיגען פערשידענע געשעפטען און 3 ביי טאָג, אויף מיטאָג – צוריק צו זיין אין לאָדז.

אינגיכען ווערען אָנגעהויבען די פּאָרבערייטונגען וועגען אַ רעגולערער לופט-פערבינדונג צווישען לאָדז און פּויזען.

דירעקטע קאָמוניקאַציע

מיט דענעמאַרק, שוועדען און נאָרוועגען.

(ס) מיט אַ קורצע צייט צוריק איז געשלאָסען געוואָרען אַ באַהן-קאָנווענץ צווישען פּוילען מיט די סקאַנדינאַווישע מלוכות.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם האָט זיך אָנגעהויבען אַ דירעקטע קאָמוניקאַ-ציע מיט דענעמאַרק (גיעדזער און קאָ-פּענהאַגען), שוועדען (געטעבאָרג, מאַל-מע, שטאָקהאָלם, טרעלעבאָרג), נאָר וועגען (אָסלאָ).

די קאַלישער באַהן-סטאַציע פערקויפט שוין בילעטען אין די אויסגערעכנעטע פּונקטען, און דערביי ווערט שוין אַריינ-גערעכענט דער אָפּצאָהל פאַר בגאַזש און פאַר׳ן איבערפיהרען מיט׳ן ים די וואַגאָנען. דערביי מיידען אויס די פּאַ-סאַזשירען די רעוויזיעס אויף די גרע-ניצען.

בילעטען אויף די דאָזיגע שטרעקען דאַרפען בעשטעלט ווערען מיט אַ פּאָר טאָג פריהער.

PIEGI
plamy i wątrobiane radykalnie usuwa krem i mydło
LESCHNITZER'A

אָריגינעלע פּרעפּאַראַטען פון דער מאָהרען-אַפּטייק ברעסלוי. צו בעקומען אין די אַפּטיי-קען און סקלאַד-אַפּטעקעס. קרעם זל. 3.15 זייף זל. 2.30 וואו ס׳איז נישט צו בעקומען, צו ווענדען זיך דירעקט צו

Aptekarz Drancz i S-ka Bielsko

אין די אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען.

(§) היינט דיזשורירען די פאָלגענדע אַפּטייקען: מ. עפּשטיין (פּעטריקאָווער 225), מ. באַרטאָשעווסקי (פּעטריקאָווער 95), מ. ראָזענבלום (ציגעל-גאַס 12), יורשים פון גאָרפיין (וואָלטשאַנסקאַ 54), י. קאָפּראָווסקי (נאָוואָמיעסקאַ 15).

קאָאָפּעראַציע

און די אַרבייטענדע אינטעליגענץ.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם קאָאָפּע-ראַטיוו׳ן יום-טוב אָרדענט איין די פערוואַלטונג פון דער ליי און-שפּאָר-קאַסע פון דער אַרבייטענדער אינטעלי-גענץ אין לאָדז (שיענקעוויטשאַ 4) דעם זונטאָג דעם 14 יוני אין זאַל פון „התאחדות״ שיענקעוויטשאַ 5-3 אַ פאָלקס-מיטינג א. ד. ט. „די קאָאָפּעראַ-טיווע באַוועגונג און די אַרבייטענדע אינטעליגענץ״.

ס׳וועלען רעפערירען די ה״ה: ד״ר אַריה טאַרטאַקאָווער, ד״ר א. טייטעל-בוים, דירעקטאָר ש. ריגער, און ראַט-מאַן ד״ר ש. י. שוויג.

קינדער יום-טוב פון דער באָראָכאָוו-שול.

מאָרגען, שבת 10 אינדערפריה ווערט אין פילהאַרמאָניע זאַל פאָרקומען דער לאַנג דערוואַרטעטער קינדער יום-טוב, וועלכער ווערט איינגעאָרדענט דורך דער באָראָכאָוו שול.

די קינדער-פאָרשטעלונגען פון דער באָראָכאָוו-שול זענען בעקאַנט מיט זייערע שיינע פּראָגראַמען און ס׳איז דעריבער קיין וואונדער נישט וואָס דער יום-טוב האָט אַרויסגערופען אַזאַ גרויסע פּעראינטערעסירונג אין די ברייטע קרייזען פון די סימפּאַטיקער פון יודישען שול-וועזען און פון דער יודישער אַרבייטערשאַפט.

דערשאסען א זעלנער אין גאס.

שיכור'ער דעזערטיר פרובט אנטלויפען, ווען ער ווערט ארעסטירט. — דער קאנוואי שיסט און דער זעלנער בלייבט טויט.

(§) נעכטען האט אין לאדז פאסירט א פאל, בעת וועלכען ס'איז דערשאסען געווארען דער זעלנער פון 28. פולק ראמאן שווידערסקי.

ראמאן שווידערסקי האט אין זיין פולק געהאט זעהר א שלעכטען שם. ער איז געווען א שיכור און אפט פארלאזט די מיליטער-רייהען. פאר אזעלכע פער-ברעכענס איז ער שוין אפילו דורכ'ן מיליטער-געריכט געווען פער'משפט אויף 6 חדשים טורמע.

אויף מיט איניגע טעג צוריק איז שווידערסקי אוועק פון פולק און נאך לאנגען זוכען האט די זשאנדארמעריע איהם געטראפען אין א שכור'ן צושטאנד ביי בעקאנטע אין כאיני.

שווידערסקי איז ארעסטירט געווארען און ווען מ'האט איהם געפיהרט איבער דער גאס צוריק אין פולק אריין, האבען אויף פושענדזאלניאנע-גאס עטליכע מענשען געפרובט שווידערסקי'ן „אפ-שלאגען" און בשעת דעם צוזאמענשטויס פון צוויי פוטאל האט דער שיכור'ער שווי-דערסקי געפרובט אנטלויפען.

א זעלנער פון דעם קאנוואי האט 2 מאל אויפגעפאדערט זיך אפצושטע-לען. ווען דער אנטלויפענדער האט נישט געהערט דעם בעפעהל, האט א זעלנער געגעבען א זאלפ אין דער לופט און שפעטער — געצילט אין שווי-דערסקי'ן. די קויל האט געטראפען און שווידערסקי איז געפאלען א פער-בלוטיגטער.

מ'האט איהם אפגעפיהרט אין מילי-טער-שפיטאל, וואו ער איז אין א האל-בער שעה ארום געשטארבען.

גמנסיה עברית לנערים
של יצחק כצנלסון
Gimnazjum Męskie I. Kacenelsona
Cegielniana 28, tel. 51-79.

שילער ווערען אנגענומען טעגליך פון 9 ביז 2 מיטאג און פון 4 ביז 6 נאכמיטאג. 956

ביים איינשרייבען דארפען בייגעלעגט ווערען א מעטריקע און א פאקען-שיין

עס ווערען אויך אנגענומען קינדער פון 4 ביז 6 יאהר אין אונזער ערשטען גן-ילדים (פרעבעל-שולע).

די דירעקציע.

קאאפעראטיווער טאג ביי די יודישע סוחרים און האנדווערקער.

די פערוואלטונג פון די קאאפערא-טיווע בענק פאר האנדווערקער (פאלו-דניאווע 4) סוחרים און קליין-אינדו-סטריעלער (פעטריקאווער 43) און פאר קליינהענדלער (אגראדאווע 10) האבען לכבוד דעם קאאפעראטיווען טאג וואס קומט פאר היינטיגען זונטאג בעשלא-סען איינצוארדנען א געמיינזאמען מא-סען מיטינג אין זאל פון צענטראלען האנדווערקער-פעראבאנד (פאלודניאווע 4) אויפ'ן מיטינג וועלען מיט אויפקלע-רונגס-רעדעס ווענען דער בעדייטונג פון דער קאאפעראציע ארויסטרעטען די ה"ה ד"ר סארטאקאווער, לאוויניק א. יאנקל דירעקטאר פערלשטיין, אדוו. צי-מערמאן, דירעקטאר ארדינאנס, דאזאר האפמאן, דאזאר ל. ראזענבערג און ג. וואלמאן.

ס'איז שעהן, גוט און געמיטליך אין „אזאזעל".

מארגען, שבת — די נעמישטע רעוי און 5-טע פראגראם.

נאך די צוויי טאגיגע גאסטראלען אין קאליש, שפילט מארגען „אזאזעל" שוין צוריק אין לאדז, אין פילהארמאניע-זאל.

דאס 5 טע פראגראם האט ווידער א גרויסען ערפאלג; יעדער נומער ווערט שטארק אפלאדירט און דאס פובליקום ווילט זיך אין האט הנאה.

פאר לאדז איז באמת א כבוד, וואס דאס איינציגע און ערשטע קינסטלערי-שע מיניאטור-טעאטער האט זיך דא בעזעצט און ארבייט און שאפט.

מיר דערוויסען זיך, אז ס'ווערט שוין געגרייט א גרויס, גיי 6-טע פראגראם. אבער דאס 5-טע ווערט נאך געשפילט ווערען א קורצע צייט.

שבת נאכמיטאג ווערט געשפילט צו בילינע פרייזען דאס רעווי-פראגראם פון אלע שלאגערן; שבת אין אווענד — דאס 5-טע פראגראם.

עס בעטייליגען זיך אלע ארטיסטען אין זייער גאנצען צוזאמענשטעל, יע-דער אויף זיין ארט: לוריע-שפיגעל, ניגאן גאלד, ג. שפיין, סטרוגאטש, לאנ-דוי, מאנאנסקי, מאנסדארף, פאטאשינ-סקי, מעלניק און אנדערע.

זולא פאגאזשעלסקא, קאנראד טאם און ע. באדא אין „קאסינא".

אין „קאסינא" קומען פאר פון היינט אן אויפטריטען פון די בעריהמטע פוי-לישע רעווי ארטיסטען ווי: זולא פא-גאזשעלסקא, וועלכע האט זיך ארויס-געוויזען אלס ערשטראנגיגע קינסטלע-רין אין איהר זשאנר. צוזאמען מיט דער קינסטלערין טרעטען אויך אויף אין דער רעווי א. נ. „קומט אין קאסינא" קאנ-ראד טאם און ע. באדא. די אויפטרי-טען זענען באמת א געשעהעניש אין דער היגער רעווי טעאטער-וועלט און דאס פובליקום וועט זיכער אויסנוצען די בעלעגענהייט און בעזוכען די פרעכ-טיגע רעווי-פארשטעלונגען. אויפ'ן עק-ראן ווערט דעמאנסטרירט א נייער פילם א. נ. „קוואלירען-עבירות".

די מוזיקאלישע אילוסטראציע געפינט זיך אין די הענד פון בעגאבטען דירי-גענט ה' ל. קאנטאר.

די נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג נישט פארגעקומען.

(—) נעכטען האט געזאלט פארקומען א זיצונג פון דער לאדזער קהלה-פער-וואלטונג. באלד ביים אנהויב פון דער זיצונג האט די אגודה-פראקציע בע-מערקט, אז אהן זיי וועט נישט זיין קיין קווארום, ווייל ס'האבען געפעהלט: ד"ר ראזענבלאט, וועלכע איז נישט גע-ווען הי און פרנס זעלמאנאוויטש. אזוי ווי די אגודה האט שוין אויף דער פריהער-דיגער זיצונג געמאלדען, אז זי געהט אריבער אין א שארפער אפאזיציע, האט זי איצט אויסגענוצט די סיטואציע כדי ארפצורייסען דעם קווארום. באלד ביים עפענען די זיצונג האט א פאר-שטעהער פון דער אגודה-פראקציע גע-שטעלט איניגע אנפראגען און נישט בלייבענדיג צופרידען מיט די תשובות, האבען זיי פערלאזט די זיצונג אזוי, אז מ'האט זי געמוזט איבעררייסען, נישט צוטרעטענדיג צו דער טאג-אר-דנונג.

די געזונדהייט-וואך פון „טאז".

אין צוזאמענהאנג מיט דער געזונד-הייטס-וואך, וואס דער היגער „טאז" פיהרט איצט אדורך איז נעכטען אין „טאז" פארגעקומען א פרעסע קאנפע-רענץ. די קאנפערענץ האט געעפענט ד"ר גאלדמאן, וועלכער האט בעקענט מיט די ארבייטען פון דער געזעלשאפט און איהרע פלענער אויף דער נאהנ-סטער צוקונפט. די דאזיגע סימפאטישע און נוצליכע אינסטיטוציע האט זיך אין פערלויף פון די פאר יאהר זייט זי עקסיסטירט זעהר שעהן ענטוויקעלט און דרינגט אריין אלס מעהר אין די ברייט-סטע שיכטען פון דער יודישער בעפעל-קערונג, צווישען וועלכע זי פיהרט איהר טעטיגקייט. אזוי בעדויערען שטעהען נאך בעווּיסע קרייזען פון דער זייט און האבען נישט קיין שום בעציהונג צו דער דאזיגער נוצליכער וויכטיגער גע-זעלשאפט און צו דער וויכטיגער טע-טיגקייט אויף דעם געביט פון יודישען געזונדהייטס וועזען, וועלכע זי ענטווי-קעלט.

די געזעלשאפט האט זיך דעריבער געשטעלט פאר אן'אויפגאבע בפרט איצט אין דער צייט פון דער געזונד-הייטס-וואך צו פאפולאריזירען צווישען דער יודישער בעפעלקערונג איהרע אויפגאבען און צוציהען אלס מיטגלי-דער וואס ברייטערע און פערשידענע ארטיגערע קרייזען.

די געזונדהייטס-וואך וועט זיך אנ-הויבען מיט א פייערליכער אקאדעמיע, וואס וועט פארקומען זונטאג פארמיטאג אין פילהארמאניע.

אין דער אקאדעמיע וועלען אנטייל נעמען ד"ר גאלדמאן, ר"ר ל. שיפמאן, דעפ. שיפער א. אנד.

ווענען די אויפטוהען פון „טאז" ווע-לען מיר נאך שרייבען באזונדער.

ס'קומט אן קירצליך
„דער שנעל-צוג נ. 2420"
אין קינא „סירענא".

„די מאמע פון דער וועלט" אין יודישען טעאטער.

די ביז-איצטיגע טרופע, וועלכע האט גאסטראלירט אין „סקאלא"-טעאטער מיט פאליאקאוו, ראבינאוויטש, אניעלא און בא-יסאווא בראש, ענדיגט שוין די פארשטעלונגען דעם היינטיגען שבת די איצטיגע גאסטראלע, וועלכע הא-בען געדויערט עטליכע וואכען האבען בעוויזען, אז אין לאדז איז פארהאן א פלאץ פאר א יודישען טעאטער, דער יודישער עולם האט ליב די יודישע ארטיסטען און געהט גערן הערען זייערע ווארט.

מארגען געזעגענען זיך מיט'ן עולם די ליבלינגען פון לאדזער טעאטער-פובליקום פאליאקאוו און ראבינאוויטש. זיי וועלען, לאמיר האפען, נאך האבען די מעגליכקייט צו שפילען אין לאדז און פרעהען זיך צוזאמען מיט זייערע פערעהרער אין בעסערע צייטען.

מארגען, שבת, נאכמיטאג און אין אווענד ווערט געשפילט די שטארק-אויסגענומענע פיעסע „די מאמע פון דער וועלט". עס בעטייליגען זיך דאס גאנצע ארטיסטען פערסאנאל, כאר און ארקעסטער.

„דער שנעל-צוג נ. 2420"
ווערט דעמאנסטרירט ווערען נאר אין קינא-טעאטער „SYRENA"

נייע יודישע געזעלשאפט.

א גרופע פ-ויען, געזעלשאפטליכע טוערינס האבען לעגאליזירט א נייע „געזעלשאפט צו פערשפרייטען ארבייט צווישען יודישע פרויען". די געזעל-שאפט וועט בקרוב אנהויבען איהר טעטיגקייט.

א פערוויילונג.

מארגען 5 א זייגער נאכמיטאג וועט אין ענגלישען זאל (אל. 1 מאי 2) פאר-קומען א פערוויילונג לטובת דער „סא-מאפאמאץ" ביי דער פאלקס-שול 129.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום, אז ס'איז ערעפענט געווארען

א פיש-האלע

ביי דער לודזע און צעפעלינען

לעבעדיגע און טויטע פיש צו זעהר צוגענגליכע פרייזען.

מיט אכטונג די צענטראלע פיש-האלע. 525

אין דער 7-קלאסיגער קנאבען-שולע
של יצחק גאלדבערג פאס.-שורץ 16

ווערען צום נייעם שול-יאהר 1927/28 אנגענומען תלמידים, שול-פליכטיגע, ווי אויך אנפענגער, 6 יעהריגע קינדער צו ערמעסיגטען שכר-למוד.

אין דער דאזיגער שולע האבען שטענדיג די יודישע רעליגיאנס-למודים, יודישע היסטאריע און העברעאישע שפראך פערנומען דעם אויבענאן. אין דעם קומענדיגען שול-יאהר וועלען אבער נאך בעזונדערס אינ'ם שול-פראגראם בעדייטענדע ענדערונגען צום גוטען אריינטרעטען, דערונטער אויך דאס, וואס עס וועט אויך אין דער נאכמיטאג-צייט עטליכע שעה געלערענט ווערען ספעציעל יודישע למודים, ווי: חומש-רש"י, נ"ך און גמרא.

אנמעלדונגען — אין קאנצעלאריע פון דער שולע יעדען טאג פארמיטאג.

ביי דער אנמעלדונג זענען נויטיג די מעטריקעס פון דעם קינד. 526

Dr. med. I. Bette

ספעציאליסט פאר אינערליכע און קינדערקראנקהייטען

Piotrkowska 6,
telefon 44-95.

נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאכמיטאג.

2 ניקעלנע בעטען

2 שענק און א טואלעטע זענען פרייזווערדיג צו פער-קויפען. צו ערפאהרען קאנ-סטאנטינער 75 וו. 15 990

קינדער-וועגעלעך

מעטאל בעטען; מאטראצען געבעטע און צו מעבעל בע-טען, „PATENT", ביליג און נעמען גוטע בעדינגונגען און

„DOBROPOL"

Piotrk. 73 (אין הויף)

ועמטליכע רעפעראטורען ווע-רען אנגענומען. 995

— אויף —
ווישניאווא גורע

זענען פארהאן פלעצער צו פערקויפען אויף גינסטיגע בעדינגונגען. צו ערפאהרען:

קילינסקא 144 ביי

Kuliński. 686

וויכטיג פאר לעטניקעס!
— אין —
רודא-פאביאניצקא

טשארנא דראגא, ווילא קוויאטקאווסקי'ס

איז צו בעקומען כשר'ע און געשמאקהאפטע

מיטאגע,
פריהשטיקע און אווענד-ברויטען

צו ביליגע פרייזען.

דארט איז אפצוגעבען א מעבלירט צימער מיט בעקעסטיגונג. 528

ס'ווערט געזוכט שטעפער-

נעזערין

און ריכטעווער מיט 2 מא-מאנניקעס ווי אויך אמן לערן-יונגעל באלד בעצאהלט 231 ביי ווינבריב קאמיענא 8.

א קוואליפיצירטער
שטריקער
און א שפולערין

ווערען פון זאפארט געזוכט 233 נאוואמיעסקא 4, ביי לעבארטאווסקי.

קוואליפיצירטער
נעזערען

ווי אויך א לערן-יונגעל צו לעקער נייהען אויף גוטע בעדינגונגען. צו ער-ערפאהרען וויינטרויב אלטשטאדט 11. 949

א גרונד-שטיק

אויף ווירזשבאווא-גאס 22 איז פון זאפארט צו פער-קויפען אויף גינסטיגע בעדינגונגען. צו ער-פאהרען ביי A. BALLE

Wierzbowa 22 986

אכטונג!

ס'ווערען געזוכט לערן-יונגלעך פון זאפארט ווי אויך פאמאצניקעס אין דער שאכטעל-פאבריק 238

51 זאכאדניא 51

עס איז צו פערדינגען

א זומער-וואוינונג

פאר צוויי פריילינס אדער 2 יונגעלייט ביי אנשטענ-דיגע פאמיליע אין אנדרזע-יעוו. צו ערפאהרען אין לאדז שענקיעוויטשא 17

ביי מילער 987

שניידער-
ווערקשטעל

און קיכען-איינריכטונג ביליג צו פערקויפען 504 נארוטאוויטש 11, וו. 7.

צו פערקויפען
א פאוואז

אין גוטען צושטאנד

קילינסקא 97. 517

די שקל=אַקציע אין לאָדז.

אויפרופן צו די ציוניסטישע מאַסן אין לאָדז.

דעם 30-טן אויגוסט ד. י. קומט זיך שוין בעשטימט צונויף דער 15-טער ציוניסטישער קאָנגרעס אין באַזעל. צום ערשטן אין דער ציוניסטישער באַוועגונג וועט דער קאָנגרעס זיך צונויפקומען אויפ'ן יסוד פון אַלגעמײַנע און פּראָפּאָרציאָנעלע וואַלן.

לויט דעם בעשלוס פון דעם אַל-וועלטליכן ציוניסטישער עקזעקוטיווע ווערט די שקל-אַקציע אין דער גאַנצער וועלט פאַרענדיגט דעם 20 יוני ד. י. עס איז דעריבער דער דרינגענדער געבאָט פון דער איצטיגער שעה, אַז אַלע אָרגאַניזירטע ציוניסטן אָהן אונטערשיד פון ריכטונג זאָלן אָנשטרענגען אין די לעצטע 10 טעג זייער ענערגיע, בכדי מיט ערפאָלג צו פאַרענדיגן די שקל-אַקציע.

די לאַגע אין ציוניזם און אין ארץ ישראל פאָדערט, אַז די ברייטע יודישע פאָלקס-מאַסן, וועלכע זעען זוי שטאַרק פּראָבלעמאַטיש איז'ם ארץ ישראל-אויפבוי זאָלן גרויסאַגען זייער שטים און פאָדערונגען אויף דעם קאָנגרעס, וואָס האָט די סוּבערענע מאַכט צו ענטשיידן די ברענענדסטע פּראָבלעמען פון א"י-אויפבוי, און דאָס קאָן נאָר זיין ווען יעדער יוד וועט אויסקויפן דעם היי יאָהריגען שקל. ביז דעם 20 יוני האָט נאָך יעדער די מעגליכקייט דעם שקל אויסצוקויפן. אַ קליינער צאָהל פערקויפטע שקלים פערקלענערט ממילא די פאָרשטעהערשאַפט פון אַלע ריכטונגען אין פוילישן ציוניזם אויפ'ן קאָנגרעס.

לאָדז, די צווייטע גרעסטע שטאָט פון קאָנגרעס פוילע, דער גרויסער יודישער אַרבייטס צענטער דאַרף און קאָן אין משך פון די לעצטע 10 טעג בעווייזן איהר פאָזיטיווע שטעלונג לגבי דעם [א"י-אויפבוי, און דורך דעם שקל זיך פערזיכערן וואַהל-רעכט צום קאָנגרעס, מיר ווענדען זיך קודם כל צו די חברים ציוניסטן! געדענקט! אז די צייט איז קורץ, נאָך 10 טעג איי איינגאַנצן פערבליבן, די שקל-אַקציע מוז אָוועקגעשטעלט ווערן אין פאָדערגרונד פון אונזערע אַרבייטן.

צו די ברייטע יודישע פאָלקס מאַסן! ווענדען מיר זיך! קויפט אויס דעם היי-יעהריגען שקל, ווערט מיטגלידער פון דער אַלוועלטליכער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, פערזיכערט אייך וואַהל-רעכט צום קאָנגרעס.

דאָס איז דער געבאָט פון דער איצטיגער שעה!

דער פאַראייניגטער שקל-קאָמיטעט אין לאָדז, ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע, „התאחדות", „מזרחי", „פועלי-ציון" (פאַראייניגט מיט צ"צ).

צו דער יודישער פרוי!

געעהרטע פרוי!

ווי אייך איז געוויס בעקאַנט, קומט פאָר דעם 30-טן אויגוסט ד. י. אין באַזעל דער 15-טער אַלוועלטליכער ציוניסטישער קאָנגרעס.

אויפ'ן קאָנגרעס וועלען ווי געוועהנליך אָנגענומען ווערן בעשלוסן וועגן דער ווייטערדיגער אַרבייט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאַרשטאַרקטער אַרבייט פון די פרויען אין ארץ-ישראל און מיט די כסדר וואַקסענדע בעדערפנישן איהרע, האָבען זיך די פרויען ערוואָרבען זייער געהעריגען איינפלוס אויף די דעציזיעס און בעשלוסן. דאָס קאָן אָבער פערווירקליכט ווערן נור דאַן, ווען די פרויען וועלען האָבען אַן ענטשפּרעכענדע צאָהל פון דעלעגירטע אויפ'ן קאָנגרעס.

דער יודישער פרויען-פעראַבאַנד, וועלכער האָט דעם ציל צו אונטערשטיצען די פרויען-אַרבייט אין ארץ ישראל ווענדעט זיך דעריבער צו אַלע מיט-גלידערינס מיט דעם וואַרימען אויפרוף צו קויפען און פערשפּרייטען די שקלים צווישען די יודישע פרויען.

זאָל זיך קיין איינאיינציגע יודישע פרוי נישט אָבזאָגען פון דער פליכט אין בעצוג צו ארץ-ישראל, וואו טויזענדער יודישע אַרבייטענדע פרויען האָבען דאָס רעכט צו פאָדערן מאַטעריעלע און מאָראַלישע שטיצע.

די שקלים קאָן מען בעקומען ביים אינקאַסענט אָדער אין ציוניסטישען ביוראָ (צעגעלניאַנאַ 4).

דער יודישער פרויען-פעראַבאַנד צו אונטערשטיצען די פרויען-אַרבייט אין ארץ-ישראל.

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטש 20

גאַסטשפּילען פון 1-טען וואַרשאַווער יוּד. מיניאַטור-טעאַטער

„אַזאַזעל"

היינט, פרייטאָג, ווערט נישט געשפּילט.

שבת, דעם 11. יוני, 9 אָוונד – דאָס גרויסע

5 פּראָגראַם 5

4 נאָכמיטאָג: צו ביליגע פרייזען פון 50 גר. ביז 3 זל.

שלאָגער-נומערן: I, II, III און IV פּראָגראַם

אכטונג: דער זאַל ווערט געקיהלט דורך ספּעציעלע ווענטילאַטאָרס. בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

קינאָ „ERA"

פרי-העד „פּלאַזאַ"

זאַוווישאַ 22 (באַלוט)

פּראַכטפאָרמאַט אַקאָמפּאַניאַטעמאַט אַרעגלינע קאָנצערטמאַט

פּאַסאַרטוס און הנחה-בילעטען אונגילטיג

פערשטאַרקטער אָרקעסטער

היינט און פאָלגענדע טעג! — די גרויסע פּרעמיערע! — היינט און פאָלגענדע טעג

עס ווערט דעמאָנסטרירט אַ שפּאַנענד, רירהרענד בילד, וואָס שילדערט די לעבע פון אַ פרוי צו צוויי מאַנספערשוינען א. ג.

זאָל דאָס קינד אונז משפּט'ן

(NIECHAJ DZIECKO NAS SĄDZI)

Hans MIRENDORF Lee PARRY

די הויפּטראָלען קרעאירען די גרעסטע פילם-שטערנס

אויסערגעוועהנליך ריהרענד ביז צו טרעהרען.

קינדערוואַגען פון 50 זל.

ספּאָרטוואַגען אויף גומי מיט בעדעק

פעלד- און מעטאַל-בעטען, מאַטראַצען, אייזשענק, וואַש-טישען אין רייכסטען אויסוואָהל אויף גינסטיגע בעדינגונגען עמפּפעהלט די עלטסטע לאָדזער מעטאַל-מעבעל-פאַבריק פון

I. B. WOŁKOWYSKI

Sienkiewicza 3/5, tel. 37-70

11 NARUTOWICZA 11

די פירמע עקזיסטירט פון יאָהר 1896.

אכטונג: מיר נעמען אָן אויך זומער-וואוינונגען.

צוקערניע „רעדוטאַ"

נאַרוטאָוויטש 1 (געוו. דזשעלנאַ)

דערמיט האָבען מיר דעם כבוד בעקאַנט צו מאַכען דעם געעהרטען פּובליקום, אַז עס איז געעפענט געוואָרען די נייע

צוקערניע „רעדוטאַ" אונטער דער פירמע

מיר עמפּפעהלען דעם געעהרטען פּובליקום פרישטיק און אָוונד-ברויט פערשידענע — ווי אויך — געשמאַקע שפּייזען אַ-לאַ-קאַרט. רייך פערזעהענער בופעט.

די צוקערניע ווערט געפיהרט אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען קאָנדיטאָר ח. לויפער

גערעגענהייטליך צו פערקויפען

30 שול=בענק

צו 2 זיצען. אויך נעהם איך אָן זעמטליכע בעשטעלונגען פאַר שול איינריכטונגען.

וסכאָדניאַ 64, שיפּמאַן עם האָמפ. 698

איך קויף און פערקויף

מעבעל

רעזשוואַנעס, העלצען, נייע מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָיאַרען א. ז. וו. און צאָהל די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאַן נאַרוטאָוויטש 19 (דזשעלנאַ)

אין מעבעל-געוועלב, (פּרזשעס-וואַלינוגג שענקעוויטשאַ 29) ביי מיר איז שטענדיג דאַ פערש. גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען. 1338

א לערן=יונגעל

צו אַ גוט קוואַליפיצירט פאַך געגען באַלדיגע צאָהלונג

ווערט פון זאַפּאָרט געזוכט

צו ערפאַהרען ביי וויינגאַרט, וסכאָדניאַ 68.

סאָס- וועהטאָג און ערשעפונג,

די אויך מאָגען-פערדאַרבונג, לעבער-קראַנקהייטען, נירען, גאַל-שטיינער, רעומאַטיזם, אַרטערעטיוס, העמאָרידען-וועהטאָגען קומען פון דער שלעכטער שטאָף-וועקסלונג און פערגיפטונג פון בלוט אין מענשליכען אָרגאַניזם.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LADERA

ווירקען צו אַ גוטער שטאָף-ענדערונג, ערוועקען צו פערדייען, רייניגען דאָס בלוט און אַלערערשט מאַכען געזונד דעם מאָגען און ברענגען צו אַ רעגולערע פונקציע פון דער לעבער און נירען, ווי בעזייטיגען שטיינער, און

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LADERA

בעווירקען פון אָרגאַניזם די נישט פערדייטע רעשטלעך, ווי אויך בעזייטיגען דאָס שאַפען זיך פון פערזויערונגען, וואָס איז גורם צו רעומאַטיזם און אַרטעריטיס.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LADERA

בעזייטיגען און פערהיטען דאָס שאַפען זיך פון גאַל-שטיינער און פערמילדערן די העמאָרויד-שמערצען.

די פרייזען אַ האַלב שאַכטעל 1.60 זל.

אַ דאָפּעלטע שאַכטעל 2.60 זל.

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און אַפּטיק-מאַגאַזינען.

לעטשניצע „זדראָוויע"

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

אויף נאַוואָמיעסקאַ 3 (וסכאָדניאַ 13), טעלעפאָן 37-76.

אינערע קראַנקהייטען	ד"ר קראַוש ד"ר סלאָבאָדסקי	3-4 זונטאָג $10^1/_2$-$11^1/_2$ $10^1/_2$ 12 זונט. 12-1.
נערווען קראַנקהייטען	ד"ר בראָניסל. פרענקעל " קלאָזענבערג	$12^1/_2$-$1^1/_2$ חוץ פרייטאָג 11-12 חוץ פרייטאָג
מאָגען און קישקע קראַנק.	ד"ר אלהסנד. מאַרגאַלים ד"ר י. מייבוים מאַרושינסקי	12-1, זונטאָג 12-1 10-11 אחוץ זונטאָג.
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר גיביאַנסקי " קאַץ " לעווי " קאַז הענריק	$9^1/_2$-$11^1/_2$ זונטאָג $9^1/_2$-11 12-2 זונטאָג 11-12 3-$4^1/_2$ זונט. 1-2 10 — 11 זונטאָג 12-1
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר סאָלאָוויעטשיק אַרק " מאַשלאַנקאַ " פרעכנער	$10^1/_2$-12 3-5 ז. 12-2 $1^1/_2$-$2^1/_2$ זונט. $10^1/_2$-12 5-$6^1/_2$ זונטאָג 9-$10^1/_2$
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן " פערלים	$3^1/_2$-$4^1/_2$ זונט. $9^1/_2$-$10^1/_2$ 11-1 6-$7^1/_2$ זונט. 11-1
פרויען קראַנקהייטען	ד"ר אַראָנסאָן " אייגעראָוואַ	12-1 זונטאָג 12-1 דינסטאָג, פרייטאָג $1^1/_2$-$2^1/_2$ מאָנ. מיטוו. דאָנ. ש. 10^{30}-11^{30}
נאָז, האַלז און אויערען קראַנקהייטען	ד"ר העלמאַן " ראַבינאָוויטש	$3^1/_2$-$4^1/_2$ חוץ זונטאָג 12-2 זונט. 12-2
הויט און וועגערושע קראַנקהייטען	ד"ר פאַלק " זאָנענבערג	3-4 זונטאָג 9-10 11-12 זונטאָג 11-12
רענטגענאָלאָג	ד"ר קיילסאָן	3-7
ערצטליכע אַנאַליזען	ד"ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָדט. — פּאָקען-שטעלען. — רענטגענאָגראַפיע. ערצטליכע דורשטראַה[illegible] — (קוואַרץ לאַמפּען). אַלערגיע אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. [illegible]

CASINO

הײַנט גרויסע פּרעמיערע! הײַנט גרויסע פּרעמיערע!

צי האָסט אַ פּרוּוו געטאָן צו פֿאַרשטיין דער פּערנאַנגענעם פֿון איהר נעליבטען מאַן?

„קאַוואַליערן-עבֿירות"

דראַמאַ לויט'ן בעריהמטען ווערק פֿון GILBERT אין 10 אַקטען.

אויסערדעם נאָכשפּילע! אויסערדעם נאָכשפּילע!!

Zula Pogorzelska, Konrad Tom, E. Bodo

אין דעם 12-אַקטיגען גרויסען אַקטועלען רעוויו א. נ.: **„קומט אין קאַסינאָ"** אין דעם 12-אַקטיגען גרויסען אַקטועלען רעוויו א. נ.:

אָנהויב פֿון די קינאָ-פֿאָרשטעלונגען 5 נאָכמ. און פֿון די רעוויו-פֿאָרשטעלונגען 8 און 10 אָוונד. פּ. פּ. פּאָסאַזשירסע און הנחה-בילעטען אויסער פּרעסע און בעאַמטע-אוגנילטיג. סימפֿאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פֿון ה' פּ. קאָוואַ. דער זאַל איז מעכאַניש ווענטילירט.

מאָרגען, שבת, דעם 5-טען יוני ד. י. 5 אַזייגער נאָכמיטאָג קומט פֿאָר אין „ענגלישע זאַל" (אַלטע מאַרק 2)

אַ גראַנדיעזע פּערוויילונג

דעק אַמאַציעס, קאָנצערט, געזאַנג און טענץ

צום נוצען פֿון דער „Samopomoc" בײַ דער פּאָלקס-שולע № 129 מיט אַ פּראַכטפֿולען פּראָגראַם, ווי: אויסגעפֿיהרט דורך די שול-קינדער. אײַנטריט פֿאַר דערוואַקסענע 1 זל., פֿאַר שול-קינדער – 50 גראָשען. 524 דער אָפּטיילונג.

LUNA — LUNA

הײַנט צום לעצטען מאָל:

דאָס מעדעל פֿון דער קאַרוזעלע – אין דער הויפּט-ראָלע Ossi Oswalda i Harry Liedtke

מאָרגען — פּרעמיערע! אויף די סטרונעס פֿון לײַדענשאַפֿטען

אויסערגעוויינל. לעבענס-דראַמע א. ט.:

אויסער'ן פּראָגראַם: פּרעזידענט מאָשטשיצקי אין לאָדז – אַקטועלע אויפֿנאַהמען אין 3 טיילען

Grand-Kino

אַכטונג! הײַנט און פֿאָלגענדע טעג! **גוואַלד! וואָס טוט זיך?** פּראַכטפֿולער קאָמישער פֿאַרס אין 10 גרויסע אַקט. אין דער הויפּט-ראָל די סענסאַציאָנעלע Little BILLY וועלכע ברענגט צום לאַכען אַפֿילו...

דעם גרעסטען מעלאַנכאָליקער. אויך די בעריהמטע Magde KENNED אויסערגעוו. קאָמיזם אין אַלע סיטואַציעס! אַ יונגעל אין דער ראָלע פֿון אַ מיידעל! הומאָר.. געלעכטער... ענטציקונג..

R. Konówny | Helena Felińska | Bronisław BRONOWSKI

APOLLO

הײַנט און פֿאָלגענדע טעג! די קאָנקורענצלאָזע ליבלינגע

פּאַט און פּאַטאַשאָן אַלס דעטעקטיווע

9 אַקטען הומאָר פֿון געלעכטער און קאָמישע מיספֿערשטענדנישע. אויסער'ן פּראָגראַם: אַמעריקאַנער פּאַ-ס. דער זאַל איז גוט ווענטילירט.

CZARY

הײַנט אויסערגעוויינליכע פּרעמיערע!!! אַ וואָך פֿון געלעכטער און הומאָר! דער קעניג פֿון געלעכטער!

BUSTER KEATON — 10,000 כּלות

אין דער וואונדער שעהנער קאָמ. א. נ.

אויסער'ן פּראָגראַם: אַמעריקאַנער קאָמעדיע אין 2 אַקטען. בעמ.: אויפֿ'ן ערשטען סעאַנס זענען אַלע פּלעצער 60 גר. – פֿאַר קינדער דערלויבט. אָנהויב שבת און זונטאָג 1 אַ זייגער. אַכטונג! נעכסטע טעג וועט ס'קינאָ זײַן טעטיג אין גאָרטען.

TEATR-SWIETLNY „NOWOSCI"

Piotrkowska, róg Głównej.

הײַנט קרישאַ די וואַלד-ווערטערין

די בעריהמטע אָפּערעטע – לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג פֿון בערנהאַרד בוכבינדער. אין יערן שיינעם יאַרמאַ אין די הויפּטראָלע אונזער ביליבלינג.

Harry Liedtke אין דער ליבלינג פֿון אַלע לאַדזערינס — Mia Mara

אָנאָנס! די נעכסטע פּרעמיערע מיט Henny Porten אין בילד „דאַמער-מיזיר"

אויפֿ'ן 1-טען סעאַנס זענען אַלע פּלעצער 50 גר. שילער 30 גר.

קינאָ-טעאַטער SYRENA

אַלעקסאַנדראָווער 37, ט. 49-48.

ביז זונטאָג דאָס גרויסע אַמעריקאַנער סענסאַציאָנעלע בילד אין 10 אַקטען א. ג.

דער אַריזאָנער שנעל-צוג

– אויסערגעוועהנליך שפּאַנענדע בילדער. – קאַמף מיט אינדיאַנער. קאַטאַסטראָפֿע מיט אַ שנעל-צוג. – אויסערדעם די הערליכע קאָמעדיע –

„פּעדעק צוואַניאַק"

פֿרעהליכע קאָמעדיע אין 4 אַקטען.

נעכסטער פּראָגראַם: דער קאַמף פֿון ELMO LINCOLN מיט FRED TOMSON (:::–) אין הויפּט. שנעלצוג. 2420

אָנפֿאַנג פֿרײַטאָג 5^{30} נאָכמ. שבת און זונטאָג 1 זייגער. אין 1 ביז 1^{30} זענען די פּרײַזען פֿאַר דערוואַקסענע 50 גר. פֿאַר קינדער 30 גר. פֿערגרעסערטער אָרקעסטער. דער זאַל איז ווענטילירט.

אַ געזעגנעטע פּרנסה!

רעסטאָראַן

אַ גוט אײַנגעפֿירטער וועלכער עקזיסטירט שוין 22 יאָהר מיט אַ סאָלידע קונדשאַפֿט איבערצוגעבען אין דזשערזשאַווע וועגנמוזל צו פֿערקויפֿען אויף גינסטיגע בעדינגונגען. צו ערפֿאַהרען — בײַ דער פֿירמע — 520

„Wygoda", Kilińskiego 43, tel. 45-21.

שניידער-הילף!

לעמיש וואָשען גאַרניטורען 5 זל. פּרעסען גאַרניטורען 3 זלאָטעס. ס'ווערען אויך אָפּגעשיקט אהיים צו יעדערס אויך גאַרניטור אויף דער שטעל. 856 ה. קאָנסטאַנטינער 5 י. ו.

אויף אויסצוצאָהלען!

דער הערען - און דאַמען - שניידער - אַטעליער

ה. ראַטבערג פּיעטריקאָווער 197

נעהמט אָן פֿון אײַגענער סחורה, אויסגעפֿערטיגטע די שענסטע קאָסטיומען צו די ביליגסטע פּרײַזען לויט די נײַעסטע פֿאַסאָנען. ווער ס'וויל צופֿרידען זײַן און נעהן עלעגאַנט געקלײַדעט, דער זאָל קומען זיך אויסוועהלען סחורה. מיט אַכטונג ה. ראַטבערג, פּיעטריקאָווער 197

Do wiadomości Rodziców i młodzieży!

Kierownictwo i Komitet Rodziców 8 kl. Kursów gimn. K. Wolfsonowej, Piramowicza 2, zawiadamia, że poczyniło kroki celem **przekształcenia tychże na normalne** 506

gimnazjum żeńskie

Zapisy przyjmuje kancelarja Kursów, Piramowicza 2, codziennie od g. 9-1 i 17-19.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.